

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Anja Lesjak

**Vključevanje LGBT-teme pri pouku v osnovni
šoli Šmarje pri Jelšah**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2017

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Anja Lesjak

**Vključevanje LGBT-teme pri pouku v osnovni
šoli Šmarje pri Jelšah**

Diplomsko delo

Mentor: doc. dr. Milko Poštrak

Ljubljana, 2017

PODATKI O DIPLOMSKEM DELU

Ime in priimek: Anja Lesjak

Naslov diplomskega dela: Vključevanje LGBT-teme pri pouku v osnovni šoli Šmarje pri Jelšah

Kraj: Ljubljana

Leto: 2017

Mentor: doc. dr. Milko Poštrak

Število strani: 145

Število prilog: 3

Ključne besede: homoseksualnost, LGBT, šola, homofobija, heteronormativnost.

POVZETEK

V diplomski nalogi sem raziskovala vključevanje LGBT tem pri pouku v osnovni šoli Šmarje pri Jelšah. V teoretičnem delu sem predstavila osnovne pojme in izraze. Predvsem me je zanimalo, koliko so učitelji seznanjeni s temo, če se v šoli o tem pogovarjajo, če se kdaj izognejo pogovoru, pojav homofobnih zmerljivk v šoli, primerna starost otrok za pogovor, ali se sami počutijo dovolj kompetentne, da se z otroci o tem pogovarjajo, ter kako mislijo, da bi bilo primerno otroke o tem poučiti. Z raziskavo sem ugotovila, da učitelji večinoma ne poznajo izrazov, in se o tem zelo malo pogovarjajo z otroci. Nekateri se včasih pogovoru tudi namerno izognejo. Homofobne zmerljivke se pojavljajo v šoli. Več kot polovica učiteljev meni, da niso dovolj usposobljeni za pogovor o LGBT temah z otroci. Nekateri učitelji pravijo, da bi morali LGBT teme vpeljati v učni načrt in da bi se lahko tudi o tem pogovarjali pri različnih predmetih na razredni stopnji. Drugi so pa mnenja, da bi se o tem morali pogovarjati s starši doma.

INFORMATION ON THE THESIS

Name and surname: Anja Lesjak

Title: Integrating LGBT-topics in the Šmarje pri Jelšah elementary school classrooms

City: Ljubljana

Year: 2017

Mentor: doc. dr. Milko Poštrak

No. of pages 145 No. of additions 3

Keywords: homosexuality, LGBT, school, homophobia, heteronormativity.

ABSTRACT

In the thesis, I investigated the inclusion of LGBT topics in Šmarje pri Jelšah (Slovenia) primary school classes. In the theoretical part, I introduced the basic concepts and terms. In particular, I was interested in how teachers are familiar with the topic, if it is one of the subjects of conversation in classes, if this topic is ever purposely avoided, if homophobic insults can be detected in the school, what is - according to teacher's opinion - suitable age for school children to discuss LGBT issues, if teachers feel sufficiently competent to teach about this topic, and what they think would be appropriate approach for teaching children about the issues of the LGBT populations. I found that most teachers do not know the terminology. They talk very little with children about that. Some of them are sometimes deliberately avoiding conversation. Homophobic insults do occur in the school. More than half of the teachers believe that they are not qualified enough to talk about LGBT issues with children. Some teachers say that LGBT topic should be introduced into the curriculum and that certain subjects could also be discussed on the primary level. Others, however, believe that such conversations and discussions should take place at home.

KAZALO VSEBINE

1	TEORETSKI UVOD	1
1.1	Homoseksualnost v Sloveniji in LGBT gibanje	5
1.2	Izgradnja spolne identitete v družini	6
1.3	Izgradnja spolne identitete v družbi	9
1.4	Izgradnja spolne identitete v šoli	11
1.5	Osnovna šola Šmarje pri Jelšah	20
2	PROBLEM	21
2.1	Uvod v raziskovalni del	21
2.2	Raziskovalna vprašanja	21
3	METODOLOGIJA	23
3.1	Vrsta raziskave	23
3.2	Merski instrument in viri podatkov	23
3.3	Populacija in vzorčenje	23
3.4	Zbiranje podatkov	23
3.5	Obdelava in analiza podatkov	24
4	REZULTATI IN RAZPRAVA	25
4.1	Seznanjenost učiteljev o LGBT	25
4.2	Odnos učiteljev do LGBT in pomembnost pogovora	25
4.3	Pogovor z otroci o LGBT	26
4.4	Izogibanje pogovoru o LGBT	29
4.5	Usposobljenost za pogovor	30
4.6	Usposobljenost drugih učiteljev za pogovor	32
4.7	Uporaba homofobnih zmerljivk	33
4.8	Primerna starost otrok za pogovor	34
4.9	Poučevanje otrok o LGBT	35
5	SKLEPI	38
6	PREDLOGI	40
7	LITERATURA	41
8	PRILOGE	45
8.1	Smernice za intervju	45
8.2	Intervjuji z označenimi izjavami za kodiranje	45

8.3	Odprto kodiranje	67
8.4	Osno kodiranje	114
9	POVZETEK.....	145

1 TEORETSKI UVOD

Diplomsko nalogo bom najprej začela s sodobno definicijo socialnega dela, ki se glasi:

Socialno delo je poklicna praksa in akademska disciplina, ki spodbuja družbene spremembe in razvoj, družbeno povezanost, krepitev in osvoboditev ljudi. Osrednja načela socialnega dela so socialna pravičnost, človekove pravice, kolektivna odgovornost in spoštovanje različnosti. Socialno delo, utemeljeno v teorijah socialnega dela, družboslovja in humanistike in v izkustveni vednosti, skupaj z ljudmi in strukturami naslavlja življenjske skrbi in izboljšuje življenje. (Global Definition of Social Work, prevod Postrak 2015).

Eno od osrednjih načel definicije je spoštovanje različnosti. Zame osebno je spoštovanje različnosti zelo pomembno, zato sem se tudi lotila teme z tako vsebino. Menim, da se homoseksualce kot osebe ne spoštuje dovolj. Velikokrat je tu predsodek o njihovi spolni usmerjenosti, ki pa nima povezave z osebnostjo človeka. Velikokrat se zgodi, da imajo ljudje dobro mnenje o neki osebi in jo spoštujejo, dokler ne izvejo, da je ta istospolno usmerjena. Zato je še zmeraj veliko 'skritih' homoseksualcev, skritih v smislu, da niso javno priznali, da so homoseksualci. Osebno poznam primer osebe, ki se je ob razkritju srečala z predsodki ljudi, ki so ji bili najbližje.

Če začnem pri definiciji homoseksualnosti, Magić pravi, da se posameznika označi za homoseksualnega ali istospolno usmerjenega na podlagi spola izbranega spolnega in ljubezenskega partnerja ali partnerjev. Če je partnerjev spol skoraj izključno ali izključno enak spolu posameznika, je posameznik homoseksualen. V vsakdanjih okoliščinah priporoča uporabo besed lezbijka in gej, saj ti besedi ne poudarjata toliko seksualnost kot identiteto posameznika (Magić 2012: 27-28).

Strinjam se s trditvijo, da si spolne usmerjenosti ne moremo izbrati, je prevzeti ali se je navzeti. Spolne usmerjenosti se tudi ni mogoče 'nalesti' s pogovorom o njej. Ljudje ne izberejo, ali bodo geji ali lezbijke, tako kot heteroseksualne osebe ne izberejo svoje heteroseksualnosti (Magić 2012: 49).

Če si malce ogledamo različne religije, imajo te različna mnenja o homoseksualnosti. Nekatere jo sprejemajo, nekatere pa ne. Rimsko katoliška cerkev na primer pravi, da je homoseksualnosti greh, medtem ko islam, judovstvo in druge religije pravijo, da

homoseksualnost sprejemajo (Magić 2012: 48).

McIntosh (Kuhar 2010) ugotavlja, da homoseksualno vedenje obstaja v vseh poznanih družbah, a da je v moderni družbi nastal koncept homoseksualca oziroma lezbijke kot posebnega 'tipa človeka'. Ker je homoseksualnost razumljena kot praksa, ki ogroža družbo, se izoblikuje posebna družbena vloga, ki jo homoseksualci zasedajo. Tako nastane specifična, stigmatizirana kategorija posameznikov, ki so ločeni od 'čiste' družbe (Kuhar 2010: 30-31).

Na kratico LGBTIQ pogosto naletimo, kadar beremo ali poslušamo o spolni usmerjenosti in spolni identiteti. Kratica je sestavljena iz začetnic besed lezbijka, gej, biseksualna oseba, interseksualna oseba, transspolna oseba in queer oseba. Prvi del kratice, črke L, G, in B se nanašajo na različne spolne usmerjenosti. Povejo nam, do koga lahko oseba čuti ljubezenska čustva in spolno privlačnost. Tej skupini pripada od pet do petnajst odstotkov ljudi. Črki T in I nista povezani s spolno usmerjenostjo, ampak se nanašata na spolno identiteto. Transspolnost v širšem smislu obsega še transvestizem in transseksualnost. Transseksualna oseba, prav tako kot transspolna, čuti, da je njen družbeni spol v nasprotju z njenim biološkim spolom. Poleg tega, da sprejme družbeno vlogo in spolne označevalce spola, s katerim se identificira, pa želi temu spolu prilagoditi tudi svoje telo. Transvestizem pomeni občasno prevzemanje značilnosti družbenega spola, ki je drugačen od biološkega. Lahko gre za predstopnjo transspolnosti ali pa je omejeno na zabavanje publike (Habjan 2011: 5-6). Magić (2012: 29) pravi tudi, da se transspolna oseba, ki ji je bil pri rojstvu določen nasprotni spol od tistega, za katerega oseba čuti, da mu pripada, pogosto ne opredeljuje v okvirih moškega ali ženskega spola, ampak se identificira kot tretji spol. Meni tudi, da je transspolnost stanje, v katerem se oseba ne počuti ali izraža skladno s pričakovano spolno vlogo biološkega spola. V nasprotju s transseksualnostjo ne vključuje nujno tudi hormonskih in/ali operativnih sprememb. Transspolno osebo lahko privlačijo moški, ženske in druge transspolne osebe. Transseksualna oseba pa zaradi neskladja med občutenim in biološkim spolom vstopi v proces t. i. spremembe spola. Tu gre za kompleksen proces sprememb, ki potekajo primarno na telesni ravni in jih dosežemo s hormonsko terapijo in/ali operativnimi posegi. Za njih se ljudje odločajo iz nuje usklajevanja zunanje videza z notranjim občutenjem.

Interseksualne osebe so tiste, katerim na podlagi spolnih znakov njihovega telesa ni mogoče določiti biološkega spola. Gre za veliko variacij in od vsakega otroka je odvisno, s katerim spolom se bo identificiral. Črka Q pa pomeni queer. Oseba, ki se identificira kot queer, dojema družbene norme in kategorije, povezane s spolno usmerjenostjo, kot preozke in jih postavlja pod vprašaj (Habjan 2011: 5-6).

Kratika LGBT je okrajšava, ki se nanaša na lezbično, gejevsko, biseksualno in transspolno skupnost. Je tudi kratica, na katero se bom v diplomski nalogi sklicevala, ker je to kratica, katero največkrat slišimo in se največ uporablja. Izraz je namenjen poudarjanju raznolikosti vedenj, ki temeljijo na spolni usmerjenosti in spolni identiteti. Lezbijke, geji, biseksualne in transspolne osebe namesto izrazov, kot so spolne manjšine, homoseksualci ali geji, raje uporabljajo LGBT, saj pomen vključuje in se nanaša na celoten spekter identitet, ki so lahko tarča homofobije in transfobije (Magić 2012: 27).

Beseda lezbijka označuje žensko, ki jo fizično in/ali čustveno privlačijo izključno ali skoraj izključno ženske. Beseda gej pa označuje moškega, ki ga fizično in/ali čustveno privlačijo moški. V angleščini se besede 'gay' lahko nanaša tudi na lezbijke. Biseksualec je posameznik, ki ga čustveno in/ali spolno privlačijo osebe več kot enega spola. Biseksualnost ne pomeni, da nekoga vsi privlačijo hkrati, ampak je sposoben oblikovati zadovoljujoča spolna in/ali čustvena razmerja z osebo kateregakoli spola (Magić 2012: 28).

Pojem heteronormativnost izhaja iz feminističnega dojetja heteroseksualnosti kot norme, ki na račun drugih intimnih praks in preostalih razmerij organizira in regulira družbene odnose in kulturna pričakovanja. Ne nazadnje heteronormativnost ohranja naturalizacijo spolne razlike (Zaviršek in Sobočan 2012: 15).

Označuje družbene kontekste, kjer prevladujoča heterospolna norma na področju spolnosti, intimnih partnerstev in družin ustvarja izključevalne in diskriminatorne družbene prakse na osebni, medosebni in strukturni ravni. Heterospolnost se dojema kot samoumevna, istospolnost pa kot neobičajna (Zaviršek 2012: 101).

Pri homofobiji gre za stališče, ki je skupno marsikateremu neheteroseksualcu in najverjetneje večini homoseksualcev v državah, kjer obstaja diskriminacija proti homoseksualnosti (Kuhar 2003: 23).

Magić pravi, da je homofobija predsodek, iracionalen strah ali sovraštvo do lezbijk, gejev,

biseksualnih in transspolnih oseb, ki se izraža kot strah, sovraštvo in nestrpnost. Lahko se pojavi v obliki verbalnega ali fizičnega nasilja in diskriminacije. Homofobija vpliva tudi na tiste, za katere se domneva, da so LGBT (Magić 2012: 31).

Dandanes homofobije praviloma ne razumemo v smislu strahu, ki je paralelen klavstrofobiji, agorofobiji in podobnim fobijam – kar bi torej pomenilo fizičen strah pred bližino s homoseksualci. Homofobija je danes – vsaj v vsakdanjem diskurzu – razumljena kot oblika splošnega političnega, osebnega, moralnega nestrinjanja s homoseksualnostjo kot tako. Termin vključuje tako obsojanje, odpor, nestrinjanje, nasilje kot tudi omalovaževanje, obsojanje in diskriminacijo istospolno usmerjenih posameznikov (Kuhar 2006: 545).

Zgodovinsko je termin 'homofobija' dejansko nastal za označitev fizičnega odpora pred homoseksualci. Beseda je bila prvič natisnjena v reviji Time leta 1969; v svoji knjigi Družba in zdrav homoseksualec jo je dve leti kasneje populariziral njen avtor, ameriški klinični psiholog George Weinberg. Termin dobesedno pomeni »strah pred 'istostjo'«, vendar je treba poudariti, da je Weinberg besedo sestavil iz grške besede 'phobos' in predpone 'homo', ki jo je vzel iz homoseksualnosti, ne pa iz latinske besede homo- kar pomeni človek. Zato so interpretacije, da homofobija pomeni strah pred človekom, napačne (Kuhar 2006: 546).

Tu je treba opozoriti na pomembno razliko. Razlika med klavstrofobijo, agorafobijo in podobnimi strahovi ter homofobijo je namreč prav v tem, da se prva vrsta fobij praviloma ne spreobrne v nasilje, medtem ko se homofobija lahko in se celo pogosto izraža na nasilen verbalen ali fizičen način, lahko pa tudi s spolnim nasiljem strahu pred fizičnim stikom s homoseksualcem. Tako je lahko razrešena prav s fizičnim obračunavanjem (Kuhar 2006: 546).

Homofobično nasilje ni le enkratna fizična ali psihična izkušnja, temveč se manifestira tudi kot strah pred takim nasiljem. Že avtomatično skrivanje identitete na javnem prostoru zaradi potencialne grožnje tovrstnega nasilja pomeni, da istospolno usmerjeni nasilje avtomatično pričakujejo in zato skušajo prikriti vse vidne znake homoseksualne identitete (Habjan 2011: 27).

Geji in lezbijke so kot žrtve psihičnega nasilja v obliki žaljivk in zmerljivk pogosto zreducirani na seksualni objekt. Prek podobe te seksualnosti je v njih projicirana celotna

paleta stereotipnih predstav, poenostavljenih znanstvenih idej o homoseksualnosti (kot na primer, psihične bolezni), predstave o izprijenosti ali grehu in o njih kot spolnih perverznejših ali, po Warnerju (1999), v njih je projicirana seksualna sramota. Redukcija na seksualni objekt povzroča pri ljudeh vrsto zadržkov v medosebnih odnosih, ki jih prej, pred razkritjem določene osebe, niso poznali (Švab in Kuhar 2005: 123).

Zaviršek in Sobočan pravita, da homofobno nasilje vključuje vse vrste nasilja zoper osebe, ki se identificirajo kot istospolno, bispolno ali transspolno usmerjene (LGBTQ) ali jih druge osebe identificirajo kot takšne oziroma je usmerjeno zoper vse, ki prestopajo okvire domnevnih spolnih in seksualnih vedenjskih norm. Pojem homofobije je opredeljen kot odpor in agresivno negativen odnos do LGBTQ osebe. V družbah, kjer spolna orientacija staršev ali sorodnikov vpliva tudi na drugega, pa se lahko homofobično nasilje prenaša na otroke in bližnje osebe (Zaviršek in Sobočan 2012: 14).

V Sloveniji se je za najpomembnejšo strategijo pokazal molk. To so deloma pričakovali starši, vrstniki in učitelji v šoli. Strategija molka otroke in mlade delno varuje pred nasiljem, vendar hkrati načenja njihovo samozavest, prilagodljivost, čustveno trdnost in samostojnost (Zaviršek in Sobočan 2012: 31).

1.1 Homoseksualnost v Sloveniji in LGBT gibanje

V Sloveniji si je gejevsko gibanje hotelo zagotoviti prostorske možnosti za druženje gejev in lezbijk ter s tem razvoj gejevske in lezbične scene in kulture. Boj za prostor, to geslo novih družbenih gibanj v osemdesetih letih, je homoseksualno gibanje vzelo skrajno resno in je še dandanes eno njegovih temeljnih načel (Velikonja 2013: 60).

Leta 1984 le bil organiziran prvi festival Magnus, ki je bil prvi homoseksualni dogodek v Sloveniji. Organizatorji so po festivalu objavili kratko brošuro Magnus, ki se je pozneje razvila v prvi homoseksualni fanzin (Velikonja 2013: 60).

Umestitev prvih gejevskih in lezbičnih pobud znotraj študentskih platform, znotraj civilnih gibanj in alternativnih kultur, nekomercialnih klubov, je bila za dinamiko gejevskega in lezbičnega gibanja in scene zelo pomembna. Omogočila je politično in kulturno radikalnejšo zastavitev samega projekta gejevske in lezbične osvoboditve in jo povezala z drugimi subkulturnimi in kontrakulturnimi vsebinami (Velikonja 2013: 61).

Leta 1976 so v skupščini Socialistične republike Slovenije potrdili nov republiški kazenski zakonik, po katerem homoseksualnost ni več kaznivo dejanje. Zakon je stopil v veljavo naslednje leto (Kuhar 2001: 86).

Prvi časopisni članek, ki se dotika homoseksualnosti, je v Sloveniji izšel že leta 1921 v reviji Njiva (Kuhar 2003: 22).

Po vojni je bila homoseksualnost predvsem predmet psiholoških in psihiatričnih razprav, medtem ko je v tako imenovanem javnem medijskem diskurzu skorajda ni bilo. Uradna psihiatrija in medicina sta jo obravnavali kot duševno motnjo. Anton Trstenjak je v knjigi *Pastoralna psihologija*, ki je izšla takoj po vojni leta 1946, o homoseksualcih na primer zapisal, da so 'spolni psihopati' (Kuhar 2003: 23).

Če upoštevamo javni odnos do homoseksualnosti v Sloveniji, je očitno, da je za vsakdanje življenje istospolnih staršev značilno pričakovanje homofobičnih odzivov okolja – v službi, šoli, na uradih ipd. V slovenski družbi velja prepričanje, da mora otrok imeti mamo in očeta – to je hkrati tudi prevladujoč vzorec, v katerega se umešča družinsko življenje (Zaviršek in Sobočan 2012: 43).

S 24. 2. 2017 pa se je začel uporabljati zakon, o partnerski zvezi, ki istospolnim prinaša več pravic. Zakon je bil sprejet 24. 4. 2016. Simon Maljevac pravi : »*Položaj istospolnih parov je zdaj urejen veliko bolj enakopravno kot v prejšnjem zakonu o registraciji istospolnih partnerskih skupnosti, saj izenačuje pravice raznospolnih in istospolnih parov z dvema izjemama – ne omogoča skupne posvojitve in ne omogoča pomoči pri oploditvi z biomedicino pomočjo. Zakon je vsekakor premik v pravo smer in velik korak k večji enakopravnosti istospolnih parov in družin, vendar pa, žal, še vedno ustvarja razlikovanje med partnerskimi zvezami in zakonskimi zvezami.*« (Društvo informacijski center Legebitra & Društvo DIH – Enakopravni pod mavrico).

1.2 Izgradnja spolne identitete v družini

Družinska skupina je prvi socialni sistem, v katerem otrok živi in ki s svojimi značilnostmi vpliva na osebnost otroka v vseh fazah njegovega razvoja. Starši so pomembni drugi, ki določajo svet, ki ga otrok mora internalizirati. Otrok si pomembnih drugih ne more izbrati, internalizirati mora vse, ki ga pomembni drugi zanj določajo (Čačinovič V. 1998: 23).

Prvi otrokov svet se konstruira v primarni socializaciji. Otrok si pridobi zaupanje v pomembne druge kot osebnosti in zaupanje v to, da je svet takšen, kot so ga določil oni (Čačinovič 1998: 24).

Otrokovo izgrajevanje (iskanje) identitete se od vsega začetka opira na ponotranjenje vplivov iz najbližje okolice, to pa poteka preko identifikacije. Identifikacija je torej način, kako se pomembni objektni odnosi ponotranjijo in najprej ustvarijo otrokovo psihično strukturo, kasneje pa jo zapolnjujejo z vsebinami, na katerih bo temeljil človekov pogled na svet (Kroflič 1997: 40).

Spolu primerno obnašanje otroci prevzamejo, če upoštevamo teorije socialnega učenja, prek opazovanja in procesa nagrajevanja zaželenega oziroma kaznovanja nesprejemljivega vedenja. Ob tem se postavlja vprašanje družbene konstrukcije homoseksualnosti, saj tovrstno vedenje ni družbeno zaželeno ali celo sprejemljivo, a se vendarle razvije (Kuhar in Švab 2005: 131-132).

Pri dveh letih ima otrok vsaj delno predstavo o družbenem spolu, hkrati pa zna sam sebe ustrezno kategorizirati v eno izmed dveh skupin. Šele pri petih ali šestih spozna, da se posameznikov družbeni spol ne spreminja, da ga ima vsak in da so razlike med dečki in deklicami tudi anatomsko pogojene (Kuhar 2001: 133).

Starši želijo, da ostane istospolna usmerjenost njihovega mladostnika družinska skrivnost, ker največkrat upajo, da gre za prehodno obdobje, ki ga bo mladostnik prebrodil, preživel, prerasel, potem pa zadovoljil pričakovanja okolja: se ustalil v trdni zvezi z osebo nasprotnega spola in dobil otroke. Ker pa se to navadno ne zgodi, ostane ta del družinske stvarnosti neverbaliziran (Škorjanc 2010: 398).

Socialna in osebna identiteta postavljata posamezniku nasprotujoče si zahteve. V interakciji mora pokazati, da bo ravnal v skladu s pričakovanji, da je takšen kot drugi, ker je to nujno, da bi se interakcija nadaljevala, po drugi strani pa mora v teku interakcije izraziti svojo enkratnost (Čačinovič V. 1998: 112).

Za socialno delo s starši oziroma družinami, ki ga vzpostavimo za pomoč učencu, mora veljati isto, kot velja za socialno delo z družino. Biti mora prispevek k spoštovanju, kompetentnosti in dostojanstvu. Socialno delo mora prispevati, da ima družina več moči in k mobilizaciji njene energije (Čačinovič V. 2006: 87).

Čačinovič Vogrinčič v (Čačinovič V. 2006: 46) navaja Virginio Satir, ki pravi, da otrok potrebuje dovolj dobrih izkušenj, da razvije temeljni občutek lastne vrednosti. Pravi, da je pomembno, da otrok dobi temeljno dobro izkušnjo, da je v redu. Vsak otrok, vsak človek potrebuje visoko samovrednotenje. Vsak otrok potrebuje v družini odrasle, ki mu to izkušnjo omogočijo.

Družina je okvir otroka, okolje, iz katerega črpa informacije in tako izgrajuje svojo identiteto. Starši in drugi člani družine vsi prispevajo k temu, kako se bo otrok čustveno razvijal.

Pomemben koncept pri delu z mladimi je izviren delovni projekt pomoči, s katerim je dopolnjen delovni odnos. Izvirni se imenuje zato, ker ga za vsakokrat na novo in posebej za vsakega uporabnika, družino, skupino udeležениh v problemu oblikujemo in je soustvarjen skupaj z njimi in zanje (Čačinovič V. 2005: 15).

Socialno delo z mladimi je pomoč mladim s težavami bodisi doma, v šoli, z vrstniki ali kje druge. Gre za podporo in pomoč, da z njimi poiščemo rešitve za njihove probleme, se z njimi pogovarjamo, jih poslušamo in jim dajemo vedeti, da jim želimo pomagati. Zares moramo poslušati, kaj nam imajo otroci povedati in njihove izpovedi moramo vzeti resno. Podpiramo jih na vsakem koraku in opogumljamo. Z otrokom moramo načrtovati postopek reševanja problema, v katerega lahko vključimo različne pristope. Vsak primer je edinstven, zato tudi vsi pristopi ne pridejo prav v vseh primerih. Razmisliti moramo, kateri bi bil glede na naš primer najbolj primeren. Odvisno je od mladostnika in posameznega primera. Če je mladostnik ustvarjalna osebnost, ne bodo delovali enaki koncepti kot pri boemskem tipu (tri osebnosti po Meadu bom obravnavala v nadaljevanju). Dobro moramo razmisliti, kako bomo do mladostnika pristopili, saj so to ljudje v zelo občutljivem in čustvenem obdobju. Z nepravim pristopom lahko naredimo več škode kot koristi.

Medvedšek Tanja navaja (Kern in Žnidarec Demšar 2002), da »moramo poznati več kot le svoje strahove in mnenja v zvezi z mladimi«. Treba je upoštevati informacije iz prve roke, torej to, kar mladi povedo o sebi, o svojem doživljanju sveta. Tako lažje oz. razumneje določimo mesto lastnega delovanja (Medvedšek 2006: 263).

V Čačinovič V. Gabi (2005: 12) Lynn Hoffman temu pravi, da strokovnjak odstopi od moči, ki mu ne pripada, od moči, da poseduje resnice in rešitve. Strokovnjakovo moč nadomesti občutljivo skupno iskanje, raziskovanje.

Za socialno delo z družino se odločimo takrat, ko potrebujemo mobilizacijo te pomembne naravne mreže v pomoč otroku. Vse člane družine povabimo, da prispevajo svoj delež k rešitvi problema. To pomeni, da delovni odnos zajame vse, ki sestavljajo družino, zagotovljen mora biti vsakemu posebej in vsem skupaj (Čačinovič V. 2006: 88).

1.3 Izgradnja spolne identitete v družbi

Posameznik se ne rodi kot član družbe. Rodi se s preddispozicijo družbenosti in član družbe šele postane. V življenju vsakega posameznika zato obstaja časovno zaporedje, v katerem začne sodelovati v družbeni dialektiki (Berger in Luckman 1988: 121).

Šele ko posameznik doseže to stopnjo internalizacije, postane član družbe. Ontogenetski proces, s katerim je mogoče doseči to stopnjo, se imenuje socializacija, ki jo potemtakem lahko definiramo kot vsestransko in dosledno posameznikovo uvajanje v objektivni družbeni svet ali v enega od njegovih področij. Primarna socializacija je tista, ki ji je posameznik izpostavljen v otroštvu in s pomočjo katere postane član družbe. Sekundarna socializacija pa je vsak nadaljnji proces, ki že socializiranega posameznika uvede v nova področja družbe, v kateri živi (Berger in Luckmann 1988: 123).

Mead pravi, da je za razvoj sebstva bistven jezikovni proces. Narava sebstva je drugačna od narave samega fiziološkega organizma. Za sebstvo je značilno, da se razvija, ob rojstvu ga ni, toda nastaja in razvija se v procesu socialnega doživljanja, dejavnosti in izkustva. V danem posamezniku se torej razvija kot rezultat njegovega odnosa do tega procesa kot celote in do drugih posameznikov v tem procesu (Mead 1997: 103).

Posameznik sebe kot takega ne doživlja neposredno, temveč samo posredno, s specifičnih zornih kotov drugih posameznih članov iste socialne skupine ali s posplošenega zornega kota socialne skupine, ki ji pripada kot celoti (Mead 1997: 105).

Mead v Poštrak (2015: 271) pojmuje osebo kot »medsebojno učinkovanje družbenih vsebin, vrednosti, posredovanih od drugih, naloženih v segmentu osebe, imenovanem družbeni jaz, po eni strani in delujočega ali osebnega jaza po drugi.« Osebni jaz kot nosilec samozavedanja, vednosti o sebi, opredeljuje sebe, druge in svet okoli sebe na podlagi ustvarjalnega dogovora ali notranjega dialoga z lastnim družbenim jazom.

V prvi fazi socializacije, imenovani igra, ko se še ni vzpostavil osebni jaz, oseba bolj ali

manj neselektivno in nereflektivno ponotranji vsebine iz okolja. Organizirana igra pa je faza socializacije, ko je osebni jaz že vzpostavljen, ko se oseba že zaveda sama sebe, ko reflektira (Poštrak 2015: 271).

Obdobje, v katerem se človeški organizem razvija v medsebojnih odnosih z okoljem, je tudi obdobje formiranja človeške osebnosti. Formiranje osebnosti je treba torej razumeti v povezavi z neprekinjenim razvojem organizma in z družbenim procesom, v katerem sta naravno in človeško okolje posredovana s pomočjo pomembnih Drugih. Genska pogojenost osebnosti je res dana ob rojstvu, ni pa dana tudi celotna osebnost, ki jo kasneje doživljamo kot objektivno in subjektivno spoznavno identiteto (Berger in Luckmann 1998: 53-54).

Kavčič meni, da okolje pomembno vpliva na otrokov razvoj, vendar ne na vse otroke v družini enako. Pravi, da deluje na individualni ravni in ne na skupinski ravni, kar pomeni, da so za ocenjevanje okoljskih vplivov zato bolj kot splošne družinske mere primerne specifične mere kot je otrokova zaznava (Kavčič 2005: 84). Tukaj vidimo povezavo, kot pravita Berger in Luckman, da popolna socializacija ni mogoča, ker naj bi nekateri posamezniki prebivali v univerzumu na določnejši način kot drugi (Poštrak 1994: 36).

Švab in Kuhar, 2005, pravita, da je heteroseksualnost norma, ki je vpeta v vse pore življenja, čeprav se nam zdi, da lahko o heteroseksualnosti govorimo samo v povezavi s spolnostjo. Predpostavka o heteroseksualni identiteti je posredno vpeta v odnose med ljudi, pa naj gre za poslovne ali prijateljske, odnose med starši in otroci ali med učitelji in učenci (Poštrak 1994: 47-48).

Heteroseksualnost je institucionalizirana oblika prakse in odnosov. Kaže se kot nekaj naravnega, normalnega, fiksnega in stabilnega. Prek nje razumemo, vrednotimo in vidimo tako rekoč vse vidike družbenega življenja. Richardson (2000: 20) dodaja, da je prav heteroseksualni par okvir, znotraj katerega družba interpretira in razume samo sebe. Razkritja zato ne moremo definirati kot enkratno dejanje, pač pa je razkritje pravzaprav nikoli končan proces. Posameznik namreč vedno znova vstopa v nova družbena razmerja, ki so opredeljena s heteronormativnostjo in zato zahtevajo posameznikovo razkritje (Švab in Kuhar 2005: 48).

Odnos do spolnih manjšin je v zadnjih desetletjih postal bolj odprt. Vseeno je naša družba še zmeraj zelo heteronormativna. To pomeni, da je heteroseksualnost bolj družbeno

zaželena kot druge spolne usmerjenosti. Osebam se avtomatično pripisuje heteroseksualnost, ta pa je dojeta kot edina naravna spolna usmerjenost. Na homo- in biseksualne osebe se gleda kot na odklon od norme (Habjan 2011:7).

Javnega prostora ne moremo razumeti kot seksualno nevtralnega ali kot tistega, ki ni definiran z določenimi seksualnimi predpostavkami; ulica je heteroseksualizirana. Hkrati vsak napad na lezbijke ali geje na ulici reproducira in ponovno vzpostavlja javni prostor kot heteronormativen prostor (Kuhar in Švab 2005: 120).

1.4 Izgradnja spolne identitete v šoli

Šola je prostor, kjer živimo v skladu z družbenimi normami ter jih posredujemo. Norme se reproducirajo med sošolci, ponavljajo se v učnih načrtih in v učnem gradivu. Posredujejo jih učitelji in učiteljice. Nekateri jih posredujejo tako, da ne bi koga diskriminirali, drugi pa spet namerno diskriminirajo. Šola je zato prostor, ki ustvarja norme, ustvarja drugega in stigmo (Zaviršek in Sobočan 2012: 16).

Sama se zelo strinjam s tem, kajti šola je prostor, kjer se otroci morajo počutiti varne in sprejete ne glede na to, kakšni so, ter kakšni so njihovi občutki. V šoli se otroci ne učijo samo slovenščine, matematike in drugih predmetov. Učijo se tudi, kako ravnati oziroma kako se obnašati do sočloveka in razumeti osebe, ki imajo drugačno spolno usmerjenost. Naučiti se morajo, da ni z istospolno usmerjenimi osebami nič narobe. Da pa se tega naučijo, se je treba v šoli o tem pogovarjati. Človek ima avtomatsko neko distanco do stvari, ki jih ne pozna. Zato je pomembno, da se z otroci o homoseksualnosti začnemo pogovarjati čimprej. Večkrat se zgodi, da imajo heteroseksualne osebe odpor do homoseksualcev. To se seveda prenese na njihove otroke, čeprav mogoče tega starši ne opazijo. In potem se v šoli dogaja, da pride do homofobnega obnašanja, kar pa seveda ni v redu. Učitelji morajo biti pripravljeni na take situacije in se znati s tem spopasti. Zdi se mi, da bi morali socialni delavci oziroma centri za socialno delo tudi pritisniti na šole, da bi se ti bolj zavzemali za boj proti homofobiji.

Socialna mreža otroka je lahko vir moči, prijateljstva, samospoštovanja, lahko pa je tudi vir stresov, pritiskov, izkoriščanja in zlorabe, kar je pomembna ovira za dober razplet. Gillinghan (v Čačinovič 2007) pravi, da jo je treba v vsakem primeru oziroma v vsakem projektu raziskati posebej. Starši so pomembni, vendar otrok ne živi samo v družini in na

njegovo življenje ne vplivajo zgolj starši in stroka. Maksimalna mobilizacija naravne socialne mreže, kot pravi eno od Lussijevih načel systemskega socialnega dela, usmeri v mobilizacijo kompleksne mreže otrokovega sveta, ki seže ven in naprej od družine in stroke (Čačinovič V. 2006: 98).

Pojavnost homofobnega nasilja beležimo pravzaprav povsod: od zdravniških storitev do sosedskih odnosov. Po ocenah homofobično vedenje najbolj izstopa na javnem mestu, v šolskem okolju, na delovnem mestu in v družini. (Habjan 2011: 25).

Dejstvo je, da je razprava o homoseksualnosti v Sloveniji naključna in nesistematična, kar je potrjeno v raziskavi Vsakdanje življenje gejev in lezbijk v Sloveniji (Švab in Kuhar 2005), kjer avtorja navajata, da se 79 % respondentov in respondentk ni spomnilo, da bi pri pouku govorili o homoseksualnosti (Magić 2012: 38).

Če dobro razmislim, se ne spomnim niti ene situacije v osnovni šoli, da bi kdaj spregovorili o homoseksualnosti, mavričnih družinah ali homofobiji. Homofobija je bila prisotna v smislu uporabe besede peder. Običajno so tiste otroke, ki so besedo izrekli, poslali na razgovor k ravnatelju ali pedagoginji. S tem se je vse tudi zaključilo. Nobenega pogovora ni bilo v razredu. Prav tako ni bilo nobene razlage glede tega. Na podlagi teh situacij smo dobili samo informacijo, da se te beseda ne sme uporabljati. Nihče pa nam ni razložil, kaj beseda pomeni.

Primerjalni rezultati raziskave v knjigi *Mavrične družine grejo v šolo* kažejo, da se šole niso pripravljene – ne na osebni ne na strokovni ravni – ukvarjati različnimi oblikami družin. To vpliva na otroke in mlade tako, da lahko povzroča posredne in neposredne pojave diskriminacije (Zaviršek in Sobočan 2012: 33).

Homoseksualnost sproža nelagodje na različnih ravneh. Pri usposabljanju strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju na področju socialnih in državljskih kompetenc, ki se jih izvaja po Sloveniji, ob omembi istospolnosti učitelji običajno iztočnico z nelagodjem ignorirajo. Učitelji sicer pravijo, da homoseksualnost brez predsodkov sprejemajo, vendar naj bi šlo za vprašanje zasebnosti in pravijo, da se s to temo ni legitimno ukvarjati v šoli (Vončina 2009: 149).

Če otroci in odrasli v šoli ne poznajo razlik med družinskimi oblikami ali pa jih odrasli namerno spregledajo ali slabšalno obravnavajo, bodo razlike lahko vir predsodkov, zaradi

katerih lahko nekateri otroci postanejo tarče različnih vrst nasilja ali diskriminacije. Predsodki bolijo tiste, na katere so usmerjeni, in hkrati škodujejo vsem otrokom, družinam, učiteljem in učiteljicam ter šolski skupnosti v celoti (Zaviršek in Sobočan 2012: 102).

Učitelji imajo številne priložnosti vpeljati LGBT teme v pouk. Pri temah o raznolikosti, predsodkih in človekovih pravicah bi morali naslavljal tudi temo o homofobiji. Biografije umetnikov, pisateljev ali oseb iz kulturnega in umetniškega življenja so pogosto predmet pogovora v razredu, npr. pri književnosti, umetnosti, zgodovini itn. Če je avtor istospolno usmerjen, ta element ni omenjen kot relevanten. Spolna usmerjenost kot eden ključnih vzrokov za nastanek številnih literarnih in umetniških del je pogosto zamolčana ali podcenjena. Obravnava znanih in vplivnih zgodovinskih osebnosti je izvrstna priložnost, da pokažete, da je med ključnimi zgodovinskimi osebnostmi tudi nekaj istospolno usmerjenih, ki imajo še danes pomemben vpliv na naše dojemanje literature ali umetnosti (Magić 2012: 53).

Kako obravnavati razlike in hkrati zagotavljati enakost? Ravnodušnost do razlik včasih, pravi Van Zanten, lahko v šoli zagotavlja enakost. V drugih primerih pa pomeni vzdrževanje neenakosti. Priznavanje razlik spet lahko, ali podleže folklornemu pogledu na druge kulture, ali pa, nasprotno, spodbudi bolj pravično obravnavanje (Ule Nastran, Renner, Mencin Čepelak in Tivadar 2000: 138).

Vončina v članku navaja, da se v šoli, ki bi morala biti brez izjeme varen in podporen prostor za učenje in identitetni razvoj, še posebej LGBT-mladostniki soočajo s pritiski, zasmehovanjem, poniževanjem in tudi fizičnem nasiljem vrstnikov, katerega pa učitelji ignorirajo ali celo skrivoma podpirajo (Vončina 2009: 151).

Pravi tudi, da je nelagodje, ki ga sproža vprašanje odnosa šole do LGBT, še podkrepljeno s siceršnjim pedagoškim molkom v zvezi s seksualnostjo. In to v času, ko negativno vplivajo mediji, ki seksualizirajo otroštvo, seksualnost komercializirajo in jo spreminjajo v tržno blago. Ustvarjanje negativnega odnosa do drugačnosti ima dva obraza, saj ne poteka le z eksplisitnim poimenovanjem, ampak intenzivno tudi z molkom (Vončina 2009: 152).

Številni učitelji o homoseksualnosti ne razpravljajo iz različnih razlogov. Slovenske raziskave izpostavljajo, da večinoma zato, ker nimajo dovolj strokovnih informacij na to temo. Potrebno pa je vedeti, da molk ni rešitev, temveč le podpira nevidnost teme ter realnosti LGBT učencev in učenk v šolskem okolju (Magić 2012: 16).

V članku Spolne/seksualne norme, legitimacija izključevanja in šola (Mencin Čeplak 2009: 124), Mencin Čeplak navaja, da so seksualnost, intimna in družinska razmerja eno tistih področij, kjer se pretirane ambicije in obljube šolskih oblasti, iluzije, da lahko šola otroke obvaruje pred nevarnostmi, ki izvirajo iz 'človekove narave', nekompetentnosti in nemoralnosti staršev, brezvestnosti medijev itd., ali vsaj popravi 'škodo', ki jo ti povzročajo, lahko hitro sprevržejo v neznosen nadzor nad učiteljicami in učitelji.

Tuš v članku Obravnavanje istospolnih družin v slovenskih vrtcih navaja, da je slovenski šolski prostor izrazito heteronormativno naravnani. V šolah se o homoseksualnosti skorajda ne govori; tudi učne vsebine ne vsebujejo ciljev znanja, ki bi obravnavali to tematiko. Govor o tej temi je še vedno tabu. Prav tako pa vodstvo in učitelji ne kažejo zanimanja za te vsebine, čeprav jim jih nevladne organizacije ponujajo (Tuš 2010: 353).

Heteronormativnost učnega načrta je za številne nevidna; nekateri primeri vključujejo spoznavanje izključno heteroseksualne romantične literature, predstavitev nuklearne družine (družine z dvema staršema) kot norme in ideala in poučevanje samo reproduktivnih vidikov seksualnosti in spolne vzgoje, ki promovira abstinenco (Magić 2012: 54).

Biografije številnih umetnikov, pisateljev ali oseb iz kulturnega in umetniškega življenja so pogosto predmet pogovora v razredu, npr. pri književnosti, tujih jezikih, umetnosti, zgodovini itd. Če je avtor istospolno usmerjen, ta element ni omenjen kot relevanten (čeprav je pri številnih znanih umetnikih, pesnikih in pisateljih njihova spolna usmerjenost/identiteta bistveno vplivala na oblikovanje podob sveta in realnosti, ki so jih predstavili v zdaj klasičnih delih). Spolna usmerjenost kot eden ključnih vzrokov za nastanek številnih literarnih in umetniških del je pogosto zamolčana ali podcenjena (Magić 2012: 53).

Leta 1980 je bil v slovenski šolski sistem, v prvi in drugi letnik srednje šole, uveden predmet zdravstvena vzgoja, ki je zapolnila vrzel izključevanja vprašanj spolnosti in s tem povezane homoseksualnosti iz srednješolskega predmetnika. Homoseksualnost se po takratnem učbeniku *Zdravstvena vzgoja* obravnava skupaj z ekshibicionizmom, fetišizmom, promiskuiteto, prostitucijo, incestom in posilstvom, združuje pa jih naslov teme *Nenavadno spolno vedenje* (Kuhar 2001: 162).

Avtorji priročnika nadalje opozarjajo, naj učenci ne dobijo vtisa, da so te oblike

nenavadnega spolnega vedenja zelo razširjene. Poudarjajo, da naj se učenci znebijo obsojanja homoseksualnosti, hkrati pa v priročniku za zdravstveno vzgojo kot cilj spolne vzgoje zastavljajo uvajanje mladega človeka do zadovoljivega heteroseksualnega partnerstva. S tem njihova navodila postanejo kontradiktorna, takšen pa je tudi učbenik (Kuhar 2001: 162).

Šola je prostor, kjer živimo v skladu z družbenimi normami in jih posredujemo. Družbene norme se reproducirajo med sošolkami in sošolci, ponavljajo jih učni načrti in učno gradivo. Posredujejo jih tudi učitelji in učiteljice, nekateri z veliko osebnega angažmaja in ne da bi kogarkoli diskriminirali. Drugi pa, prav nasprotno, tako, da namerno diskriminirajo. Zato je šola tudi prostor, kjer se ustvarjajo norme, ki šele proizvedejo, ustvarijo 'drugega', 'drugost', patologijo in stigmo (Zaviršek in Sobočan 2012: 16).

Narobe je, da nekateri učitelji homoseksualce namerno diskriminirajo. Če že nimajo dobrega mnenja o njih ali se z njimi ne strinjajo, tega ne bi smeli pokazati otrokom. Otrokom je potrebno približati vse družinske oblike in spolne usmerjenosti objektivno, ker bodo le tako imeli spoštljiv odnos do teh ljudi. Ne sme se dogajati, da bi učitelji svoje morebitno slabo mišljenje naprej predajali svojim otrokom. Oni jih morajo naučiti ali jim pokazati, da smo vsi ljudje enaki in si zaslužimo spoštljiv medsebojen odnos.

Predstavljena analiza in podatki potrjujejo tezo, da je šolski sistem, vsaj če sodimo na podlagi analiziranih učnih načrtov in učbenikov, heteronormativen. Analiza učnih načrtov je na primer pokazala, da ti nimajo nikjer eksplicitno zapisanih ciljev in standardov znanja (razen učnega načrta za peti razred družbe), ki bi se nanašali na problematiko istospolne usmerjenosti (Komidar in Mandeljc 2009: 177).

V raziskavi Analiza učnih načrtov za devetletno šolo je bilo ugotovljeno, da je učni načrt za predmet družba v petem razredu v okviru tematskega sklopa z naslovom Domača pokrajina edino mesto v analiziranih učnih načrtih, kjer je eksplicitno zapisan cilj znanja, ki zahteva obravnavo problematike istospolne usmerjenosti posameznikov in posameznic (Komidar in Mandeljc 2009: 168).

Eden od ciljev učnega načrta za peti razred pri predmetu Družba navaja, da naj bi otroci spoznali, da so ljudje v skupnosti različni. Ob pregledu ciljev učnega načrta sem ugotovila, da eden izmed ciljev predmeta omenja istospolno usmerjenost, in sicer je navedeno:

- Spoznajo, da so ljudje v skupnosti različni (na primer: po starosti, veri, spolni usmerjenosti, etnični pripadnosti, družbenoekonomskem statusu, družbenih, kulturnih razlikah idr.) in prepoznajo stereotipe v povezavi z njimi (Ministrstvo za šolstvo in šport).

To pomeni, da je učni načrt zelo heteronormativen, saj spolne usmerjenosti ali homoseksualnosti skoraj ne omenja. To je edina omemba istospolne usmerjenosti v celotnem učnem načrtu za predmet Družba. V delu načrta, kjer so opredeljeni cilji za četrti razred pa istospolnosti ne omenijo.

V prej omenjeni raziskavi so tudi analizirali učbenike za družbo. V analizi so ugotovili, da samo eden od štirih potrjenih učbenikov dejansko omeni spolno usmerjenost. To je učbenik Družba 5 avtorjev Košak, Lavbič, Saje iz leta 2003.

V učbeniku za Družbo za peti razred z naslovom Radovednih pet, Družba 5, ki ga uporabljajo v Osnovni šoli Šmarje pri Jelšah, je na strani deset v poglavju Kako se razlikujemo zapisano:

- Ljudje smo si podobni in hkrati zelo različni. Razlikujemo se po telesnih značilnostih, po spolu, velikosti, starosti, spolni usmerjenosti, imamo različne sposobnosti in potrebe itd. (Verdev in Žlender 2015: 10).

Na strani dvanajst je pod naslovom Predsodki navedeno:

- Nekaterim se zdi, da določeni ljudje ali skupnosti ne ustrezajo večini. Do njih imajo včasih zaničevalen odnos, obravnavajo jih kot manjvredne, ne spoštujejo jih in se jih niti ne trudijo spoznati in razumeti. Takšnemu slabemu mnenju o določenih ljudeh ali skupnosti pravimo predsodek. Največ predsodkov imamo do pripadnikov drugih ver, narodov in ras, do istospolno usmerjenih, revnih in invalidov (Verdev in Žlender 2015: 12).

Čeprav je očitno, da mladi v šoli doživljajo nasilje, se tam o homoseksualnosti ne govori. Raziskava o homoseksualni mladini v Sloveniji (Kuhar et al. 2008) kaže, da 98 % sodelujočih v raziskavi, ki obiskujejo srednjo šolo, v šoli ni slišalo ničesar ali le malo o homoseksualnosti. To ne kaže na nedostopnost informacij, temveč na njihovo nezaželenost (Zaviršek in Sobočan 2012: 38).

Strokovni kader v javnih vzgojno-izobraževalnih institucijah predstavlja vzor otrokom, ki te institucije obiskujejo. V vrtcih, na primer, so vzgojiteljice in pomočnice otrokom za zgled, hkrati pa jih s svojim ravnanjem vedno tudi na neki način vzgajajo. Vzgajati pa morajo tako, da nihče zaradi svoje vrednotne, religiozne, filozofske ali verske pripadnosti, spola, etične pripadnosti, spolne usmerjenosti, rase idr. ne bo izključen ali privilegiran (Tuš 2014: 66).

Vzgojne in izobraževalne ustanove izgubljajo monopol nad vzgojo in izobraževanjem otrok in mladine. Zato pa se krepi ponudba in trg neformalnih izobraževalnih ponudb in zunajšolskih učnih dejavnosti: glasbene šole, slikarske šole, računalniško izobraževanje, obiskovanje različnih tečajev ter vrst predavanj, delavnic in tako dalje. Krepi pritisk na starše, da začnejo otroke izobraževati že v predšolskem obdobju. Tudi samo delovanje šolskih institucij se pomika vedno bolj v otroštvo. Ta proces ima svoje negativne učinke v preobremenjenosti otrok in stresu zaradi občutkov neuspešnosti (Ule Nastran, Renner, Mencin Čeplak in Tivadar 2000: 30).

V Ule Nastran, Renner, Mencin Čeplak, Tivadar, 2000: 165, Emler in Reicher (1995), pravita, da ima za nastanek prestopništva bistveni pomen otrokov odnos do avtoritete, torej učitelja in šole. Šola je prva formalna institucija, s katero je otrok dolgoročno v stiku.

Avtorja sta prepričana, da je zmožnost in pripravljenost prilagajanja šolskemu redu pomembnejša za uspeh kot intelektualne sposobnosti. Otroci, ki se šoli dobro prilagodijo, so voljni slediti šolskim pravilom in upoštevajo navodila učiteljev, so tudi uspešni. Ker dobro delajo, učitelji od njih tudi več pričakujejo. Otroci, ki se jim zdi šolski red preveč omejujoč, se slabše podredijo urnikom, pravilom in učiteljevi avtoriteti ter so zato manj uspešni.

Kroflič pravi, da je avtoriteta eden temeljnih pedagoških pojmov, ki pojasnjujejo vzgojna načela in načela otrokovega moralnega razvoja. Brez nje si ne moremo predstavljati vzgojnih učinkov, saj je vzgoja vedno določena oblika vodenja otroka ter določanja/razkrivanja vrednostnih okvirov, ki so podlaga človekovi načrtni dejavnosti. Avtoriteta pa je tista moč, ki nam omogoča vplivati na otrokov razvoj (Kroflič 1997: 54).

V svoji knjigi *Med poslušnostjo in odgovornostjo* navaja tri teorije moralne vzgoje:

- kulturno-transmisijski model,

- permissivni model (prijazne) vzgoje,
- procesno-razvojni model moralne vzgoje (Kroflič 1997: 25).

Na kratko o navedenih teorijah vzgoje:

Osnovna naloga prvega modela vzgoje je na otroka prenesti sistem moralnih pravil, ki so uveljavljena v kulturi. Otrok postane člen družbe, ko sprejme pravila moralnega vedenja. Ta pravila se mu predstavijo kot trdna in tradicionalna, o katerih se ne razpravlja. Otroka se sooči z nekimi določenimi zahtevami, s pravilnimi vedenjskimi vzorci in z življenjskimi resnicami kot objektivnimi dejstvi. Otrok ni upravičen in sposoben soditi o vsebini vzgojnih zahtev, ampak se ga šele uvaja v strukturo odnosov (Kroflič 1997: 25-27).

Kroflič pravi: »V moralni vzgoji prevladujeta vzgojiteljevo moraliziranje in vsakodnevna rutina po starem krščanskem načelu: Navada je železna srajca! Ko ti metodi ne zadoščata, so na voljo še bolj represivne oblike kaznovanja in nadzorovanja.« (Kroflič 1997: 27).

Drugi model je zastavljen tako, da naj bi bila vzgoja 'prijazna'. Model temelji na pojmovanju vzgojnega okolja kot tople grede brez konflikta. Koncept izhaja iz otroka in izvira iz dveh spoznanj. Prvo je zavedanje potrebe po spoštovanju posameznikovih, tudi otrokovih pravic, ki jih represivno naravnana klasična patriarhalna vzgoja ni upoštevala. Drugo je spoznanje, da je uporaba nasilnih metod pravzaprav vzgojno manj učinkovita, kot bi si želeli. Problemi 'prijazne' vzgoje so se je pokazali po drugi svetovni vojni. Otroci, vzgajani po tem modelu, so manj samostojni, manj ustvarjalni in moralni. Razvijejo skrajno potrošniško, egoistično miselnost in bolešno narcistično odvisnost od zunanjih potrditev, ki jih posreduje socialno okolje, kadar igrajo družbeno primerne vloge. Freud je že v tridesetih letih prejšnjega stoletja napovedal zlom permissivne pedagoške iluzije, saj je ugotovil, da se pretirano represivni nadzor, ki ga pojmuje kot ponotranjeno obliko avtoritete, razvije tudi pri tistih otroci, ki so bili vzgajani izrazito popustljivo (Kroflič 1997: 28-30).

Tretji model naj bi bil zlata sredina represivne in permissivne vzgoje. Vključuje tudi vrsto teoretskih področij, ki se doslej niso uporabljala pri reševanju konkretnih pedagoških problemov. Najprej so otroka pojmovali kot pomanjšano odraslo osebo, ki ne potrebuje pretirane zaščite. Krščanstvo uveljavi otroka kot grešno bitje in s tem uporabo represivnih vzgojnih sredstev. Pozno so uveljavili pogled na otroka kot na občutljivo, a v svojem

bistvu 'nepokvarjeno' bitje, ki ga je treba zaščititi. Predstave o tem, kaj ta zaščita dejansko pomeni, pa so različne (Kroflič 1997: 31-32).

Nov model vzgoje v didaktičnem smislu vključuje:

- obojesmerno komunikacijo;
- načrtovanje, ki temelji na prepletanju načrtovanih in nezavednih elementov v vzgojni komunikaciji in zato omogoča fleksibilno načrtovanje kurikuluma, v katerega so vključeni vsi akterji vzgojnega procesa: strokovni delavci, vzgojitelji, starši otrok, otroci sami;
- oblikovanje modela avtoritete, ki otroku omogoča doživetje sprejetosti in varnosti, hkrati pa postopno spodbuja njegovo osamosvajanje in s tem rahljanje (avtoritarne) navezanosti na vzgojitelja – od tod ime samoomejitvena avtoriteta;
- vzgojo, ki ni usmerjena na oblikovanje vnaprej določenih vedenjskih vzorcev, temveč si za cilj postavi podpiranje otrokovih razvojnih potencialov, ki omogoča postopno oblikovanje avtonomne moralnosti: ti razvojni potenciali obsegajo tako razvoj moralnega razsojanja kot razvoj tiste notranje energije, ki otroku omogoča, da spoznana moralna načela tudi spoštuje ne glede na trenutne egocentrične potrebe (Kroflič 1997: 33-34).

Dogovorni odnos lahko opazimo v konceptih in načelih socialnega dela, ko vzpostavljamo delovni odnos, ko sodelujemo, skupaj načrtujemo in se dogovarjamo. Z otroci je na sploh pomemben dogovor, saj bomo z ukazovanjem in prepričevanjem dosegli malo oziroma nič. V socialnem delu je pomembno, da se zavedamo, da so si otroci oz. ljudje različni. Vsak razmišlja in deluje drugače. Zato moramo biti pri delu z njimi ustvarjalni in prilagodljivi .

Poznamo tri vrste osebnosti: ustvarjalna osebnost, boem in filister. V Poštak 1996 se Makarovič sklicuje na poljskega sociologa Florian Znanieckega in Američana Williama I. Thomasa, ki reakcijo ustvarjalnega posameznika postavljata nasproti reakciji filistra in boema: Za filistra je po njunem mnenju značilna ustaljena, toga struktura mišljenja in obnašanja. (Makarovič 1986: 31). Prav nasprotno pa je boemova notranjost nestrukturirana, kaotična; zato se seveda počuti v kaosu kakor riba v vodi. Brez težave se prilagaja spremembam, sledi modnim tokovom, vendar pri tem ne ustvarja ničesar novega. Makarovič navaja, da se kreativni posameznik se od filistra in boema razlikuje v tem, da

spremembe v okolju sicer upošteva, vendar okolje hkrati ustvarjalno preoblikuje in strukturira (Poštrak 1996: 411).

Tukaj se lahko navežem tudi na odstavek iz prejšnjega poglavja, ko govorim o Kavčič, ki pravi, da otrokov razvoj deluje na individualni ravni in ne na skupinski. Če pogledamo ustvarjalnega posameznika, boema in filistra, bodo ti vplivi okolje interpretirali vsak po svoje. Torej bodo imeli vplivi okolja na vsakega posameznika drugačen vpliv. In tako je tudi pri otrocih v šoli: Če učitelj otrokom podaja enake informacije, lahko pričakujemo, da bodo otroci te informacije interpretirali po svoje. Zato tudi ne moremo pričakovati enakih vedenjskih vzorcev otrok pri enaki vzgoji.

Ule Nastran navaja te tri skupine mladih kot tri precej različna mladostniška sredstva za predelovanje realnosti. Te so ironiziranje stvarnosti in njeno simbolno predelavo v nasprotje, komfortno prilagajanje stvarnosti ob zavesti o izgubi globalne družbene perspektive ter začasen izstop iz vsakdana v iluzorno skupnost, kar pomaga prebiti ostali čas (Ule Nastran, Renner, Mencin Čeplak in Tivadar 2000: 61).

1.5 Osnovna šola Šmarje pri Jelšah

V tem poglavju bom na kratko predstavila Osnovno šolo Šmarje pri Jelšah

Osnovno šolo Šmarje pri Jelšah v letu 2016/2017 obiskuje 741 učencev. Centralno šolo obiskuje 749 učencev v 32 oddelkih. Organiziranih imajo deset skupin podaljšanega bivanja in dve skupini jutranjega varstva. Na šoli je zaposlenih 65 pedagoških delavcev. (Spletna stran Osnovne šole Šmarje pri Jelšah).

2 PROBLEM

2.1 Uvod v raziskovalni del

Menim, da pripadniki LGBT skupnosti še kar nimajo enakega položaja v družbi. Že to, da se v šoli o tem ne pogovarjajo, kaže na to, da bi LGBT skupnost družba najraje prikrila. Ko sem sama obiskovala osnovno in srednjo šolo, se ne spomnim, da bi kdaj govorili o homoseksualnosti. V medijih je zmeraj več govora o LGBT skupnosti in seveda to otroci vidijo in slišijo. Če starši in učitelji o tem ne govorijo in se izognejo pogovorom, potem seveda otrokom vzbudijo mešane občutke. Otroci potem ne vedo, ali je s tem kaj narobe, ker verjetno, če se o neki zadevi ne sme pogovarjati, potem ta ne more biti v redu.

Ko smo mi bili v šoli, se je na homofobne zmerljivke reagiralo tako, da se je uporaba le-teh prepovedala. Rečeno je bilo samo, da se tega ne govori. Niso pa razložili, zakaj je to tako. Problem vidim v tem, da je šola še vedno zelo heteronormativen sistem, kjer za pogovor o LGBT temah ni prostora in se jim izogiba, čeprav bi bil pogovor o njih nujen. Nujen zato, ker homoseksualnost obstaja, je dejstvo in tega se ne bi smelo prikrivati. S tem otroci dobijo informacijo, da je homoseksualnost slaba.

Učiteljice in učitelji vplivajo na otrokov vrednotni sistem že s samo izbiro dejstev, ki jih podajajo. Nanje vplivajo z eksplicitnimi in implicitnimi vrednotnimi sodbami o teh dejstvih. Otrokom zavedno ali nezavedno sporočajo, kaj je dobro in kaj ne, tudi ko gre za spolne in seksualne norme (Mencin Čeplak 2009: 124).

Družba pozne modernosti ni spolno nevtralna družba, ampak (še vedno) heteronormativna družba, kar heteroseksualna partnerska razmerja umešča v popolnoma drugačen položaj kot istospolna (Švab in Kuhar 2005: 90).

2.2 Raziskovalna vprašanja

Zanimalo me je, ali se kljub heteronormativnosti učnega načrta v Osnovni šoli Šmarje pri Jelšah pogovarjajo tudi o aktualnih temah o LGBT skupnosti. Zanimalo me je tudi, kako reagirajo učitelji ob uporabi homofobnih zmerljivk, kdaj se jim zdi primerna starost za pogovor o LGBT temah ter ali se počutijo dovolj usposobljene za tak pogovor.

Teme raziskave:

- seznanjenost učiteljev z LGBT,
- odnos učiteljev do LGBT in pomembnost pogovora,
- pogovor o LGBT,
- uporaba homofobnih zmerljivk v šoli,
- primerna starost za pogovor,
- način poučevanja otrok o LGBT.

Raziskovalna vprašanja:

- Koliko so učitelji sami obveščeni o LGBT – tematiki?
- Ali se učitelji pogovarjajo o LGBT – temah z otroci v šoli?
- Ali otroci uporabljajo homofobne zmerljivke v šoli?
- Ali menijo, da so dovolj usposobljeni za pogovor z otroci o tej temi?
- Kdaj menijo, da je primerna starost za pogovor o LGBT?
- Kakšen se jim zdi primeren način poučevanja otrok o LGBT?

3 METODOLOGIJA

3.1 Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna, ker je sestavljena iz osnovnega izkustvenega gradiva, zbranega v raziskovalnem procesu, besednih opisov ali pripovedi. V njej je gradivo tudi obdelano in analizirano na beseden način brez uporabe merskih postopkov (Mesec 2012: 11).

3.2 Merski instrument in viri podatkov

Merski instrument je sestavljen iz devetih vprašanj, ki služijo kot vodilo za intervju. Zaporedje vprašanj in podvprašanj sem prilagajala poteku intervjuja.

3.3 Populacija in vzorčenje

Populacijo sestavljajo učitelji Osnovne šole Šmarje pri Jelšah, ki so bili redno zaposleni v šolskem letu 2016/2017. Izbrala sem priročni vzorec desetih oseb. Intervju sem opravila z osmimi učiteljicami in z dvema učiteljema. V nadaljevanju, ko bom govorila o vseh učiteljih, jih bom naslavljala kot učitelji, ko pa bom govorila o posameznikih, bom uporabila njihov spol.

3.4 Zbiranje podatkov

Intervjuje sem začela opravljati dne 15. 9. 2016. Zadnji je bil opravljen dne 10. 1. 2017. Intervjuje sem zaradi lažjega zapisa snemala s telefonom. Za dovoljenje za snemanje intervjujev sem najprej prosila intervjuvance. Intervjuji so potekali v kabinetih učiteljev.

Pred začetkom izvajanja intervjujev sem vzpostavila stik z eno od pedagoginj na šoli, ki se je odločila, da mi pomaga pri raziskavi. Pedagoginja je povprašala učitelje in mi priskrbela elektronske naslove tistih, ki so mi bili pripravljeni pomagati. Ker pa se na moje poslane elektronske pošte niso odzvali vsi, sem z njenim dovoljenjem poslala prošnje vsem učiteljem na šoli. Odzivnost je bila zelo slaba, saj sem na petinšestdesetih poslanih elektronskih sporočil dobila odgovor le od desetih učiteljev. Intervju sem izvedla z osmimi učiteljicami in dvema učiteljema. Intervjuji so potekali na šoli v kabinetih učiteljev.

3.5 Obdelava in analiza podatkov

Za obdelavo podatkov sem uporabila koncept kvalitativne analize po Mesec (1997: 29-35). Podatke sem najprej uredila. Posamezne odstavke sem razčlenila na sestavne dele, katere sem oštevilčila. Oštevilčenim pojmom sem potem pripisala posamezne pojme. Nato sem pojme uredila v kategorije in podkategorije.

4 REZULTATI IN RAZPRAVA

4.1 Seznanjenost učiteljev o LGBT

Ko sem vprašala učitelje, ali poznajo kratico LGBT, je šest od desetih učiteljev odgovorilo, da kratice ne poznajo. Nekaj posameznikov je za kratico sicer že slišalo, vendar niso poznali njenega pomena. Nekateri učitelji so za kratico slišali v medijih ali v vsakdanjem življenju. Dva od učiteljev sta rekla, da za kratico slišita prvič; eden od njiju je za kratico prvič slišal, ko sem poslala prošnjo za intervju. Eden izmed odgovorov je bil, da je učiteljica za kratico sicer že slišala, vendar nikoli na šoli. Štirje od vprašanih za kratico še nikoli niso slišali. Dva od učiteljev sta menila, da ima lahko kratica veliko pomenov: od kratice testa, kratice bolezni do kratice podjetja in da je to odvisno od konteksta. Dva od učiteljev sta predvidevala, kaj bi lahko kratica pomenila. Ena od učiteljic je rekla, da je za kratico slišala v vsakdanjem življenju, druga pa je omenila, da se ni zanimala za to temo.

Večina vprašanih je že slišala za izraz mavrična družina. Nekateri so rekli, da so o tem slišali v šoli in da se tudi o tem v šoli pogovarjajo. Kaj izraz mavrična družina točno pomeni, pa so vedeli le trije učitelji. Posamezniki so omenili, da so to drugačne družine, ne tradicionalne in odprte. Ena od učiteljic je omenila, da pozna tudi literaturo za otroke z LGBT vsebino.

Odgovori kažejo na to, da učitelji LGBT tematiko dokaj slabo poznajo. Večinoma ne poznajo izrazov ali pa za njih sploh še niso slišali. Zelo me je presenetilo, da večina učiteljev kratice ne pozna. Torej sta družba in tudi šolski prostor še zelo heteronormativna in se taki izrazi ne uporabljajo oziroma se o tem ne govori. Slabo poznavanje teme ni dobro izhodišče za pogovor z otroci, ker če o temi ne veš veliko, boš o temi težko razpravljaj z nekom, ki ga tema zanima. Sploh pa zaradi tega, ker je pogovor z otroci občutljiv in lahko s pravim odnosom pozitivno vplivamo na otroke. Presenetljivo je tako slabo poznavanje kratic in izrazov, saj je bilo nedavno o tem veliko povedanega v medijih.

4.2 Odnos učiteljev do LGBT in pomembnost pogovora

Polovica učiteljev meni, da je se pomembno pogovarjati o LGBT temah z otroci v šoli. Malo več kot polovica učiteljev pravi, da sprejema istospolno usmerjene in da imajo do

teme pozitiven odnos. Nekateri učitelji menijo, da otroke tema zanima. Eden od učiteljev je rekel, da istospolnih ne obsoja. O temi se naj ne bi pogovarjalo: jo le preletijo ali pa se ji izogibajo. Ena od učiteljic je omenila, da ima glede LGBT skupnosti mešana stališča, ker o tem ne ve dovolj. Omenila je tudi, da se včasih pogovoru raje spretno izogne, kot pa da bi o tem debatirala. Meni, da ni dovolj usposobljena za tak pogovor. Učitelji menijo, da je na podeželju istospolnost manj vidna in je tudi obsojana. Homoseksualnost je še zmeraj tabu tema. Pojavijo se tudi homofobne zmerljivke, ker je homoseksualnost negativno sprejeta. Eden od učiteljev pravi, da je homoseksualnost v medijih negativno predstavljena.

Nekateri učitelji menijo, da se družba spreminja, da se bolj odpira ter da je homoseksualnosti zmeraj več oziroma, da je ta bolj vidna. V mestu naj bi bilo tega več: homoseksualnost je tam bolj vidna. Družba je glede homoseksualnosti še zaprta. Menijo, da je Slovenija nazadnjaška in nestrpna. Ena od učiteljic je omenila, da glede homoseksualnosti v družbi ni odobravanja in da bi nekateri istospolne radi celo iztrebili. Učitelji otrokom razložijo, da smo si ljudje različni. Ena od učiteljic je predlagala literaturo o LGBT. Druga je omenila, da je treba otroke pripraviti na prihod otrok iz mavričnih družin. Poudarjajo, da je pomembno, da je učiteljica nevtralna in da otrok ne obsoja.

Nekateri učitelji pravijo, da otroci stari od štirinajst do petnajst let v šoli že širijo nestrpnost do LGBT. Otroci se med seboj razlikujejo zaradi drugačnosti.

Nekateri učitelji podpirajo LGBT in njihov boj za pravice. Menijo, da moramo biti pravični in da se jih ne sme diskriminirati.

Čeprav učitelji menijo, da se je pomembno o tem v šoli pogovarjati, se nekateri pogovoru raje izognejo zaradi lastnih prepričanj ali pa zaradi občutka lastne neusposobljenosti za tak pogovor.

Širjenje nestrpnosti do sošolcev kaže na to, da se v šoli o tem premalo pogovarjajo. Otroci ne razvijajo občutka za sočloveka.

4.3 Pogovor z otroci o LGBT

Štirje od desetih učiteljev so odgovorili, da se sami pogovarjajo z otroci o LGBT temah.

Dva učitelja menita, da se o LGBT temah z otroci redko pogovarjajo in da do pogovora

pride le slučajno. Nekateri se o tem pogovarjajo enkrat letno – decembra, ko govorijo o spolno prenosljivih boleznih in potem beseda nanese na istospolno usmerjene. Običajno se pogovarjajo o strpnosti do drugačnih, da je istospolnost normalna v družbi. Ena od učiteljic nima izkušenj s pogovorom z otroci o LGBT temah, vendar ima stik samo z drugim razredom. S starejšimi pa ni toliko v stiku. Meni tudi, da tako majhni otroci ne vejo nič o tem. Nekateri učitelji se nikoli ne pogovarjajo z otroci o LGBT temah, čeprav menijo, da se njim samim ne zdi to nič spornega. Ena od učiteljic meni, da so nekateri proti temu, da bi imeli istospolni pari otroke, njej pa se tu ne zdi nič spornega.

Včasih, ko otroci postanejo predrzni in začnejo uporabljati homofobne zmerljivke, se o tem pogovorijo. Otroci sprašujejo o istospolnih osebah. Otrokom je to čudno. Eden od učiteljev meni, da bi se o tem morali več pogovarjati in otroke o tem poučiti.

Ena od učiteljic sočasno opravlja tudi delo knjižničarke in pravi, da v knjižnici še ni opazila, da bi otroci iskali knjige z LGBT tematiko.

Z otroci se pri etiki o LGBT temi pogovarjajo, ko jemljejo pravičnost in ko se je tema o družinskem zakoniku pojavljala v medijih. Takrat so učenci imeli nalogo v šolo prinašati pomembne novice. Tema LGBT se je večkrat znašla v zvezkih otrok – nekaj časa vsak teden. Včasih so tudi za to temo porabili kakšno razredno uro, če so se otroci želeli pogovarjati še o tem.

Pri likovni umetnosti so se o tej temi na kratko pogovarjali.

Pri angleščini je učiteljica menila, da sicer nimajo literature z LGBT vsebino, a ko so obravnavali zgodovino in s tem diskriminacijo, suženjstvo, pravice temnopoltih, rasno diskriminacijo, pravice žensk (te teme so v učnem načrtu), so prišli tudi do pravic istospolnih.

Pri biologiji se te teme dotaknejo, ko govorijo o spolni vzgoji. Pri spolni vzgoji se učijo zelo podrobno in pri otrocih skoraj ni sramežljivosti. Poznajo človekov izgled in celotno anatomijo. Ena od učiteljic otrokom v tretjem razredu, ko govorijo človekovem telesu, prinese knjige. Otroci se tem knjigam smeji, njim je to vse smešno.

Ena od učiteljic pravi, da otroci iščejo odgovore v smislu, da istospolnost ni naravna, ker ne morejo imeti otrok po naravni poti, da to narava izloča. Učiteljica jim razloži, da smo vsi drugačni, da se tega ne sme obsojati, da je vsak človek drugačen in da se taki rodimo.

Pove jim, da si spolne usmerjenosti ne izberemo, da so istospolni ljudje lahko zelo nesrečni v življenju, ker so se primorani skrivati pred drugimi. Ena od učiteljic meni, da je razlagati o istospolnosti težko.

Učitelji menijo, da otroci dobivajo napačne informacije s strani okolice. Včasih slišijo samo enostransko kritiziranje. Treba jim je stvari razložiti, da bodo vedeli, zakaj gre in da ni s tem nič narobe.

Eden od učiteljev je med pogovorom o LGBT otroke napeljal k strinjanju otrok, da si vsi zaslužijo ljubezen in spoštovanje. To je bilo v času referendumu. Kasneje se o tem niso več pogovarjali.

Eden od učiteljev je omenil, da bi se o LGBT morali več pogovarjati, ker je to pomembno z vidika otroškega razmišljanja in zaradi otroške splošne razgledanosti. Otroke ta tema zanima, saj tudi sami včasih o tem vprašajo kaj. Običajno se takrat, ko je bil referendum o družinskem zakoniku. Običajno so bili stari nekje trinajst do štirinajst let, torej v osmem in devetem razredu. Vprašanja otrok so odražala, kakšno mnenje imajo o tem pri otrocih doma.

Otroke običajno zelo zanima, kakšno mnenje ima učitelj. Nekateri učitelji svojega mnenja otrokom ne podajajo. Otroke običajno zanima, ali podpirajo istospolne družine in si že v naprej ustvarijo mnenje o učitelju, če podpira istospolne osebe ali pa jih ne podpira. Eden od učiteljev je rekel, da pove svoje mnenje otrokom, da je pozitivno naravnani proti istospolnim osebam in da podpira njihov boj za pravice.

Ena od učiteljic pokaže otrokom knjige z LGBT vsebino; to so običajno knjige z opisi različnih družin, med katere tudi spadajo mavrične družine. Meni, da so otroci zelo odprti do LGBT in da imajo odpor običajno starši. Pravi tudi, da so mlajše generacije bolj odprte, saj vsega skupaj ne jemljejo versko. Meni, da bodo mlajše generacije razbile stereotipe v družbi.

Menijo, da se homoseksualnosti ne opazi v osnovnih šolah, da to pride šele kasneje v srednji šoli.

Otroke učijo, da je treba sprejemati drugačnost, da so ljudje enakovredni. Opirajo se na ustavo, da smo ljudje pred zakonom enaki ne glede na vero, jezik ali spolno usmerjenost. Neka učiteljica se rada opira na primere in na osebno izkušnjo. Tako jim tudi pove, da bi,

če bi se zgodilo, da bi njena sinova prišla domov in rekla, da sta istospolno usmerjena, svoja sinova sprejela. Spoštovala bi njuno odločitev tudi, če ji novica ne bi bila všeč in to tudi pove otrokom v šoli. Meni, da so otroci pri pogovoru zelo zadržani in da večkrat začnejo obsojati. Takrat pridejo na plan predsodki, katere prinesejo od doma. V šoli jih učijo objektivnosti in poštenosti. Učiteljica je pri otrocih opazila izrazite predsodke. Nekateri otroci začnejo takoj obsojati istospolne osebe in imajo globoko zakoreninjene predsodke, enako kot odrasli.

Glede na odgovore učiteljev je razvidno, da se o LGBT temi ne pogovarjajo dovolj. Če pa se o tem pogovarjajo, je vse skupaj omejeno na pogovor o enakopravnosti in človekovih pravicah. Ne učijo se o izrazih in kaj ti pomenijo. Nekateri učitelji se pogovoru raje izognejo bodisi zaradi strahu pred reakcijo staršev ali zaradi lastnega mnenja, da niso dovolj usposobljeni za pogovor o tem. Menim, da učitelji za takšne pogovore nimajo dovolj podpore s strani šole in s strani staršev. Večina učiteljev ne pozna literature z LGBT vsebino, torej se ne morejo na nič opreti, ko o tem razlagajo otrokom. Čeprav je kar nekaj literature na temo LGBT in mavričnih družin, je tega v šolskih knjižnicah zelo malo. Mogoče se najdejo posamezne knjige, kaj več pa tudi ne. Učitelji se zelo različno lotijo pogovora z otroci, nekateri temo samo preletijo in se kaj dosti ne ustavljajo pri njej, drugi pa namenijo temu več časa. V učnem načrtu je istospolnost omenjena le pri Družbi; samo pri tem predmetu je v učbeniku omenjena spolna usmerjenost.

4.4 Izogibanje pogovoru o LGBT

Dva od učiteljev sta rekla, da se včasih izogneta pogovoru o LGBT, bodisi zaradi lastnega mnenja o neusposobljenosti ali pa otrokom rečeta, da so se o tem že dovolj pogovarjali prejšnjikrat in spremenijo temo pogovora. Drugi učitelji se pogovoru ne izogibajo in menijo, da bi se bilo potrebno več pogovarjati. Ena od učiteljic je rekla, da se z otroci pogovarja o vsem. Učitelji menijo, da se otroci doma premalo pogovarjajo o tej temi. Zato se je tudi o tej temi treba pogovarjati v šoli. Če se v šoli ne bodo srečali s to temo, se kasneje ne bodo znali s tem soočati. Ena od učiteljic zagovarja strokovno delo: predstavi temo objektivno, svojih načel ne širi in je otrokom v pomoč, če imajo kakšna vprašanja. V knjižnici otroci na skrivaj berejo knjige z LGBT vsebino. Običajno se skrivajo in jih je sram. Učiteljica drugega razreda pravi, da učenci o LGBT nikoli ne vprašajo. Na drugi strani pa učiteljica tretjega razreda pravi, da se z otroci o tem pogovarja. Učitelj, ki uči

starejše otroke, pravi, da so otroci sami vprašali o LGBT. Ena od učiteljic meni, da se starejši otroci težje spopadajo z drugačnostjo, ker se hočejo dokazovati pred drugimi. Čutijo pritisk vrstnikov in tako se držijo večine. Meni tudi, da je starejšim otrokom take stvari težje razložiti. Ena od učiteljic je omenila, da so otroci osmega razreda, ki hodijo na priprave za birmo, večkrat deležni negativnega usmerjanja proti istospolnim osebam. Predavanja naj bi imeli negativno naravnana. Tisti, ki so bolj pobožni, bolj nasprotujejo istospolnim osebam in tu se pojavlja več homofobije. Učiteljica je tudi omenila opažanje, da je več fantov kot deklet negativno nastrojenih proti istospolnim osebam. Ena od deklet je pri verouku nasprotovala župniku.

Menim, da izogibanje pogovoru o LGBT poda zelo negativno sporočilo. Če se neki stvari izogibamo, s tem dajemo občutek, da ta stvar ni v redu. In po moje se to tudi zgodi, če se učitelj očitno izogne pogovoru o LGBT. Otroci potem začutijo, da s tem nekaj ni v redu. Zato tudi pride do skrivanja pri branju knjig z LGBT vsebino, ker se otroci ne počutijo varne take knjige brati pred drugimi. Tema otroke zanima, a vendar imajo občutek, da lahko o tem izvejo samo na skrivaj, kar pa ni dobro. Tako se gradijo predsodki. Če otroci opazijo okoli sebe izogibanje in skrivanje, dobi stvar negativen predznak. Vemo, da se ljudje stvari, ki jih ne poznajo, bojijo. Učitelji se sicer zavedajo, da je pogovor o tem v šoli pomemben, a vseeno pogovora kot takega ni veliko. Mislim, da se učitelji srečujejo s strahom pred starši. Ker je to občutljiva tema, se lahko zgodi, da bi starši prišli v šolo, če bi se o tem pri pouku pogovarjali.

4.5 Usposobljenost za pogovor

Polovica vprašanih učiteljev meni, da niso dovolj usposobljeni za pogovor z otroci o LGBT temah.

Ena od učiteljic je rekla, da bi bilo dobrodošlo kakšno didaktično znanje na tem področju, da bi se lažje znašli pri pogovoru z otroci. Na to temo bi lahko bi imeli kakšne delavnice. Ena od učiteljic je rekla, da bi se obrnila na pomoč strokovne sodelavke, ki bi sigurno izvedla kakšno uro. Manj kot polovica učiteljev meni, da so dovolj usposobljeni za pogovor z otroci. Če imaš neko trezno presojo in si objektiven, lahko o tem govoriš. Odvisno je od učitelja do učitelja, kako to temo sprejema. Vsak učitelj si o tem izoblikuje neko svoje mnenje. Manj kot polovica učiteljev meni, da so dovolj obveščeni o tem, je pa tudi odvisno od tega, kaj otroci sprašujejo. Ena od učiteljic meni, da se ne moreš odločati

glede na svoje prepričanje, ampak, da se odločam v skladu s pravičnostjo. Otrokom vedno govori, da gre za pravičnost. Razloži jim, da gre za človekova pravice. Ena od učiteljic meni, da nekaj o tem že ve. Druga meni, da je odvisno od posameznika, če ima predsodke ali ne, kar pa se dogaja v bolj krščanskih družinah. Ena od učiteljic zagovarja tradicionalno družino, vendar pravi, da bi svoje otroke, če ji bi razkrili istospolno usmerjenost, sprejela. Poskušala bi jih razumeti. Sicer predvideva, da bi najprej imela mešane občutke, kot so strah in razočaranje. Vendar pravi, da bi svoje otroke podprla, ker meni, da je bolj kot spolna usmerjenost pomembna osebna rast, ljubezen in vrednote. Ne razume tistih staršev, ki se zaradi spolne usmerjenosti odpovejo otrokom. Otroke je treba poučiti o drugačnosti, katere ni primerno obsojati. Ozavestiti jih, naučiti. Lahko bi pokazali kakšen film s tako vsebino; v šoli tega ne delajo. Meni, da je otrokom, ki so vzgojeni drugače, težko. Homoseksualnost ni nič novega v svetu, to se je že dogajalo v zgodovini. Ni pa se poglobljala v to, če je to naravno ali ne. Meni, da se nihče ni sam odločil za težjo pot. Ena od učiteljic je rekla, da učitelji v šoli nimajo veliko pravic, kaj reči; glede tega, kaj govorijo, morajo biti previdni. Otroci doma povedo vse.

To, da polovica učiteljev meni, da niso dovolj usposobljeni za pogovor z otroci o LGBT, je kar veliko. V današnji družbi, ki se odpira, sem pričakovala, da bo večina učiteljev mnenja, da so dovolj usposobljeni za pogovor. To pa kaže na to, da družba le ni tako odprta do tega, kot se na prvi pogled zdi. Glede na to, da živimo v času, kjer je homoseksualnost zmeraj bolj vidna in mavrične družine obstajajo, je nujno v smeri ozaveščanja nekaj ukreniti. Otrokom so stvari, ki jih ne poznajo smešne. Zgledujejo se po odraslih, učiteljih ter starejših otrocih. Če bodo učitelji te stvari skrivali in se tudi doma o tem ne bodo pogovarjali, bodo otrokom s tem podajali negativna sporočila. Zelo pomembno je otroke ter učitelje pripraviti na to. Morajo se zavedati, da tudi, če sami nimajo pozitivnega mnenja o LGBT skupnosti, tega ne smejo prenašati na otroke. Majhni otroci nimajo predsodkov; tega se naučijo oziroma jih prevzamejo kasneje, zato bi bilo dobro začeti z uvajanjem teme zgodaj. Takoj, ko se otroci začnejo pogovarjati o družinah, je potrebno mavrične družine tudi vključiti. Tako se otroke že od malega nauči, da je to normalno, in jih bodo sprejeli enako kot vse ostale.

Zelo pomembno bi bilo tudi (tako, kot je omenila ena od učiteljic), da bi bili učitelji na to temo deležni kakšnega izobraževanja. Sami bi potrebovali znanje, kako se s spopasti s to temo, da bodo znali prav reagirati, ko bo prišlo do takih pogovorov. Gotovo je učitelju, ki

uči večje otroke, ki imajo že zakoreninjene predsodke, težko. V takih primerih bi bilo res dobrodošlo didaktično znanje. Tako bi se učitelji lažje znašli v takšnih situacijah.

Ena od učiteljic je omenila uporabo strokovne delavke. To je zelo dobra ideja – sploh v primerih, pri katerih se učitelji ne počutijo usposobljene oziroma imajo o tem negativno mnenje. Menim, da v primeru, če ima učitelj sam predsodke, ni prava oseba za pogovor o tem z otroci. V takem primeru je bolje, da se obrne na strokovnega delavca. Ena od učiteljic je omenila, da sama nima nič proti istospolnim osebam, ampak vseeno zagovarja tradicionalno družino, ker jo tudi ima sama, in se včasih spretno izogne pogovoru o LGBT. V tem primeru bi bilo smiselno, da bi se obrnila na strokovno delavko. Sicer sama ne širi svojih načel v šoli in o stvareh govori objektivno, kar pa je tudi zelo pomembno.

Pomembno bi bilo v delavnice o LGBT vključiti tudi starše. Starši se o tem pogosto ne znajo pogovarjati s svojimi otroci. Tudi njim bi prišel prav kakšen napotek o tem, kako se z otroci pogovoriti. Z otroci se je treba pogovarjati najprej doma in šele potem v šoli. Vzgoja se začne doma. In tudi za starše bi bilo dobro, da odpravijo svoje predsodke.

4.6 Usposobljenost drugih učiteljev za pogovor

Manj kot polovica učiteljev meni, da so drugi učitelji usposobljeni za pogovor. Polovica učiteljev meni, da drugi učitelji niso dovolj usposobljeni za pogovor o LGBT z otroci. Trije učitelji menijo, da vsi niso usposobljeni. Menijo, da se nekateri pogovoru raje izognejo in da nekateri niso dovolj odprti. Previdni so tudi zaradi staršev, čeprav z njimi še niso imeli negativnih izkušenj. Predvidevajo pa, da bi lahko imeli nevšečnosti s strani staršev, ker ti svoje otroke preveč ščitijo. Ena od učiteljic ni opredeljena glede usposobljenosti drugih učiteljev. Učitelji menijo, da se bi morali doma več pogovarjati, saj se doma menda ne pogovarjajo o ničemer. Menijo tudi, da družine niso odprte tudi glede drugih stvari, kot je na primer golota. Nikoli niso skupaj v kopalnici ali kaj podobnega. Ena od učiteljic je povedala hčeri, kako so se otroci zgražali nad filmom o pračloveku, ki so ga gledali v šoli, ker so bili tam vsi nagi: Njena hčerka je vprašala, ali nimajo bratcev in ali še niso nikoli videli nikogar golega. Za otroke je tudi golota nenavadna. Učiteljica meni, da taka stvar ne bi smela biti nenavadna. Eden od učiteljev meni, da se drugi učitelji ne zanimajo za LGBT teme. Meni, da imajo učitelji različen odnos do teme, da imajo različna stališča in tudi diskriminirajo, sploh starejši. Na deželi je homoseksualnost še zmeraj tabu. Ena od učiteljic je rekla, da imajo na vasi en istospolni par. Drugače pa to ni vidno. Tega je več v

mestu in tam istospolne tudi bolj sprejemajo. Predvidevajo, da bodo tisti učitelji, ki nimajo predsodkov do LGBT oseb, o tem govorili. Vsak ima svoje mnenje in tisti, ki imajo negativno mnenje, si naj priskrbijo pomoč strokovnega delavca.

Zaskrbljujoč je odgovor, da manj kot polovica učiteljev meni, da so drugi učitelji dovolj usposobljeni. Torej ne samo, da polovica učiteljev dvomi v svojo usposobljenost, več kot polovica jih meni, da tudi drugi niso dovolj usposobljeni.

To, da se učitelji tako bojijo staršev, je kar velik problem. To pomeni, da učitelji v šoli skoraj nimajo več avtoritete. Dostikrat sem že slišala, da ob slabih ocenah otroka starši krivijo učitelja. To ni pravi pristop; tako dajo otrokom občutek, da jim zmeraj nekdo stoji za hrbtom in jih brani, pa čeprav oni ne delajo nujno prav.

4.7 Uporaba homofobnih zmerljivk

Dva učitelja sta odgovorila, da so homofobne zmerljivke zelo malo v uporabi. Včasih se zgodi, da jo kdo izreče, vendar je to bolj redko. Ena od učiteljic meni, da je to že skoraj iztrebljeno in da je bilo tega v preteklosti več.

Več kot polovica učiteljev meni, da se homofobne zmerljivke uporabljajo. Dva menita, da pogosto. Učiteljica je tudi sama slišala, kako so jih uporabljali. Običajno uporabljajo besedo 'gej', 'peder' ali 'lezbijka' kot zmerljivko. Največkrat je od teh besed uporabljena beseda 'peder'. Pojavljajo se že na nižji stopnji, a tako mali otroci ne vedo, kaj besede pomenijo. Pojavljajo se tudi na predmetni stopnji: običajno jo otroci nekje slišijo in potem uporabijo. Večkrat pa homofobne zmerljivke uporabljajo fantje kot dekleta. Tudi bolj nasprotujejo, če sta istospolni par dva moška. Ženske niso tolikokrat tarča in so lahko skupaj. Zmerljivke uporabljajo kot navadne žaljivke, ker imajo negativen in slabšalni izraz. Pomen same zmerljivke običajno ni pomemben. Skoraj polovica učiteljev meni, da otroci pomena homofobnih zmerljivk ne poznajo. Uporabljajo jih, ker so jih nekje slišali. Učitelji otroke tudi vprašajo, kaj zmerljivke, ki jih uporabljajo, pomenijo. Otroci večinoma ne odgovorijo ali pa pomena ne poznajo. Oni vedo samo, da je to nekaj negativnega. Le eden od učiteljev je omenil, da se homofobne zmerljivke ne pojavljajo. Učitelji se ob uporabi homofobnih zmerljivk z otroci o tem običajno pogovorijo. Razložijo jim pomen besed ter povedo, da jih ni primerno uporabljati in da niso primerne. Otroke je ob takih razlagah običajno sram. Pogovor je odvisen tudi od starosti in sodelovanja otrok. Nekateri učenci

poznajo pomen homofobnih zmerljivk in so prevzeli neko mišljenje, da so ti izrazi negativni. Eden od učiteljev je rekel, da sicer ne prepove uporabo homofobnih zmerljivk, ampak jih opozori in razloži, da se ne zmerjamo. Včasih obrne stvar na šalo in jih vpraša, če poznajo pomen. Običajno so otroci potem tihi. Reče jim tudi, da spolna usmerjenost sošolca ni njihova stvar. Učitelji menijo, da je družba zaprta in da je veliko odvisno tudi od vere. Tisti, ki niso toliko versko usmerjeni, so bolj objektivni. Eno najbolj pogostih vprašanj je, kako bodo imeli istospolni otroke. To velikokrat vprašajo.

Dejstvo, da otroci uporabljajo homofobne zmerljivke in ne vedo, kaj te pomenijo, pokaže, da se ne z učitelji ne pogovarjajo dovolj. Učitelji in tudi starši se bi morali o tem pogovarjati z otroci. Otroci slišijo zmerljivke doma, v filmih ali kje drugje. Ker vidijo, da se uporabljajo kot slabšalni izraz, jih sami začnejo uporabljati tako, da nekoga z njimi zmerjajo. Ker otroci teme ne poznajo, ne morejo vedeti, kaj dejansko te besede pomenijo. Ko jih uporabljajo, pa lahko druge nezavedno zelo prizadenejo. Včasih se lahko otroci znajdejo v situaciji, v kateri nekoga zmerjajo z besedo 'peder', sami sicer ne vedo, kaj to pomeni, pri drugemu, ki to ve, pa lahko zmerjanje sproži zelo nelagodna čustva, sploh če je sam mogoče res istospolno usmerjen ali pa tega sam še točno ne ve. To lahko takšne otroke, ki se že počutijo drugačne, zelo prizadene. Za tistega otroka, ki je besedo izrekel, pa ima ta beseda enak pomen, kot bi mu denimo rekel, da je butelj.

4.8 *Primerna starost otrok za pogovor*

Eden od učiteljev meni, da je primerna starost za pogovor o LGBT z otroci takrat, ko je to omenjeno v učnem načrtu in učbeniku. Trije učitelji se strinjajo, da je primerna starost otrok za pogovor pri desetih letih oziroma v petem razredu. Takrat, ko govorijo o družinah. Ena od učiteljic meni, da je za pogovor v osmem ali devetem razredu že prepozno, saj je treba prej omiliti predsodke. Druga učiteljica je rekla, da se lahko o tem pogovarja že v prvi triadi, tretja pa meni, da bi bilo mogoče to razložiti triletniku, saj majhni otroci sprejmejo vse. Ena od učiteljic pravi, da bi bila primerna starost v šestem razredu, ko imajo spolno vzgojo. Drugi spet pravijo, da so takrat premajhni in da teh stvari še ne razumejo. Ena od učiteljic meni, da bi že zelo majhni otroci temo razumeli, ker v vrtcu že opazijo drugačnost. Pogovoriti se je pa treba z njimi na primeren način – tako, da bodo razumeli. Ne vidi razloga, zakaj se ne bi pogovarjali že s tako majhnimi. Ena od učiteljic je omenila, da njena hči že pri šestih letih razume, da obstajajo istospolni pari in da se lahko poročijo v

drugih državah. Z otroci se je potrebno pogovarjati že od malega. Meni tudi, da so otroci odraz svojih staršev, ki se z otroci ne ukvarjajo. Otroci okrog sebe opazijo vse, tudi istospolne osebe ali mavrične družine. Menijo, da otroci nimajo predsodkov, saj ti pridejo kasneje zaradi družbe, ki je heteronormativna. Ena od učiteljic je rekla, da se ji zdijo otroci v petem razredu dovolj stari za prvi pogovor o LGBT, a za več informacij so še vseeno premajhni. Dva od učiteljev sta rekla, da so otroci v petem razredu še premajhni za pogovor o LGBT. Eden od učiteljev meni, da se naj bi začelo pogovarjati o LGBT takrat, ko začnejo uporabljati homofobne zmerljivke. Otroci se s homoseksualnostjo večinoma srečajo komaj v srednji šoli. O tem se premalo pogovarja, zato je to otrokom smešno v smislu, da se drugi namerno izpostavljajo. Eden od učiteljev meni, da bi starost otrok za pogovor moral določiti psiholog, da pa vsekakor to ne bi smelo biti prehitro. Odrasli ne vedo, v čem je problem, ker se z otroci ne pogovarjajo. Eden od učiteljev je mnenja, da so nekateri istospolni starši boljši kot heteroseksualni. Meni, da bi bilo marsikomu treba vzeti otroke. Eden od učiteljev meni, da družba ne sprejema homoseksualnosti, da ima negativna stališča ter da tudi sam ne pozna vseh pojmov, ki se tičejo LGBT. Kot primerna starost za pogovor je bila omenjena tista, ko začnejo otroci odraščati in spolno dozorevati. V sedmem razredu dekleta in v osmem razredu fantje. Če je od teh otrok kdo istospolno usmerjen, bo mogoče tako sebe lažje sprejel. Če otroci o tem nič ne izvedo, lahko to privede do frustracij, ko pridejo v odprto okolje. Treba jim je razložiti, da imajo enake pravice in da so si kot ljudje enaki. Od doma tega poznavanja ne prinesejo.

Učitelji so zelo različnih mnenj, kdaj je primerna starost za pogovor z otroci. Nekateri menijo, da že zelo mali otroci vse razumejo, če se jim tematiko pojasni na primeren način. S tem se vsekakor strinjam. Drugi spet menijo, da so na primer otroci v petem razredu premajhni za pogovor o LGBT. Družba se počasi odpira in bolj sprejema istospolno usmerjene, starši pa otrokom zelo malo povedo. Učitelji se pogovoru raje izognejo, saj se bojijo težav s starši.

4.9 Poučevanje otrok o LGBT

Dva od učiteljev menita, da bi morala biti tema vključena v učni načrt in da je treba otroke o LGBT poučiti s pogovorom na primeren način, na primer v okviru pogovora o človekovih pravicah. Eden od učiteljev meni, da bi se otroci morali pogovarjati o tem doma s starši. Nekateri menijo, da bi se morali pogovoriti o tem z otroci takrat, ko sami

pristopijo do učitelja ali svetovalne službe. Učitelji menijo, da bi se o tem lahko pogovarjali pri etiki, slovenščini, družbi, pri razrednih urah v višjih razredih. Ena od učiteljic je rekla, da bi jih o tem poučili v konkretni situaciji, da bi naredili shemo ali načrt, kako bi jih o tem poučili. Lahko bi se o tem pogovarjali takrat, ko kdo od otrok uporabi homofobno zmerljivko; poskusili bi lahko z igro vlog.

Ena od učiteljic je omenila, da ni vidne komunikacije med otroci, saj je elektronika tako prevzela otroke. Vse poteka preko interneta; zmerjanje tako ni vidno. Zmerjanja ne opazijo niti učitelji niti starši. Meni, da moraš biti dober opazovalec, da lahko opaziš, če je kaj narobe. Meni tudi, da je fizično nasilje v tem primeru manj boleče kot psihično. Da bi bila včasih zaušnica boljša kot pa zmerjanje po internetu. Ko se otrok zaupa učitelju, mora biti že zelo hudo. Fizično nasilje je vidno in ni tak problem kot psihično. Ko psihičnega nasilja ne opazimo, uničujemo svoje otroke. Ko otrok drugega otroka udari, lahko to učitelj vidi in ukrepa.

Ena od učiteljic meni, da bi bilo dobro v šolo povabiti goste, ki so istospolno usmerjeni, in bi lahko iz prve roke podali informacije o tem. Otroci bi lažje razumeli, če pride nekdo, ki jim zna povedati, da niso vedno srečni, da se morajo skrivati. Včasih se tudi poročijo in kasneje, ko ne zdržijo več in pride do razkritja, se ločijo, včasih tudi naredijo samomor. Ni potrebno, da bi gost imel svojo družino, da bi prišel otrokom predavat. Pomembno bi bilo le to, da je sam istospolno usmerjen in lahko otrokom poda svoje izkušnje.

Učitelji menijo, da bi lahko izkoristili priložnosti takrat, ko se o LGBT govori v medijih. Ali pa na primer ob svetovnem dnevu LGBT. Pogledali bi si lahko tudi kakšen film in se potem o njem pogovorili. Primerno se jim zdi takrat, ko se začne adolescence. Lahko bi začeli s knjigami, obstajajo zanimive zgodbe z LGBT vsebino, tudi v Cicibanu jih včasih imajo. Ena od učiteljic je omenila zgodbo iz Cicibana, katero je sama prebrala.

Ena od učiteljic pravi, da morajo biti kar previdni zaradi staršev. Vsi niso odprti do tega in bi lahko v primeru če bi učitelji o tem predavali otrokom oziroma če bi LGBT teme vključevali v pouk, prišlo do težav.

Druga učiteljica je povedala, da otroci sprejmejo drugačnost. V razredu so imeli deklico, ki je bila zelo slabovidna; z njimi je šla že v prvi razred. Otroci so se je navadili in jo sprejeli, bila je del razreda tako kot vsi drugi. Tako bi bilo tudi z otroci iz mavričnih družin. Pravi, da otroku ne piše na čelu, da sta njegova starša istospolno usmerjena.

Učiteljica meni, da se predsodki staršev prenašajo na otroke in s tem je povzročena velika škoda. Otroci predsodke ponotranjijo in to je potem težava. Družba bi morala nekaj storiti za vključitev otrok iz mavričnih družin.

Mnenje druge učiteljice je, da bi se o tem z otroci morali najprej pogovoriti starši. Tako bi otroci v šolo že prišli z nekim osnovnim znanjem o LGBT.

Učitelji so imeli različne ideje, kako bi lahko LGBT teme vpeljali v šolsko delo. Če bi jih vključili v učni načrt, bi to za njih predstavljalo oporo. Iz odgovorov je razvidno, da bi učitelji pri svojem delu potrebovali več podpore. Tisti, katerim se zdi smiselno to temo vključiti v šolsko delo, se bojijo odziva staršev. Po mojem mnenju bo vključevanje tem potekalo zelo počasi. Tudi od posameznega učitelja je odvisno, koliko se za to zavzema. Odvisno je od šole, največ pa od družbe. Če se bo družba spreminjala in bo bolj sprejemala LGBT, potem bodo lahko tudi v šolah temo uvajali brez strahu. Zelo je pomembno, da se otroci učijo o vseh ljudeh, da se spremeni učni načrt in se uvede LGBT teme pri večini predmetov. Pri slovenščini na primer so lahko del pouka zgodbe z LGBT vsebino. Literatura obstaja, le vpeljati jo je potrebno v šolski vsakdan.

5 SKLEPI

Ugotovitve moje diplomske naloge sem strnila v naslednje sklepe:

- Šest od desetih učiteljev ne pozna kratice LGBT ter je ni zasledilo v šoli.
- Večina učiteljev je že slišala za izraz mavrična družina, a kaj to dejansko pomeni, so vedeli le trije učitelji.
- Polovica učiteljev meni, da se je pomembno pogovarjati o LGBT v šoli. Pravijo tudi, da je homoseksualnost v medijih negativno predstavljena.
- Učitelji so se o homoseksualnosti z otroki pogovarjali pri biologiji, etiki, angleščini ter likovni umetnosti. Nekateri otroci so iskali odgovore v smislu, da homoseksualnost ni naravna, ker istospolni pari ne morejo imeti otrok po naravni poti. Otroci, ki sprašujejo o tej temi, so starejši, torej na predmetni stopnji; o tej temi so imeli največ vprašanj, ko se je sprejemal družinski zakonik. Običajno jih je zanimalo, kakšno mnenje imajo o tem učitelji.
- Učitelji menijo, da se homoseksualnosti v šoli ne opazi.
- Nekateri učitelji namerno preusmerijo pogovor drugam.
- Dva učitelja od desetih vprašanih se namerno izogneta pogovoru o LGBT.
- Učitelji so omenili, da so homofobno nastrojeni bolj fantje kot dekleta.
- Polovica učiteljev se ne počuti dovolj usposobljenih za pogovor z otroci. Ena od učiteljic meni, da bi bilo dobrodošlo didaktično znanje o LGBT temi.
- Čeprav nekateri učitelji niso naklonjeni istospolnim osebam, pred otroci ne diskriminirajo. Svojih prepričanj ne širijo. Ena od učiteljic bi uporabila strokovno delavko za pogovor.
- Polovica učiteljev se strinja s trditvijo, da drugi učitelji niso dovolj usposobljeni za pogovor.
- Homofobne zmerljivke se v šoli pojavljajo. Otroci večinoma ne poznajo pomena besede 'peder' oziroma zmerljivke, ki jo uporabljajo. Pomen zmerljivke pri

zmerjanju ni pomemben.

- Mnenja o tem, kdaj je primerna starost za pogovor o LGBT, so si zelo različna. Eni pravijo, da že zelo majhni otroci razumejo, drugi pa, da komaj v osmem/devetem razredu. Ena od učiteljic meni, da majhni otroci nimajo predsodkov in da ti pridejo kasneje.
- Homofobija se pojavlja zaradi nepoučenosti otrok.
- Nekateri učitelji menijo, da bi se otroci o homoseksualnosti morali pogovarjati s starši.
- LGBT teme bi morale biti vključene v učni načrt.
- Nekateri bi si pripravili načrt, kako otroke poučiti o LGBT.
- Učitelji pravijo, da bi se o tem lahko pogovarjali pri etiki, slovenščini, družbi, razrednih urah v višjih razredih.

6 PREDLOGI

Ugotavljam, da je nujno usposabljanje za učitelje o LGBT temah, ker več kot polovica učiteljev ne pozna LGBT izrazov, zato menim, da niso dovolj usposobljeni za poučevanje o LGBT. Tudi ena od učiteljic je omenila, da bi jim prav prišlo didaktično znanje na to temo.

Nujna bi bila tudi uvedba delavnic za otroke, ki bi bile prilagojene starosti otrok. Začeli bi že v prvem razredu in vsako leto stopnjevali obsežnost. Na delavnicah bi bila zaželena tudi udeležba staršev, katere bi poučili, kako se o takih temah pogovarjati z otroki.

Predlagam, da se šola poveže z kakšno organizacijo, ki se s takšnimi temami in delavnicami ukvarja. Lahko bi se povezali tudi z mladinskim centrom, ki bi lahko takšne vsebine izvajal v obliki študijskih krožkov.

LGBT teme bi morale biti vključene v učni načrt in učbenike pri različnih predmetih, da bi jih otroci spoznavali sproti v teku šolskega dela.

Vključitev LGBT literature, kot so knjige in zgodbe. Pogledali bi si lahko risanke ali filme, na podlagi katerih bi lahko potem razvili debato o temi.

7 LITERATURA

Berger P. L., Luckmann T. (1988), *Družbena konstrukcija realnosti*. Ljubljana: Cankarjeva založba (53-54, 121, 123).

Čačinovič Vogrinčič, G. (1998). *Psihologija družine. Prispevek k razvidnosti družinske skupine*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče (23, 24, 112).

Čačinovič Vogrinčič, G. (2005), *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani (12, 15).

Čačinovič Vogrinčič, G. (2006), *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (46, 87, 88, 98).

Društvo informacijski center Legebitra & Društvo DIH – Enakopravni pod mavrico. Dostopno na: <http://www.dih.si/novice/2017/ob-zacetku-uporabe-zakona-o-partnerski-zvezi> (28. 2. 2017).

Global Definition of Social Work (2015). Dostopno na: <http://ifsw.org/get-involved/global-definition-of-social-work/> (1. 3. 2017).

Habjan, A. (2011), *Mavrična svetovalnica. Vse kar zanima starše lezbijk, gejev, biseksualcev in biseksualk*. Ljubljana: Društvo dih (5-7, 25, 27).

Kavčič, T. (2005), Družinsko okolje in otrokov razvoj. *Psihološka obzorja*, 14(1): 84. Ljubljana: Društvo psihologov Slovenije.

Komidar, K., Mandeljc, S. (2009), Homoseksualnost skozi analizo učnih načrtov, šolskih učbenikov in šolske prakse. *Sodobna pedagogika*, 60=126(4): 168, 177.

Kroflič R. (1997), *Med poslušnostjo in odgovornostjo: Procesno razvojni model moralne vzgoje*. Ljubljana. Linija Papirus (25-27, 28-34, 40, 54).

Kuhar, R. (2001), *Mi, drugi: Oblikovanje in razkritje homoseksualne identitete*. Ljubljana: ŠKUC (86, 133, 162).

Kuhar, R. (2003), *Medijske podobe homoseksualnosti. Analiza slovenskih tiskanih medije od leta 1970 do 2000*. Ljubljana: Mirovni inštitut (22, 23).

Kuhar, R. (2006), Homofobija: Kultura strahu pred homoseksualnostjo. *Teorija in praksa*, 1(1): 545,546. Ljubljana: Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo Univerze Edvarda Kardelja.

Kuhar, R. (2010), *Intimno državljanstvo. Znanstvena monografija*. Ljubljana: ŠKUC (30, 31).

Mead, H., G. (1997), *Um, sebstvo, družba*. Ljubljana: Krtina (103, 105).

Medvedšek T. (2006), Skupinsko delo z mladostniki. *Socialno delo*, 45(3/5): 263.

Mesec, B. (1997), *Metodologija raziskovanja v socialnem delu II*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (študijsko gradivo, 2. izdaja).

Mesec, B. (2009), *Načrtovanje raziskave. Metodologija raziskovanja v socialnem delu I*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (študijsko gradivo za interno uporabo).

Poštrak, M. (1994), Kje so subkulture danes I. *Socialno delo*, 33(1): 36. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Poštrak, M. (1996), Socialno kulturno delo. *Socialno delo*, 35(5): 411. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Poštrak, M. (2015), Koncepti socialnega dela z mladimi. *Socialno delo*, 54(5): 271. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Magić J., Swierszcz J. (2012), *Prebijmo molk: Priročnik za učitelje, pri uvajanju razprave o homoseksualnosti v srednji šoli*. Ljubljana: Društvo informacijski center Legebitra (16, 27-29, 31, 38,48,49, 53, 54).

Mencin Čeplak M. (2009), Spolne/seksualne norme, legitimacija izključevanja in šola. *Sodobna pedagogika*, 60(4): 124. Ljubljana: Zveza društev pedagoških delavcev Slovenije.

Ministrstvo za šolstvo in šport. *Program osnovna šola. Družba. Učni načrt*. Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/U_N_druzba_OS.pdf (3. 2. 2017).

Spletna stran Osnovne šole Šmarje pri Jelšah. Dostopno na: http://public.editiondigital.com/OS_Smarje_pri_Jelsah/solska_publikacija_solsko_let_2016_17.html (2. 2. 2017).

Švab. A., Kuhar. R. (2005), *Neznosno udobje zasebnosti: Vsakdanje življenje lezbijk in gejev*. Ljubljana: Mirovni inštitut (48, 90, 120,123, 131-132).

Škorjanc, T. (2010), Mavrična svetovalnica. *Socialno delo*, 49(5/6): 398. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Tuš, N. (2010), Obravnavanje istospolnih družin v slovenskih vrtcih. *Socialno delo*, 49(5/6): 353. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Tuš, N. (2014), Queerovski pristop k vzgoji: Primer obravnavane pravljice In s Tango smo trije. *Družboslovne razprave*, 30(75): 66. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Ule M., Rener, T., Mencin Čeplak, M., Tivadar, B. (2000), *Socialna ranljivost mladih*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino, Aristej (30, 61, 138, 165).

Velikonja, N. (2013), Časopis za kritiko znanosti. *Gejevska in lezbična scena na Metelkovi*, 41(253): 60-61.

Verdev, H., Žlender, B. (2015), *Radovednih pet. Družba 5*. Ljubljana: Rokus Klett (10, 12).

Vončina, V. (2009), Nelagodje in različnost spolne usmerjenosti v šoli. *Sodobna pedagogika*, 60=126(4): 159, 151, 152.

Zaviršek, D. (2012), *Od krvi do skrbi: Socialno starševstvo v globalnem svetu*. Maribor: Aristej (101).

Zaviršek, D., Sobočan, A., M. (2012), *Mavrične družine grejo v šolo: Perspektive otrok, staršev in učiteljic*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (14, 15, 31, 33, 43, 49).

8 PRILOGE

8.1 *Smernice za intervju*

Seznanjenost učiteljev o LGBT

1. Poznate kratico LGBT ter izraz mavrična družina?

Odnos učiteljev do LGBT in pomembnost pogovora

2. Kaj menite o tej tematiki oziroma se vam zdi pomembno o tem pogovarjati?

Pogovor o LGBT

3. Ali se pogovarjate o tej temi v šoli?
4. Se kdaj izognete pogovoru o homoseksualnosti?
5. Menite, da ste dovolj usposobljeni za pogovor z otroci?

Uporaba homofobnih zmerljivk v šoli

7. Ali pride do uporabe homofobnih zmerljivk med otroci?

Primerna starost otrok za pogovor o LGBT

8. Kdaj menite, da je primerna starost za pogovor o LGBT temah z otroci glede na to, da je istospolnost omenjena v učnem načrtu in v učbeniku za peti razred?

Način poučevanja otrok o LGBT

9. Na kak način bi bilo najboljše otroke poučiti o LGBT?

8.2 *Intervjuji z označenimi izjavami za kodiranje*

INTERVJU 1

Seznanjenost učiteljev o LGBT

/Ne/, (1) /Za kratico še nisem slišala/ (2). /Pomislila sem, da predstavlja kratico neke bolezni/, (3a) /ker nisem vedela v katerem kontekstu se uporablja/ (3b). /Mavrična družina pa je, mislim, da taka bolj odprta družina ne./ (4) /Tudi do teh različnih oblik družin./ (5) /Drugačne/ (6a), /ne te tradicionalne družine ata, mama v obliki spola moški in ženska. / (6b)

Odnos učiteljice v do LGBT in pomembnost pogovora

/Ja zelo pomembno./ (7a) /ker trenutno se skoraj nikjer/ (7b) /razen pri etiki mogoče nekaj malega ne, ampak se to preleti/ (7c), /otrokom je pa to zelo zanimiva tema/ (7č), /se je pa nihče ne loti./ (7d) /Zato, ker je od subjektivnih stališč/ (8a) /do tega, da smo premalo izobraženi./ (8b) /Jaz osebno se ne počutim, dost močno, da bi recimo z nekom, da bi nekoga poučevala o tem ne./ (9) /Že sama imam tako mešana stališča/ (10a), /ker premalo o tem vem./ (10b) /Ker smo v takem podeželskem okolju./ (11a) /kjer je to še vedno tabu tema/ (11b), /se malo tega vidi/ (11c) oziroma če se že vidi se obsoja običajno./ (11č) /Enostavno se ne govori/ (12a) /ali pa se obsoja če se pa že kdo izpostavi./ (12b) /Tega se izogibamo/ (13a), /ker je to zlo taka tema, tabu dejansko./ (13b) /O tem se raje ne govori, že na splošno v družbi./ (14) /Če pa se že kje, so pa sigurno ti vzdevki slabšalni./ (15) /Se otroci obdarjajo z temi vzdevki, ne, kar se tiče istospolne usmerjenosti./ (16a) /je pa to zlo slabšalno./ (16b) /Mogoče tudi zato, ker premalo vemo o tem./ (17) /Sigurno je negativno sprejeto to./ (18) /Ampak, negativno pa zato sprejeto, ker premalo o tem vemo./ (19)

Pogovor z otroci o LGBT

/Zlo redkokdaj./ (20a) /pride pri biologiji, jaz poučujem biologijo ne./ (20b) /pride do tega predvsem pri spolovilih, ko govorimo takrat o razmnoževanju in takrat običajno vedno kdo reče: "kako pa pri istospolnih? "/ (20c) /saj to pa ni recimo naravno ne. / (20č) /To so večinoma ne, kak bi pa potem odobraval recimo take zakone./ (21a) /če pa ne more met recimo istospolni par potomcev po naravni poti./ (21b) /Se pravi, da narava to izloča./ (22) /V tej smeri iščejo odgovore./ (23a) /da to ni naravno ne./ (23b) /Zdej js to razložim ne./ (24a) /da pač so tudi drugačno usmerjeni./ (24b) /da to ni za obsojat./ (24c) /da smo drugačni ljudje, da vsak ma nekaj drugačnega./ (24č)

Izognitev pogovoru o homoseksualnosti

/Se običajno čisto iskreno spretno izognem temu, da bi debatirala z njimi ne./ (25a) /ker dejansko, tak ko sem rekla premalo podučena o tem, da bi recimo jih učila./ (25b) /Svoja načela pa ne širim pri pouku./ (26a) se poskušam strokovno omejiti. / (26b)

Usposobljenost za pogovor

/Ne, prav gotovo ne./ (27) /Osebno stališče moje je, da sem sicer zagovornik tradicionalne družine./ (28a) /zato ker jo tut sama mam./ (28b) /Jaz mislim, da taka ljubeča družina, če je

poudarjam ljubeča/(29a), /če je razumevanje/(29b) /če je spoštovanje med moškim pa žensko/(29c) /je lep zgled za otroke za naprej/(29č) /Drugače pa sprejemam tudi drugačne, drugače usmerjene. /(30) /Če bi se mogoče mojim otrokom kaj takega pokazalo, da imajo kakšno usmerjenost/(31a) /bi jih poskušala razumeti/(31b) /Sigurno bi bila najprej prestrašena/(32a) /in razočarana/(32b) /vsa tista čustva bi najbrž prišla na plan/(32c) /ampak sigurno se pa otroku nebi odpovedla/(32č) /al pa da mu nebi podpore nudla/(32d) /Ker na konc koncu jaz mislim, da so še druge stvari pri človeku bolj pomembne/(33a) /da jih pri njih spodbujamo, da rastejo kot osebe/(33b) /ko pa to, kak smo spolno usmerjeni. /(33c)

Usposobljenost drugih učiteljev za pogovor

/Po moje ne. /(34)/Večinoma tudi niso dovolj odprti za tak pogovor. /(35)

Uporaba homofobnih zmerljivk

/Ja to je pa zelo pogosto, ne, /(36a) /po navadi med fanti bolj,/ (36b) kot med dekleti./(36c) /Recimo z naslavljanjem, da je nekdo peder. /(37) /To je zlo pogosto, čisto tako kot žaljivka. /(38) /Ni namenjeno temu, da bi nekdo kazal neke znake./(39) /Namesto, da bi rekel nekemu butelj mu reče peder, / (40a) /tak kot neka višja stopnja zmerljivke./(40b) /Ker je pač negativen izraz, konotacija z negativnim/(41a) /se uporablja kot žaljivka ja, pogosto./(41b)

Primerna starost otrok za pogovor

/Če je to v učnem načrtu verjetno se mora učitelj tega tudi dotakniti, /(42)/tam pri desetih letih bi bilo to že v redu./(43) /Če je ta izraz uporabljen v učnem načrtu morajo učenci tudi to razumeti./(44) /Jaz mislim, da gre tu za osebna stališča kolk je kdo odprt/(45) /Ampak, če pa je izraz bi ga morali učenci osvojiti./(46) /Mormo se pa zavedati, da tisto kar je v učbeniku napisano, ni vedno tisto kar morejo znati ne./(47) /Učbeniki so napisani s strani založnikov pa nekih avtorjev, ki se ne držijo vedno učnega načrta./(48) /Jaz mislim da, je to v petem razredu čisto smiselno že/(49a) ker se zavedajo pomena_družine/(49b) /začnejo o tem razmišljati/(49c) /in je prav, da se seznaniijo z drugimi oblikami/(49č) /verjetno opažajo okrog sebe/(49d) /od mavričnih zastav/(49e) /do vseh znakov, ki nas obdajajo./(49f) /Tut sama ne poznam vseh pomenov ne/(50a) /ampak vem da gre za neke konotacije s to homoseksualnostjo./(50b) /Sigurno pa potem, ko odraščajo/(51a) /spolno dozorevajo

ne,/(51b) /to je sedmi- osmi razred zdaj trenutno najbolj./ (51c) /V sedmem začnejo deklice,/ (52a) /v osmem fantje, / (52b) /takrat bi morali se o tem pogovarjat/(52c) /in tudi mogoče, če je kdo tako usmerjen,/(52č) /da lažje sprejme sebe in sebe ceni. / (52e) /Da ne čaka do dvajsetega leta ko pride v neko študentsko okolje kjer je malo bolj odprto,/(53a) /najbrš zafrustrira odraslo osebo./ (53b)

Način poučevanja otrok o lgbt

/Ja mogoče z vidika, če je tako vpeljeno v učni načrt, oblike družin,/(54a) da se tako seznanijo najprej, da sploh obstajajo še druge kot ta tradicionalna oblika družine./ (54b) /Pa mislim, da potem kasneje pri etiki,/(55a) /verjetno je etika edini predmet kjer je sociologija zraven,/(55b) /so smeri kjer bi to lahko vpletli./ (55c) /Zdej kulk je pa tega pri etiki pa jaz ne poznam. / (56) /Jaz bi namenla več ur kot pa samo eno na tedn./ (57) /Zato, ker otroci ne znajo komunicirat med sabo,/(58a) /tale elektronika je prinesla velik negativnega./ (58b) /Ker si lažje dopisujejo in zmerjajo po telefonu pa internetu, kot da pa si bi povedli v obraz ali celo stepli./ (59) /Jaz osebno sem mnenja, da je bolje bilo včasih ko so si zaušnico dali,/(60a) /ko pa zdaj tole zmerjanje po internetu./ (60b) /Dost bolj boli, kot pa fizično nasilje./ (61) /Ko izpostavljajo tole fizično nasilje, jaz mislim, da ni toliko problem kot psihično nasilje. / (62) /S tem uničujemo otroke./ (63) /Ni vidno ne,/(64a) /tam, ko pa udari pa mi vidimo./ (64b) /Starši težko vidijo, / (65a) /učitelji,/(65b) /vsi težko vidimo, / (65c) /ker moreš bit zelo dober opazovalec, da sploh opaziš./ (65č) /Da se ti pa zaupajo otroci mora biti pa res ekstremno hudo./ (66)

INTERVJU 2

Seznanjenost učiteljev o LGBT

/Ne, poznam./ (1) /Nisem še slišala za to kratico ne./ (2) /Besedo mavrična družina pa poznam,/(3a) /to sem že slišala v šoli,/(3b) /v šolski knjižnici imamo tut eno knjigo s takim naslovom mavrične družine/(4a) in noter opisuje različne sestave družin. (4b) /Mislim, da je za otroke narjena,/(5a) /da predstavi kake vrste družin obstajajo./ (5b)

Odnos učiteljev do LGBT in pomembnost pogovora

/Ja meni se zdi pomembno pogovarjat o tem,/(6a) /zato ker je vedno več tega tut med otroki./ (6b) /Sama nimam nič proti takim družinam./ (7) /Vem, da je bla v Cicibanu ena

zgodbica, Ana ima dva očka./ (8a) /Mislim, da je bla v medijih tut izpostavljena./ (8b) /in sm
tut tisto prebrala takrat./ (8c) /Nimam negativnega mnenja o tej temi./ (9)

Pogovor z otroci otroci o LGBT

/Jaz še nisem imela te izkušnje./ (10a) /sem v podaljšanem bivanju z drugim
razredom./ (10b) /Ti še mogoče vejo malo manj o tem./ (10c) /z večjimi pa nimam tolko
stika./ (10d) /V knjižnico že pridejo./ (11a) da bi pa kdo iskal namerno iskal to tematiko se
pa nism še srečala no./ (11b)

Izognitev pogovoru o LGBT

/Jaz vem, da se nebi izognila./ (12a) /in bi poskušala pomagati./ (12b) /Tut če bi prišli v
knjižnico po kako knjigo./ (13) /Zdej take teme tudi o spolnosti in podobno oni na skrivaj te
knjige berejo./ (14a) /in se skrivajo./ (14b) /Tak na skrivaj iščejo te tematike./ (15a) /Jim je
nerodno./ (15b) /Zdaj da bi pa prišlo kdo, pa bi vprašal, to pa se ne zgodi./ (16)

Usposobljenost za pogovor

/Da bi bla kompetentna ne./ (17) /zdej že nekaj vem./ (18a) /ko slišim z medijev./ (18b) /Ne
zdi se mi prav, da obsojamo te ljudi./ (19) /da otrokom tut to povemo, da so pač
drugačni./ (20) /Da jim to priučimo no./ (21a) /da jih ne smejo obsojati./ (21b) /Ker nikol ne
vemo kdo pa kje bo okrog nas tako čuto./ (22a) /in se mi zdi to pomembno, da vejo
no./ (22b)

Usposobljenost drugih učiteljev za pogovor

/Jaz mislim, da ne./ (23)

Uporaba homofobnih zmerljivk

/Ja to pa./ (24) /No zdej pri teh tamalih, ko sem imela več stika z njimi v tem šolskem
letu./ (25a) /uporabljajo besedo peder recimo./ (25b) /ampak ne vejo kaj to pomeni./ (25c)
/Jaz jih pol vprašam, kaj pa to pomeni./ (26) /Oni slišijo nekje in pol se jim zdi v neki
situaciji./ (27a) /da bi pa zdaj to uporabo./ (27b) /Ampak ne vejo, kaj to pomeni./ (27c) /ti
tamali še ne no./ (27č) /Pa tut pri večjih slišim ja./ (28a) /to po hodniku, ko letijo
besede./ (28b) /Pol ko ga pa vprašaš./ (29a) /ga pa kr šokira, / (29b) /kaj pa zdej to pomeni
ne./ (29c)

Primerna starost otrok za pogovor

/Zdi se mi, da je takrat v petem razredu,/(30a) /pri desetih leti kar primerna starost./ (30b)
/Zdi pomembno no, vseeno, da neke predsodke vsaj skušamo malo omiliti,/(31a) /da nebi to naprej tulk raslo ne./ (31b)

Način poučevanja otrok o LGBT

/Tudi to, da je v učnih načrtih,/(32a) /recimo, da z nekim pogovorom./ (32b)

INTERVJU 3

Seznanjenost učiteljev z LGBT

/Ja, poznam/(1a) /ne vem pa točno kaj vsaka črka pomeni./ (1b) /Mislim, da sem zasledil v medijih,/(2a) /že kar dolgo nazaj, kar nekaj let./ (2b) /V bistvu je bilo v kontekstu aktivizma istospolno usmerjenih,/(3a) /tako da mi je bilo jasno, da pomeni nekaj v tem smislu: lezbijke, geji in podobno./ (3b) /Izraz mavrična družina pa mislim, da pomeni družina dveh istospolnih staršev./ (4)

Odnos učiteljev o LGBT in pomembnost pogovora

/Ja, menim, da je pomembna/(5a) /in da se je tudi o tem potrebno v šoli pogovarjati,/(5b) /ker je treba te stvari malo širše razsvetliti./ (5c)

Pogovor z otroci o LGBT

/Ni veliko priložnosti./ (6a) /Sploh zato, ker poučujem predmet likovna umetnost./ (6b) /Bilo pa jih je nekaj,/(6c) /bolj vezano na vprašanja in zanimanja učencev,/(6č) /predvsem takrat, ko se je pripravljala referendum o družinskem zakoniku./ (6d) /Kaj si mislim o referendumu/(7a) /ali podpiram istospolne partnerje in istospolne družine/(7b) /in kako na to gledam./ (7c) /Je pa se videlo od vprašanj do vprašanj, kakšno mnenje imajo o tem doma./ (8) /Jaz sem jim na podlagi njihovih vprašanj povedal svoje mnenje./ (9) /Najpogostejša vprašanja so bila okoli tega ali podpiram istospolne družine,/(10a) /ali zagovarjam pravice istospolnih/(10b) /ali ne ali sem za ali proti družinskemu zakoniku, večinoma okoli tega./ (10c) /Sam nimam nič proti/(11a) /in podpiram njihov boj za svoje pravice./ (11b) /Začeli so pa spraševati sami./ (12) /Bili pa so večinoma 8./ (13a) /in 9. razred./ (13b)

Izognitev pogovoru o LGBT

/Ne, pogovoru se ne izogibam./ (14) /V bistvu nikoli ne načnem pogovora jaz,/ (15a) /ampak učenci./ (15b)

Usposobljenost za pogovor

/Za starejše (6-9 razred) ja,/ (16a) /ker menim, da se pač ta pogovor vrti okoli človekovih pravic/ (16b) /in za to se čutim usposobljenega./ (16c) /Za mlajše pa ne preveč./ (16č)

Usposobljenost drugih učiteljev za pogovor

/Tisti, ki temo bolj poznajo ja,/ (17a) /drugač pa ne./ (17b)

Uporaba homofobnih zmerljivk

/Ja, se pojavljajo./ (18a) /Predvsem gej/ (18b) /ali pa peder./ (18c) /Ampak to po mojem bolj v smislu navadne zmerljivke,/ (19a) /ne pa v smislu, da bi za nekoga menili, da je istospolno usmerjen./ (19b) /Po moje je pri tem vseeno ali nekomu učenec reče bedak ali peder,/ (20a) /gre za zmerjanje kot tako./ (20b) /Po mojem jo uporabljajo zato, ker je na splošno to slabšalni izraz./ (21) /V bistvu je zmerljivka ne glede na to, kaj pomeni./ (22a) /Beseda peder je slabšalni izraz za homoseksualca./ (22b) /Prepovem jih pa ravno ne,/ (23a) /ker ne bi kaj prida dosegel,/ (23b) /bolj poskušam obrniti na to, da se pač ne zmerjamo, ne glede na to, kakšne zmerljivke so./ (23c) /Včasih pa poskušam obrniti na hec,/ (24a) /v smislu: "a sploh veš kaj to pomeni" in podobno./ (24b) /Večinoma jim je potem malo nerodno./ (25) /Če jim pa še dodam, da jih spolna usmerjenost sošolca nič ne briga,/ (26a) /potem so pa sploh tiho./ (26b)

INTERVJU 4

Seznanjenost učiteljev o LGBT

/Ne, nism je nikol niti slišala./ (1) /Nič mi ne pride takega na pamet./ (2) /Mavrično družino pa poznam/ (3a) /in se o tem tudi pogovarjamo./ (3b)

Odnos učiteljev o LGBT in pomembnost pogovora

/Ja, da se družba bolj odpre./ (4) /V bistvi starejši, ne sprejemajo tega./ (5a) /je družba tak zaprta no./ (5b) /ne odobravajo./ (5c) /celo pobili bi jih eni čist tak./ (5č) /Tak so strašno proti./ (5d) /Pač povemo, da ljudje smo si različni./ (6a) /o tem se veliko pogovarjamo./ (6b) /In da to ni nič narobe če smo drugačni. / (6c)

Pogovor z otroci o LGBT

/Ja, tudi kakšne knjigice preberemo o različnih družinah./ (7) /O ne vem, razširjenih./ (8a) /enočlanskih./ (8b) /do takšnih, da sta na primer dve mamici./ (8c) /ali pa dva atija./ (8č) /Pač, da so odprti do tega./ (9) /Saj doma potem verjetno naletijo na odpor staršev./ (10a) /oziroma bilo koga drugega./ (10b) /Ampak, mislim, da mi mlajša generacija./ (11a) /smo že mal bolj./ (11b) /sploh tisti, ki nismo ne vem, pač ne jemljemo vse skupaj versko no./ (11c) /Jaz se pogovorim z njimi o tem./ (12) /Vprašajo me ne vem, če smo kje in vidijo: "joj tu se pa dva držita za roke ne."/ (13a) /In jim je čudno./ (13b) /in mi se pogovorimo o tem./ (13c) / /Včasih pa jemljemo to, da mi se rodimo taki./ (14a) da si ne izberemo tega./ (14b) /Tisti, ki se pač tak rodijo, da mogoče niso glih srečni celo življenje./ (15a) /ker eni to skrivajo./ (15b) /Zdaj pa če je prav, da imajo oni otroke, to pa ne bom jaz presojala čist tak./ (16) /Zdaj smo imeli temo kako nastane otrok./ (17a) /mislim to vse se že dosti zgodaj začne učiti in to zlo podrobno vse in ne./ (17b), /njim nič ni to nerodno./ (17c) /To je zdaj bolj odprto/ (18a), /nas so učili do drugega razreda, da nas je štoklja prinesla ne./ (18b) /Zdaj vse vejo./ (19a) /kak človek zgleda./ (19b) /celo anatomijo./ (19c) /njim nič ni več nerodno./ (19č) /Prvo jim dam tiste knjige./ (20a) /da pogledajo in smeji se, seveda to jim je nekaj novega./ (20b) /Ni jim pa nič nerodno vprašat, za nobeno stvar./ (21a) /sploh pa zakaj bi jim blo, ko sploh ne vejo in ne poznajo teh pojmov./ (21b) /Družba ustvarja stereotipe./ (22a) /Otroci so tisti, ki jih bojo najbolj lahk razbili./ (22b) /Iz generacije v generacijo./ (22c) /saj mi smo dosti bolj odprti./ (22č) /kot pa so bli generacije pred nami./ (22d) /Ne pogovarja se dovolj, res ne./ (23a) /Pa tut zaradi tega, ker na naši šoli še ni neki tega opaziti ne./ (23b) /na osnovnih šolah se še to ne opazi tolko./ (23c) /v srednji se potem./ (23č) /V srednji pa se že potem začne verjetno./ (24) /V osnovni se komaj začne ta spolnost in to./ (25a) /in komaj začnejo raziskovati./ (25b) /tak da ne pogovarjamo se kej velik o tem res ne./ (25c)

Izognitev pogovoru o LGBT

/Ne, mi se vedno pogovarjamo./ (26) /Je pa res, da je lažje to z temi mlajšimi./ (27a) /kot pa s starejšimi./ (27b) /Tem mlajšim je lažje to sprejeti./ (28) /Men se pa zdi, da potem ko se pa

hočejo že dokazovati z nečim,/(29a) /pa se fantje mal kazat pred puncami,/(29b) /al pa hormoni začnejo svoje,/(29c) /potem je pa težje neko tako stvar,/(29č) /Čeprav vejo, da ni prav, se težko zadržijo,/(30a) /Se težko potem vključijo med one bolj "kul"./(30b)

Usposobljenost za pogovor

/Pa ja jaz dost odprto gledam,/(31a) /dost spremljam te zadeve,/(31b) /tut rada pogledam te oddaje,/(31c) /tak da ne vem, si preberem tudi kako zadevo,/(31č) /te zadeve ko so bile, ne vem parada ponosa ko je bla v Beogradu taka huda tragedija ne,/(31d) /Pa mislim, da sem,/(32a) /Dost bolj kot marsikdo drug,/(32b) /Je pra problem pri tej tematiki od učitelja kak to sprejme,/(33a) /Nismo vsi enako odprti do tega,/(33b) /In bi bilo dobro, da tisti nebi o tem niti govorili o tem na primer,/(34a) /ker tisti bolj cerkveno nagnjeni bom rekla, ne versko,/(34b) /ker se mi zdi, da vera sploh nima veze s tem ne,/(34c) /tisti po moje težje to prenašajo,/(34č) /Sj če bi tko pogledal, sj to se od nekdej dogaja,/(35a) /Če je kdo gledal Trojo ali kaj takega, bi lahko vidli, da so že to stari Grki delali,/(35b) /Ko pravijo, da to ni naravno,/(36a) /ka pa jaz vem, jaz sem vidla živali, da to delajo med sabo tudi, naravno ali ne naravno,/(36b) /Eni pravjo, da so to kromosomske neke ne vem,/(37a) /ne vem v to pa se res nisem poglobljala,/(37b) /Po moje se pa noben nebo odločo za težjo pot,/(38a) /ker to je težja pot za življenje, ne vem zakaj bi se nekdo odločil za težjo,/(38b)

Usposobljenost drugih učiteljev za pogovor

/Ne vsi, nebi rekla, da vsi,/(39)

Uporaba homofobnih zmerljivk

/Ja, to se zna zgoditi, da je nekdo reko nekom peder,/(40a) /Ampak, oni dejansko še ne vejo kaj to pomeni peder,/(40b) /Na primer tretji razred,/(40c) /Jaz pa rečem potem, ja kaj pa to pomeni. A veš kaj to pomeni?,/(41a) /Nič dobrega,/(41b) /In se potem pogovorimo,/(41c) /Na splošno se ful pogovarjamo,/(42a) da se ne zmerjamo drug drugega oziroma nobenih nasiljih ne,/(42b)

Primerna starost otrok za pogovor

/Hitro,/(43a) Takoj se lahko začneš z otrokom o tem pogovarjat,/(43b) /Otroci vse opazijo,/(44a) /Že v vrtcu opazijo,/(44b) /pač jim treba na primeren način razložiti,/(44c) /Saj obstajajo knjižice,/(45a) / take pravljice, zgodbe, Mavrični slon pa take zadeve,/(45b)

/in zakaj pa ne no./ (45c) /Prej ko jih odpremo, boljše je./ (46) /Pomembno je, da se pogovori./ (47a) /da sploh vejo zakaj se gre./ (47b) /Meni se zdi, da marsikdo od odraslih sploh ne vejo o čem je problem tega./ (48) /Jaz verjamem, da bi marsikdo bil boljši starš od teh istospolnih družin kot pa kateri izmed teh./ (49a) /jaz bi marsikomu od teh staršev kar jih vidim, vzela otroke./ (49b) /Problem je, da družba tega ne sprejema./ (50) /Tudi otrok se potem začne spraševati in je izločen lahko zaradi tega./ (51a) /In pomembno je to, da se z otrokom o tem pogovoriš./ (51b)

Način poučevanja otrok o LGBT

/Kaj pa vem, mogoče, da se povabi tut kakšen takšen par v razred, da poslušajo./ (52a) /da vejo v kaki stiski lahko živi tak človek preden se je odločil, da se razkrije./ (52b) /Ne rabi zdej, da ma družino./ (53a) /samo da se razkrije, da je istospolno usmerjen./ (53b) /Mogoče bi blo dobro, da se to takrat, ko se začne adolescenca, ko se začne najstniško obdobje./ (54a) /pa marsikdo se odkriva in marsikdo tudi čuti, da je drugačen mogoče lahko ne./ (54b) /Da bi prišlo nekdo tak, ki bi jim znal to povedat ne./ (55) /Ker po moje marsikatero težavo se pojavljajo zaradi tega, ker eni niso srečni./ (56a) /niso to oni./ (56b) /In potem imajo družine in niso srečni./ (56c) /se ločujejo ko to ugotovijo./ (56č) / in se razrijejo./ (56d) /Ali pa pride do samomorov./ (57) /Mislim, da bi pa predvsem prileteli na odpor staršev./ (58a) /ker niso vsi zato odprti./ (58b) /Načeloma pa je tudi problem v tem, da se preveč tak in tak zdej starši utikajo v šolo. To je en prvih problemov./ (58c) /Drugi problem je, da nimamo vsi enakih učbenikov, da je več teh založb. / (58č)

INTERVJU 5

Seznanjenost učiteljev o LGBT

/Ja sem že vidla./ (1a) /sam zdele pa nebi vedla kaj to pomeni./ (1b) /V medijih sm jo večkrat zasledila./ (1c) /Mavrične družine, to sem že slišala./ (2)

Odnos učiteljev do LGBT in pomembnosti pogovora

/Jaz menim, da je to zelo pomembna tema./ (3) /Treba se je o tem pogovarjati./ (4) /sama nimam nič proti istospolnim osebam in istospolnim družinam./ (5) /Moramo se zavedati, da čez par let bodo otroci teh družin prišli v šole / (6a) /in bi bila njihova vključenost lažja, če otroke na to pripravimo./ (6b)

Pogovor z otroci o LGBT

/Ja v šoli sploh je to pomembno,/(7a) /zato ker otroke učimo, da je treba drugačnost sprejemati./ (7b) /Se pravi, da so to tudi skupinice drugačnih/(8a) /pa kljub vsemu enakovredno vključenih v družbo./ (8b) /Izhajam vedno iz ustave kadar otrokom kaj govorim,/(9a) /da smo pred zakonom vsi enaki/(9b) /neglede na versko,/(9c) /jezikovno/(9č) /ali spolno pripadnost in tako naprej./ (9d) /Tako učimo tudi otroke./ (10) /Tak, da v šoli bi se mogoče več morali pogovarjati o tem./ (11) /Jaz o tem večkrat spregovorim pri sedmem razredu pri etiki,/(12a) /ker imamo to drugačnost,/(12b) pa vključenost,/(12c) sprejemanje drugačnosti/(12č) /in tudi pri razrednih urah ne vem kolk se kaj pogovarja, sama/(12d) govorim o tem./ (12e) /Aktualiziramo, recimo, ker imamo pri etiki, da vsako uro en učenec predstavi v petih minutah novice preteklega tedna,/(13a) da izbere tri ali štiri najpomembnejše novice,/(13b) /in v preteklem letu, ko je bil referendum o tem zakoniku,/(13c) /o istospolno usmerjenih/(13č) /smo takrat veliko razpravljali./ (13d) /Vsak teden se je pojavla ta novica v otrokovem zvezku,/(14a) se pravi jim je bila zanimiva./ (14b) /Ja in pol se pogovarjamo ne,/(15a) kaj mislim./ (15b) /Njih vedno zanima kaj jaz mislim, kot učiteljica./ (16) /Zdej jaz jih učim, da smo si vsi enaki ne,/(17a) /pol pa imamo kake primere./ (17b) /Jaz vedno začnem pri sebi pa sem rekla,/(18a) /poglejte jaz imam dva sinova doma, devetnajst pa enaindvajset let stara pa sem rekla,/(18b) /da mi zdele en otrok reče, mami jaz sem gej, sem povedala, kako bi kot mama reagirala./ (18c) /Sem rekla, jaz ga bom sprejela,/(19a) tudi če mi verjetno novica mogoče nebo všeč,/(19b) /bom pa sprejela zato ker imam svojega otroka rada/(19c) /pa bom nekak spoštovala njegovo spolno usmerjenost./ (19č) /Pol začnejo razmišljati z drugega vidika,/(20a) ker jaz ponavadi kr vidim kam pes taco moli, ker eni začnejo grdo govoriti čez lezbijke pa geje ne./ (20b) /Eni so zadržani,/(21a) /tako da včasih ti otroci kar povejo tisto, kar doma slišijo/(21b) / /Ker v bistvu naloga šole je, da jim predstavimo eno in drugo stran./ (22) /Odločijo se pa tako sami potem skozi to pot dozorevanja in odraščanja./ (23) /To ni moj cilj, da jih bom jaz usmerjala,/(24a) /ampak, da so pošteni pa,/(24b) /da sprejemajo drugačnost./ (24c)

Izognitev pogovoru o LGBT

/Jaz ne. / (25)

Usposobljenost za pogovor

/Ja odvisno kaj sprašujejo ne./ (26) /Jaz sama si včasih preberem kako stvar, ko me zanima in je bla aktualna./ (27a) /sem si tudi prebrala, recimo ta zakonik./ (27b) /Drugač pa mislim, da neka zdrava, trezna presoja je najboljša ne./ (28) /Kot starš verjetno tut otrokom najlažje razložiš tako stvar recimo ne./ (29a) /ker so zraven čustva vpletena./ (29b) /Ne morš ti, otroka boš imela rad dvajset let./ (30a) /pol boš pa reko adijo in zaprl vrata./ (30b) /Tu jes ne razumem teh stvari./ (31) /No mogoče tut zato, ker sem tut sama vzgojena v družini, ki sprejema to drugačnost./ (32a) so me tako vzgojili./ (32b) /Verjamem pa, da je težko nekomu, ki so pa ga vzgojili kot, da so oni najslabši ne./ (33) /Pa, da to ni naravno kot cerkev pravi./ (34) /Mislim, glede na to, da lahko izhajajo iz teh krščanskih družin./ (35a) /je otrokom potem hudo./ (35b) /ne morem pa jaz kot učitelj, ker nimam te pravice, direktno nekaj rečt, lejte nimate prav./ (35c) /Včasih smo učitelji, ker na eni taki tanki meji, na tankem ledu./ (36a) /in morš kr mislit, kaj boš zdej rekel./ (36b) /ker veste doma pa povejo marsikaj./ (36c) /In glede na to, da živimo v času, ko smo učitelji, kar naprej na očeh./ (37a) /se pravi, da si lahko včasih kr eno jamo skoplješ./ (37b) /pa se rajši malo zadržiš kot pa kaj drugega./ (37c)

Usposobljenost drugih učiteljev za pogovor

/Nasploh, verjetno tiste splošne stvari znamo vsi nekako povedat ne./ (38) /Res pa je, da smo tudi učitelji že sami drugačni./ (39a) /naša širina je drugačna./ (39b) /naši pogledi so drugačni./ (39c) /tu že vidimo, tak da, včasih o kakih takih temah boljše ne razpravljati preveč./ (39č) /ker eni bodo udrihali po njih./ (39d) /eni smo pa za njih oziroma smo za to enakost./ (39e) /To se vidi tudi pri političnih temah./ (40) /Verjetno pa tisti, ki nima predsodkov bo povedal./ (41a) /tisti, ki jih pa ma bo pa poiskal pomoč svetovalne službe./ (41b) /oziroma šolsko psihologinjo lahko uporabimo vedno za kake stvari in kaka vprašanja./ (41c) /Pa tut ona kdaj pripravi kako uro na to temo./ (42) /Recimo jaz če otroci izpostavijo nekaj, damo kak referat recimo./ (43) /Poiščejo, raziščejo potem pa se pogovorimo malo o teh stvareh ne./ (44) /Sj neumni niso, otroci velik vejo./ (45) /Otroci vejo več kot pokažejo./ (46)

INTERVJU 6

Seznanjenost učiteljev o LGBT

/Poznam, slišala že sem kratico./ (1) /Kaj pomeni pa ne vem./ (2a) /neki v zvezi z lezbijke./ (2b) /geji./ (2c) /samo točno pa ne vem kaj je./ (2č) /Slišala sem jo pa največkrat

takrat, ko je bila ta pred referendumsko kampanja v medijih./ (3) /Mavrična družina pa najbrž povezuje s tem, da imata dva istospolna otroke/(4a) /oziroma, da imajo otroka in da živijo v neki skupnosti, so kot družina ne./ (4b)

Odnos učiteljev do LGBT in pomembnost pogovora

/Jaz nisem ne za v eno stran, ne za v drugo./ (5) /Zdi se mi pa pomembno, da se jih ne obsoja./ (6) /Men se zdi, da Slovenija postaja bolj nazadnjaška/(7a) /in da te katoliške organizacije,/(7b) /ki pa imajo vse povsod te svoje Kristusove vojake tudi med učitelji,/(7c) /katoliški izobraženci,/(7č) /pa te katoliške šole, ki proizvajajo katoliške izobražence ne,/(7d) /da so vedno bolj na delu/(7e) /in da imajo tut velik denarja, da lahko spreminjajo družbo./ (7f) /Tak ko s tem splavom ko je blo./ (8) /Kdo jim daje te pravice./ (9) /In tle isto se začne, si mislijo, da imajo neke pravice, da sodijo./ (10) /In jih že vidiš v šoli,/(11a) /štirinajst petnajst letne,/(11b) /ki sodijo o nekom,/(11c) /ki ni tak kot on./ (11č) /In to razlikovanje, ti nisi tak, ti nisi tak, gre kr po spisku./ (12) /Na podeželju ti res povem, da me včasih preseneča./ (13) /Jaz nisem od tu,/(14a) /sem iz mesta/(14b) /in sem tolikokrat šokirana nad to miselnostjo,/(14c) /da res težko predelam, da živim v Sloveniji, v taki kot je./ (14č)

Pogovor z otroci o LGBT

/Jaz učim tuji jezik angleščino/(15a) /in seveda takih tem nimamo./ (15b) /Velikokrat pa prihaja do teh diskriminatornih,/(16a) /če imamo npr. zgodovino/(16b) /in mam potem suženjstvo/(16c) /pa potem pravice črncev kasneje,/(16č) /rasna diskriminacija,/(16d) /te teme imamo tudi v učnem načrtu/(16e) /oz. pač tudi tekste v angleščini in tu prihaja do tega in potem greš na pravice žensk/(16f) /in pravice tudi istospolnih./ (16g) /Zdaj pa največkrat smo se pa lani,/(17a) /je kr vrelo iz njih, ker je blo to aktualno./ (17b) /In so spraševali: "kaj pa vi mislite."/ (18) /A vi ste sigurno za./ (19) /Pa sem vedno rekla, kaj vam pa daje to/(20a) /in rečejo ja vi ste pa bolj tak./ (20b) /Pri nekaterih so prišli predsodki zelo izrazito,/(21a) /zato sem se jaz tud odzvala na ta intervju,/(21b) /ker to težko pozabiš./ (21c) /Ja mi smo se potem začeli pogovarjati./ (22) /Ko so začeli z tem, kaj pa vi mislite o tem, kakšno imate pa vi mnenje? " se začneš pogovarjat./ (23) /Zdej o mojem mnenju nisem razlagala,/(24a) /ampak začneš pol govorit objektivno,/(24b) poveš, razložiš oziroma poskušaš razložiti,/(24c) /čeprav je to zelo težko,/(24č) /ker eni majo to res v sebi, zakoreninjeno,/(24d) /tak ko da so odrasle osebe./ (24e) /In pol smo se začeli

pogovarjati/(25a) /in so začeli takoj obsojati/(25b) /da to so taki pa taki ljudje./(25c)

Izognitev pogovoru o LGBT

/Lani ko je blo tolkokrat/(26a) /potem nisem vedno, ne morš zdej to vedno o tem govorit./(26b) /Tak, da to sem namensko, ne bomo več o tem./(27a) /saj smo se že zadnič pogovarjali a ne./(27b) /Je blo pa tak, da so zlo veliko prinesli od verouka./(28) /To sem pa opazla./(29) /So bli lani ravno ti, ki so hodli v osmi razred/(30a) zdaj so deveti, in so imeli ta pred birmanska bolj intenzivna predavanja.(30b) /Zdi se mi, da so morali tudi tam slišati/(31a) /ker tudi sodelavka rekla za hčerko/(31b) /da je tam pač nasprotovala župniku./(31c) /Se ni strinjala z njim./(32) /Tak se mi je zdelo, da tisti, ki so bolj pobožni/(33a) /so potem bli tut zlo proti/(33b) /Pa več fantov, se mi zdi, da so moški bolj naravnani/(34a) /da treba zaničevat/(34b) /pa zmerjat/(34c) /in agresivno pristopit k temu./(34č) /Tak imam jaz občutek./(35)

Usposobljenost za pogovor

/To zdej usposobljena, kot moja splošno nazorsko prepričanje/(36a) /mislim, da sem verodostojna oseba/(36b) /da niti nisem niti v eno niti v drugo smer./(36c) /Da skušaš bit pač tisto, kar je prav./(37) /Jaz sem jim tudi vedno govorila, ker se gre za pravičnost/(38a) /da bi imeli ti otroci enake pravice, kot jih imate vi./(38b) /Pa tut velik berem/(39a) /ne vem, vsega tega spremljaš/(39b) /tut druge medije recimo./(39c) /Zdej če rečem, da si bolj levičarsko usmerjen/(40a) /bol itak bolj spremljaš recimo studio citi tam je blo velik/(40b) /pa tak objektivno predstavljeno./(40c) /Al pa sobotna priloga dela/(41a) /je tudi en tak časopis, ko so dokaj objektivni tisti intervjuji./(41b) /Tak si nekak izoblikuješ svoje mnenje/(42a) /nek pogled na svet./(42b) /Že to me jezi ko rečejo ustavni sodniki, da so se odločali glede svojega prepričanja/(43a) /men se to ne zdi prav/(43b) /ti se ne morš odločat, presojat po svojem prepričanju/(43c) /ker pravo ni prepričanje/(43č) /prepričanje je biblija/(43d)

Usposobljenost drugih učiteljev za pogovor

/Ne vem./(44) /Nebi rekla, da so vsi./(45) /Mislim, da ne./(46) /Al ene nič ne zanima/(47a) /ali pa premalo, da berejo/(47b)

Uporaba homofobnih zmerljivk

/Ja mislim, da je blo takrat kar nekaj,/(48a) /to so pedri,/(48b) /kaj bojo to imeli otroke./ (48c) /Velik je blo no takih,/(49a) /mogoče bolj na moške./ (49b) /Se mi zdi, da žensk sploh niso imeli v uvidu,/(50a) /da so lahko skupaj tudi dve ženski./ (50b) /Medtem pa tak med sabo če to uporablja,/(51a) /pa ti si pa peder,/(51b) /ali pa on je pa peder,/(51c) /to sem tudi slišala./ (51č)

Primerna starost otrok za pogovor

/Saj najbrš je v redu, da se tam začne,/(52a) /saj to je z namenom,/(52b) /da človek sprejme drugačne ne./ (52c) /Da prej ko slišiš,/(53a) /otroci to prej ločijo,/(53b) /kasneje se začnejo ti predsodki./ (53c) /Otroci nimajo predsodkov,/(54a) /kasneje se izoblikujejo,/(54b) /pač na podlagi okolja,/(54c) /razni predsodki in mislim,/(54č) /da je prav, da se takrat,/(54d) /ker kasneje so tisti predsodki že itak dograjeni./ (54e) /Ko hodijo v osmi deveti razred je to konec./ (55)

Način poučevanja otrok o LGBT

/Ja po moje s pogovori/(56a) /al pa igro vlog, kaj takega, ne vem./ (56b) /O tem pa res nisem razmišljala./ (57) /Al pa recimo če je kaka zgodba/(58a) /pri slovenščini če majo,/(58b) /pa je blo v Cicibanu tudi o tem/(58c) /in so bile zgodbe nekega otroka, ki je imel dve mame/(58č) /ali dva očeta./ (58d)

INTERVJU 7

Seznanjenost učiteljev o LGBT

/Ne, prvič slišim zdaj,/(1a) /ko ste poslali za intervju,/(1b) /ampak nisem šla pogledat./ (1c) /Na nič kaj nisem pomislila,/(2a) /mogoče me spomni na kratico za kak test recimo./ (2b) /Aha, kot pisana družina,/(3a) /družina, ki ima/je drugačna od običajnih družin./ (3b)

Odnos učiteljev do LGBT in pomembnost pogovora

/Jaz imam pozitivno mnenje,/(4a) /oziroma nimam nič proti./ (4b) /Prav je da se borijo za svoje pravice/(5a) /in da jih mi ne diskriminiramo./ (5b) /Družba se odpira in je to zmeraj bolj vidno,/(6a) počasi se sprejema./ (6b) /Čeprav, je pa tudi dosti ljudi, ki so zelo proti./ (7)

Pogovor z otroci o LGBT

/Ne vem če smo meli kdaj,/(8a) /se mi pa ne zdi nič sporno, da se bi o tem pogovarjali./(8b) /Pač nekateri zagovarjajo edini pravi tip družine ne./(9) /Da pač dva moška naj nebi imela otrok, družine in tako ne./(10) /Men osebno se to ne zdi sporno,/(11a) /pač glede na to, da zdaj živimo v svetu kjer se mogoče zdaj več govori o tem/(11b) /ali pa postaja to bolj sprejemljivo./(11c) /Itak o tem tudi govori, da otroci recimo tut slišijo,/(12a) /mogoče je potem pametno, sploh če vprašajo, da se jim razloži./(12b) /Da vejo za kaj gre, da ne vem,/(13a) /da niso narobe informirani recimo ne./(13b) /Ali pa, da ne slišijo samo enostranskega kritiziranja, karkoli./(14) /Ja mislim, načeloma se mi zdi, da ni s tem nič narobe./(15)

Izognitev pogovoru o LGBT

/Ne, jaz se temu ne izognem./(16) /Načeloma se z otroki pogovarjam o vsem živem, karkoli pridejo vprašat. /(17)

Usposobljenost za pogovor

/Po moje, da ja no./(18) /Bi rekla, da ja. /(19)

Usposobljenost drugih učiteljev za pogovor

/Zagotovo so,/(20a) /zdi se mi v bistvu, a je vsak dovolj usposobljen za tak pogovor,/(20b) /samo zdej pa je pač odvisno kaka so njegova osebna stališča do tega ne./(20c) /Pač vsak ima druge izkušnje,/(21a) /vsak ima druge poglede sej veste ne./(21b) /Pol pač tisto vključimo, v to svojo razlago ne./(22) /In je potem tut lahko včasih malo, ne ravno najbolj primerno bi rekla./(23) /Zlo je občutljiva tema, no občutljiva, tko no./(24) /Osebno se ljudje tuki zelo angažirajo pa vpletejo not,/(25a) /v kake take debate ne./(25b) /Zdej če otroci vprašajo, kaj jaz mislim, jaz povem kaj je moje mnenje,/(26a) /pač vedno poveš, to je moje ne, tvoje je lahko drugačno./(26b) /Saj vsak ima mnenje, o vsaki stvari si ustvariš mnenje ne./(27)

Uporaba homofobnih zmerljivk

/Ja to se pa dogaja na šoli,/(28a) /da se zmerjajo, si peder pa si ne vem kaj ne./(28b) /V bistvu najprej razčistimo, a sploh veš kaj pomeni./(29) /In pol tak večinoma so tiho,/(30a) /zdej ali res ne vejo al pa jim je pač nerodno povedat kaj to pomeni, če že vejo./(30b) /Potem najprej razčistimo, peder je oznaka ali zmerljivka,/(31a) /žaljevka pač ne vem za

tega in tega, ni vreda, mislim, da pač tak zmerjate med sabo./ (31b) /Tudi če bi pač bil nekdo pač peder ne./ (32a) /ni v redu, a se mu to govori./ (32b) /v glavnem tako gremo no, da razložimo./ (32c) da osvestimo otroka o čem sploh govori./ (32č) /To pa imajo kar pogosto./ (33) /Ja zde vprašanje ne, zdej tisti, ki res ne vejo kaj pomeni ne, po moje to čisto slišijo nekje./ (34) /Al pri odraslih učencih./ (35a) /al mogoče res v kakem filmu, kakorkoli ne./ (35b) /Tisti, ki pa vejo kaj pomeni./ (36a) /pa ne vem, očitno so že prevzeli tisto, da je kaj slabega ali pa nekaj negativnega./ (36b)

Primerna starost otrok za pogovor

/Po moje že zelo mali otroci lahko, čisto normalno sprejmejo./ (37) /Jaz gledam ko imam šestletnico recimo doma ne./ (38a) /se mi zdi da, itak ima tukaj taka vprašanja včasih ne./ (38b) /Pa glede ločenih staršev pa tak naprej./ (39a) /ko je kdo v šoli al pa v vrtcu še bil./ (39b) /Mislim, da bi se dalo to čisto lepo razložiti že ne vem, štiriletniku ali pa triletniku./ (40) /Da otroci so v bistvu zelo sprejemljivi za take stvari no./ (41) /Če ne gledajo, potem pa ne poslušajo same negativne stvari v zvezi s tem./ (42a) /potem normalno, da po vzoru prevzamejo taka stališča recimo./ (42b)

Način poučevanja otrok o LGBT

/Zdaj najboljše bi bilo, da se o tem z starši pogovarjajo./ (43a) /doma recimo ne, al pa ko naletijo na kaj takega./ (43b) /Da jim pač starši razložijo saj oni so tisti prvi ne./ (44) /Če je to v šoli, da pristopijo do učitelja./ (45a) /do svetovalne službe./ (45b) /kogar koli pač okej./ (45c) /da se pač mu tukaj razloži./ (45č) /al pa ob teh priložnostih recimo, ko pride do zmerjanja ali karkoli ne./ (45d) /Da se pač ob tej priložnosti potem razloži, če že ne prej./ (46)

INTERVJU 8

Seznanjenost učiteljev o LGBT

/Žal ne poznam te kratice./ (1a) /in jo danes prvič slišim./ (1b) /V bistvu nisem na nič kaj pomisli./ (2a) /ker bi lahko pomenila marsikaj./ (2b) /od kratice kakšnega podjetja./ (2c) /možnosti je ogromno če ne poznaš./ (2č) /Mavrična družina, otroci istospolnih staršev. / (3)

Odnos učitelja do LGBT in pomembnost pogovora

/Nimam nič proti./ (4)

Pogovor z otroci o LGBT

/Tema je sicer že nanesla na to ampak čisto slučajno./ (5) /Nekaj smo se pogovarjali o rasizmu./ (6a) /in je tudi na to temo naneslo./ (6b) /Kolikor pa vem, pa so se o tej temi pogovarjajo na razrednih urah./ (7a) /in drugih oblikah dejavnosti./ (7b) /Sami so navezali, da tudi "drugačni" ljudje so na tem svetu./ (8a) /in da smo vsi vredni ljubezni./ (8b) /spoštovanja./ (8c) /in da s tem ni nič narobe./ (8č) /Sem jih pa jaz "napeljal" na to in so se strinjali./ (9) /Potem ni bilo več govora o tem./ (10) /V šoli se bi morali več o tem pogovarjati./ (11) /Mislim, da se mi zdi to pomembno z vidika otrokovega razmišljanja o življenju/ (12a) /in splošne razgledanosti./ (12b)

Izognitev pogovora o LGBT

/Ne./ (13) /Ker je to tema o kateri se je potrebno pogovarjat./ (14a) /tako, da bi se definitivno spet./ (14b)

Usposobljenost za pogovor

/Da./ (15)

Usposobljenost drugih učiteljev za pogovor

/Tudi ja./ (16)

Uporaba hofomobnih zmerljivk

/Nisem še naletel./ (17)

Primerna starost otrok za pogovor

/Mogoče učenci v petem razredu še ne razumejo najbolj te tematike./ (18) /O tem bi se morali pogovarjat od 7. razreda naprej./ (19) /V petem razredu se mi zdijo otroci premajhni za take pogovore./ (20)

Način poučevanja otrok o LGBT

/Mogoče takrat, ko se najbolj govori o tej temi drugje./ (21a) /npr. mediji./ (21b) /ali pa ko je svetovni dan LGBT./ (21c) /Najprej mogoče kakšen film./ (22a) potem sledi pogovor./ (22b)

INTERVJU 9

Seznanjenost učiteljev o LGBT

/Ne./ (1) /Ne vem, ne morem, nimam nobene asociacije./ (2) /Mogoče, da pač otroci niso v neki, da niso rojeni v hišo očeta in matere./ (3a) /da so mogoče od dveh mam ne vem./ (3b) /dveh očetov, / (3c) /po moje neki takega, pisana družina./ (3č)

Odnos učiteljev do LGBT in pomembnost pogovora

/V bistvu nimam nič proti./ (4) /Tega je zmeraj več./ (5a) /al kaj jaz vem, je bolj vidno./ (5b) /Sama nimam problemov z tem./ (6) /Je pa družba dokaj zaprta do teh ljudi no./ (7) /Tudi lani, ko je bil referendum, je blo veliko negativnega slišati v medijih./ (8)

Pogovor z otroci o LGBT

/V bistvu smo vedno reševali tako, da smo na razrednih urah se pogovarjali vsaj enkrat na leto o kaki taki temi./ (9) /Al smo se pogovarjali o spolno prenosljivih boleznih./ (10a) /ponavadi okrog decembra/ (10b) /in smo potem pač prišli na družine oziroma ljudi, ki so pač istospolno usmerjeni./ (10c) /Pač te zadeve in smo se potem vedno pogovarjali okoli tega/ (11a) /in veliko časa sm pol namenla tut pogovoru o drugačnosti./ (11b) /Ampak, da morejo otroci pač biti strpni do tega./ (12a) /da eno stavno je to v družbi čisto normalno./ (12b)

Izognitev pogovoru o LGBT

/Ne, to se mi ne zdi smiselno./ (13a) /ker se mi zdi, da otroci tolk malo zvejo v svoji družini doma/ (13b) /in se po moje tako malo pogovarjajo./ (13c) /da enostavno treba v šoli to. / (13č) /Pač če se tuki v šoli ne bojo srečali s tem./ (14a) /če se bojo kdaj kasneje srečali s tem./ (14b) /se ne bojo znali s tem nekak soočat./ (14c)

Usposobljenost za pogovor

/Pa kaj jaz vem, glede na to, kolko v bistvu bom rekla, zdej oni nič ne vejo, / (15a) /smo najbrš dovolj usposobljeni./ (15b) /Ampak mogoče bi sigurno blo dobrodošlo kako znanje recimo didaktično s tega področja./ (16a) /da se lažje pa da se mogoče na boljši način lahko vključo v pogovor./ (16b) /Pa da bi se vključili recimo z kako delavnico./ (17a) /s kakim filmom ne vem./ (17b) /Tega v šoli ni./ (18)

Usposobljenost drugih učiteljev za pogovor

/Pa ne, to pa jaz mislim, da je ful velik problem./ (19) /Zaradi tega, ker jaz mislim, da se večina učiteljev raje izogne./ (20a) /ko pa da bi kaj o tem, ker tut sami so zavrti./ (20b) /Večina učiteljev je samih ful zavrtih, no jaz pač povem. / (21) /Recimo maš tut nad samo neko vprašanje, a bo zdej kdo prišo kdo drug dan o čem se pogovarjamo ali karkoli./ (22a) /ker starši reagirajo na marsikatero stvar./ (22b) /Včasih je že dovolj, da bi o čem takem govoril in bi že imel./ (23a) /bi prišo pa priletel kaj jih učiš ne./ (23b) /Ampak ok, jaz še tega nisem doživela./ (24a) /bi pa blo čist možno./ (24b) /Stašno jih zavijajo v vato/ (25a) /in potem nič jim ne dajo v bistvu neke širine./ (25b) /Popolnoma nič./ (26) /Pa tut jaz imam velik izkušenj z razredništvom pa včasih vprašaš koga čist tako zadevo, ko je vsakdanja./ (27a) /pa vprašaš ja kaj se ne pogovarjate o tem doma./ (27b) /Ne, ne pogovarjajo se./ (28a) /oni se pogovarjajo o ničemer./ (28b) /Tak, da dejansko je tole še svetlobna leta vstran./ (29a) /da se bojo začeli doma pogovarjati./ (29b)

Uporaba homofobnih zmerljivk

/Ja, to se sliši po hodniku ne./ (30a) /recimo ti si peder./ (30b) /Saj ne vem karkoli takega ne./ (31) /Ampak se bolj sliši recimo, ne vem, zmerjanje s kakimi prasci, s čim takim ne./ (32) /Zdej v bistvu se ne spomnem kdaj sem nazadnje prišla ta stik, s tem da bi nekoga kdo zmerjal kot pedra./ (33a) /ampak ja razložim kaj to pomeni peder./ (33b) /Potem pa vprašam, če je pač on primeren za ta izraz./ (34) /In pojma nimajo, zato ker jih vprašam./ (35) /"Kaj veš kaj to pomeni ?"/ (36) / Ne zna odgovoriti./ (37a) /potem pa v bistvu jaz grem ponavadi, pa jim še v slovarju pokažem./ (37b) /V bistvu velikokrat na tak način reagiram./ (38a) /da jim pokažem in si preberejo./ (38b) /In rečem kaj, "je on to?, je on to počel?"/ (39a) /in če reče ne./ (39b) /in potem na tak način ne, da jim razložiš./ (39c) /da oni dejansko sploh ne vejo kaj govorijo./ (39č) /Oni slišijo peder in kar ponavljajo./ (40) /Vedno pa se sliši pač pri fantih./ (41a) /Punce se pa nikoli niso zmerjale./ (41b) /Čeprav ne, oni še v osmem razredu res ne vejo kaj to pomeni./ (42)

Primerna starost otrok za pogovor

/Jaz mislim, da bi mogli takrat, ko imajo spolno vzgojo pa to/ (43a) /v šestem razredu ne./ (43b) /bi mogli sigurno dejansko dobit še informacije o tem ne. / (43c) /Sploh ne vem, na kak način bi blo to v petem razredu predstavljeno./ (44) /Zato ker jaz mislim, da so ti otroci v petem razredu za neki dotični./ (45a) /da se jih dotakne ta tema./ (45b) /da se prvič

srečajo z njo dovolj stari./ (45c) /ampak so vseeno premali, da bi jim recimo vse naložili takrat./ (45č) /Jaz mislim, da bi jih mogli na nek način vzgajati tudi o tem, skozi./ (46a) /skozi vsa štiri leta tudi potem naprej./ (46b) /V srednji šoli se že pa tako in tako srečajo./ (47) /Mam tudi primere nečakinj./ (48a) /ki imajo sošolce./ (48b) /ki so istospolno usmerjeni./ (48c) /Tako da se srečajo s tem pa so recimo na gimnaziji./ (49a) /ali kjerkoli./ (49b) /pa so intelektualci pa se šele takrat komaj srečajo./ (49c) /Da smo premalo govorili o tem./ (50a) /definitivno govorimo premalo./ (50b) /In tudi recimo, če jim poveš njim se to zdi smešno./ (51) /Al pa recimo dobijo nekakšen posmehljiv izraz na obrazu./ (52) /Češ kaj bo on zdej tle neki ne./ (53) /Ampak na koncu jim poveš, da je to isti človek kot oni./ (54) /Oni imajo iste pravice./ (55a) /in dejansko sta si popolnoma ista./ (55b) /In to jim ni jasno, ker to doma ne poznajo./ (56)

Način poučevanja otrok o LGBT

/Ja ne vem./ (57a) /zdej recimo najlažje je iz neke konkretne situacije izhajati ne./ (57b) /Samo če jih pa mi želimo naučiti nekaj./ (58a) /to bi pa morali pripraviti neko shemo./ (58b) /nek načrt./ (58c) /pač ne vem kake dve ali tri ure samo pri družbi vzeti za to ne./ (58č)

INTERVJU 10

Seznanjenost učiteljev o LGBT

/Ne./ (1) /Ja zdej si mislim na kaj leti./ (2a) /ampak, po moji bo glede na zvezi s temo o kateri sva se pogovarjali./ (2b) /Po moji kaj v zvezi z lezbično, ne vem kaj./ (3) /Po moji, da sem kje zasledila./ (4a) /tako v šoli zihaj ne./ (4b) /Tako na splošno v življenju kdaj./ (5a) /pa ti uide ko se ne ukvarjaš s tem./ (5b) /Mavrična, to so take družine ne, ki živijo v bistvu par tako no istospolni./ (6)

Odnos učiteljev do LGBT in pomembnost pogovora

/Jaz mislim, da je to okej./ (7) /Če nanese tema o tem v šoli, se je treba pogovoriti./ (8) /Pomembno je otroke naučiti kaj je prav in kaj ni./ (9) /Sploh če jih ta tema zanima./ (10)

Pogovor z otroci o LGBT

/Ja./ (11a) /sploh takrat če so otroci predrzni./ (11b) /da imajo kake opazke glede tega kdaj./ (11c) /se pogovarjamo ja./ (11č) /Al pa otroci sami kdaj tudi če ni taka tema v

šoli,/(12a) /kdaj so sami taki nesramni./ (12b) /V tem primeru seveda nikoli nisem tiho, da bi prezrla njihove opazke./ (12c)

Izognitev pogovora o LGBT

/Ne ne, nisem take sorte./ (13)

Usposobljenost za pogovor

/Jaz mogoče ne glih,/(14a) /mogoče bi si dala uro, da bi uporabla kako sodelavko,/(14b) /z veseljem bi pomagale/(14c) /in tut ziher pristople, da bi one speljale to uro./ (14č)

Usposobljenost drugih učiteljev za pogovor

/Odvisno kak kter,/(15a) /saj vete, nebi rekla, da vsak ne./ (15b) /En bo verjetno tut sam drugačno razmišljanje pokazal ko bi ti prčakval da bo, al pa, da bi ga naj./ (16) /Verjetno je tut dežela drugačna kot mesto./ (17) /Drugače na to gledajo,/(18a) /kr pr nas na primer mam v Ločah, tam tut mam en par,/(18b) /je tut znan, uspešn pa tko,/(18c) /takšne ljudje čudno gledajo ti starejši./ (18č) /Vsi smo normalni, vsi se normalno vedemo/(19a) /in sprejemamo,/(19b) /starejši ljudje pa to sam kritizirajo,/(19c) /zmigujejo z glavo, sej vete./ (19č) /V mestu je mogoč to mal drugač./ (20) /Samo res je to treba doma začeti./ (21) /Če je doma normalno okolje, da to sprejemajo,/(22a) /potem se normalno pogovarjajo./ (22b) /Ker to se prav slišijo komentarji staršev,/(23a) /ko jih prinesejo otroci in jih izustijo./ (23b) /Nekatere družine so zelo odprte,/(24a) /nekatero pa niti slučajno./ (24b) /Že zadnjič v četrtem razredu so rekli : učiteljica mi smo pa gledli tak grozn video o pračlovekih in so bli tam nagi in smo gledli te nage moške. "/ (25) /Pa sm rekla, ja kaj se vam pa zdi to tako čudno./ (26) /Še nikol niste vidle nagega moškega,/(27a) /doma ati al pa bratec se nikol ne kopata in tuširata al da ste v kopalnici skup not./ (27b) /Ne mislim zdej skup./ (28) /Pa so rekli: "nee."/ (29) /In sm pol doma rekla svoji hčeri kaj je blo v šoli,/(30a) /pa je rekla, pa kak pa to, a nimajo bratcev./ (30b) /In vse gre tak,/(31a) /nebi smelo bit to čudno./ (31b) /Ampak tak so te teme./ (32) /In se kar vstrašiš, kam študiramo./ (33) /Res se je pomembno o tem pogovarjat,/(34a) /sploh če greš kam v svet, je to normalno./ (34b)

Uporaba homofobnih zmerljivk

/Ja, seveda./ (35) /Mimogrede./ (36) /Jaz tudi vedno kaj rečem no,/(37a) /odvisno saj vete

kak dan je kdaj./ (37b) /Ampak vedno jim pač povem, da nikol ne ve tut sam kaj njega čaka./ (38) /Kak se bo on obrno./ (39a) /kak se bo njemu življenje obrnlo./ (39b) /Da nikol ne moreš zbadat./ (40a) sej vete, neki pač mimgrede rečeš./ (40b) /Zdej pa odvisno kulk oni nazaj, kolk razred sodeluje./ (41a) /kulk so stari./ (41b) /pač od vsega tega je odvnisno no./ (41c)

Primerna starost otrok za pogovor

/Ne vem, šesti sedmi razred so le premajhni./ (42a) /oni se mi zdi, da ne razumejo tak stvari./ (42b) /Čeprav če pa primerjam moje otroke./ (43a) /mam hčero, ki je šest je stara pa bo vedla./ (43b) /da se lahko poročijo v drugih državah na primer istospolni partnerji pa to./ (43c) /da se v Sloveniji ne morejo./ (43č) /Pa bo tut razumela./ (44) /Tak da ne vem, tak nekak že od malega./ (45a) /saj veste treba se je o vsem pogovarjat./ (45b) /Pa po moje bo veliko otrok tut to razumelo./ (46a) /veliko jih normalno razmišljajo o tem./ (46b) /Saj veste to je tut odraz staršev./ (47a) /kaj se doma normalno pogovarjajo./ (47b) /bojo se tut otroci normalno vedli./ (47c) /Tisti, ki se pa doma am ne vzamejo po domače povedano./ (48a) /se pa tut tule zbadajo in zmerjajo tak do onemoglosti./ (48b)

Način poučevanja otrok o LGBT

/Po moje bi jih že starši nekot mogli./ (49a) /zdaj tisto osnovno znanje./ (49b) /pa neko razledanost./ (49c) /bi mogli od doma prinesiti./ (49č) /ne da jih bom jaz o tem učila./ (49d) /Tu se pač lahko razvije pogovor v eno stran al v drugo./ (50a) /al pa na razrednih urah./ (50b) /kot razrednik potem v višjih razredih./ (50c) /Zagotovo imamo take teme tut vključene./ (51)

8.3 Odprto kodiranje

Seznanjenost učiteljev o LGBT

1. Intervju

- 1. Ne pozna kratice → Nepoznavanje
- 2. Za kratico še ni slišala → Nikoli slišano
- 3a. Pomislila na kratico bolezni → Kratica bolezni
- 3b. Kontekst → Kontekst

- 4. Bolj odprte družine → Odprte družine
- 5. Različne oblike družin → Različne družine
- 6a. Drugačne družine → Mavrične družine
- 6b. Netradicionalne družine → Mavrične družine

2. Intervju

- 1. Ne pozna → Nepoznavanje
- 2. Ni še slišala za kratico → Nikoli slišano
- 3a. Pozna besedo mavrična družina → Poznavanje izraza mavrična družina
- 3b. Slišala v šoli → Slišano v šoli
- 4a. V knjižnici knjiga o mavrični družini → Literatura o LGBT
- 4b. Opisuje različne sestave družin → Različne družine
- 5a. Narejena za otroke → Literatura za otroke
- 5b. Predstavljene vrste družin → Vrste družin

3. Intervju

- 1a. Pozna kratico → Poznavanje
- 1b. Ne pozna pomen posameznih črk → Nepoznavanje pomena kratice
- 2a. Zasledil v medijih → Slišano v medijih
- 2b. Že dolgo nazaj → Pred časom
- 3a. V kontekstu aktivizma LGBT → Kontekst LGBT
- 3b. Vedel, da pomeni nekaj v smislu LGBT → Kontekst LGBT
- 4. Družina istospolnih staršev → Mavrična družina

4. Intervju

- 1. Še nikoli slišala za LGBT→ Nikoli slišano
- 2. Nič ji ne pade na pamet→ Ni asociacij
- 3a. Mavrično družina pozna→ Poznavanje
- 3b. O tem se pogovarjajo v šoli→ Pogovor v šoli

5. Intervju

- 1a. Je že videla → Že slišano
- 1b. Nebi vedla kaj pomeni → Nepoznavanje
- 1c. Zasledila v medijih→ Slišano v medijih
- 2. Slišala za mavrične družine→Slišano

6. Intervju

- 1. Slišala za kratico→ Že slišano
- 2a. Ne ve kaj pomeni→ Nepoznavanje
- 2b. Nekaj v zvezi z lezbijkami→ Kontekst LGBT
- 2c. Nekaj v zvezi z geji→ Kontekst LGBT
- 2č. Točnega pomena ne ve→ Nepoznavanje pomena kratice
- 3. Večkrat slišana na predreferendumske kampanje v medijih→ Slišano v medijih
- 4a. Imata dva istospolna otroke→ Mavrična družina
- 4b. Živijo v istospolni skupnosti kot družina→ Mavrična družina

7. Intervju

- 1a. Prvič slišala za LGBT→ Prvič slišano
- 1b. Ko je dobila prošnjo za intervjuji→ Prošnja za intervju
- 1c. Ni preverila za kaj se gre→ Nezanimanje za temo

- 2a. Na nič ni pomislila→ Ni asociacij
- 2b. Spomni jo na kratico kakega testa→ Kratica testa
- 3a. Pisana družina→ Mavrična Družina
- 3b. Drugačna od običajnih družin→ Mavrična družina

8. Intervju

- 1a. Ne pozna kratice→ Nepoznavanje
- 1b. Prvič sliši za kratico→ Prvič slišano
- 2a. Nič na nič pomislil→ Ni asociacij
- 2b. Lahko pomeni marsikaj→ Lahko ima veliko pomenov
- 2c. Kratica podjetja→ Kratica podjetja
- 2č. Ogromno možnosti če ne poznaš→ Lahko ima veliko pomenov
- 3. Otroci istospolnih staršev→ Mavrična družina

9. Intervju

- 1. Ne pozna→Nepoznavanje
- 2. Nima nobene asociacije→ Ni asociacij
- 3a. Otroci, ki niso rojeni v hišo očeta in matere→ Netradicionalna družina
- 3b. Otroci dveh mam→ Mavrična družina
- 3c. Otroci dveh očetov→ Mavrična družina
- 3č. Pisana družina→ Mavrična družina

10. Intervju

- 1. Ne pozna→ Nepoznavanje
- 2a. Si misli na kaj leti→ Predvidevanje

- 2b. Tema o kateri sva se pogovarjale→ Tema intervjuja
- 3. Nekaj v zvezi lezbično→ Lezbijke
- 4a. Mogoče je kje zasledila→ Zasleditev
- 4b. V šoli sigurno ne→ Ni srečanja v šoli
- 5a. Na splošno v življenju kdaj→ Srečanje z LGBT v vsakdanjem življenju
- 5b. Ti uide ko se ne ukvarjaš→ Uide
- 6. Družine kjer so istospolni pari→ Mavrična družina

Odnos učiteljev do LGBT in pomembnost pogovora

1. **Intervju**

- 7a. Zelo pomembno → Pomemben pogovor
- 7b. Skoraj nikjer se ne pogovarjajo→ Ni pogovora
- 7c. Pri etiki se preleti→ Se preleti
- 7č. Otroke tema zanima→ Tema otroke zanima
- 7d. Nihče se teme ne loti→ Ni pogovora
- 8a. Subjektivna stališča→ Subjektivnost
- 8b. Učitelji so premalo izobraženi→ Usposobljenost
- 9. Se ne počuti dovolj usposobljeno za poučevanje te teme→ Usposobljenost
- 10a. Ima mešana stališča→ Mešana stališča
- 10b. Premalo o tem ve→ Nepoznavanje
- 11a. Ker so v podeželskem okolju→ Podeželje
- 11b. Je to še vedno tabu tema→ Tabu tema
- 11c. Se tega malo vidi→ Nevidno
- 11č. Če se vidi se obsoja→ Obsojanje
- 12a. Se ne govori o tem→ Ni pogovora

- 12b. Se obsoja če se kdo izpostavi→ Obsojanje
- 13a. Izogibanje → Izogibanje
- 13b. Tabu tema→ Tabu tema
- 14. o tem se v družbi ne govori→ Ni pogovora
- 15. če se pa že govori, je to slabšalno→ Obsojanje
- 16a. Otroci se obdarjajo z homoseksualnimi vzdevki→ Homofobne zmerljivke
- 16b. Obdarjanje z slabšalnimi vzdevki→ Homofobne zmerljivke
- 17. Zaradi tega, ker premalo vemo→ Nepoznavanje
- 18. Negativno sprejeto→ Negativno sprejeto
- 19. Negativno sprejeto, ker se premalo ve→ Nepoznavanje

2. Intervju

- 6a. Se ji zdi pomembno o tem pogovarjati→ Pomemben pogovor
- 6b. Vedno več je tega med otroki→ Vidnost LGBT zmeraj večja
- 7. Sama nima nič proti takim družinam→ Neobsojanje
- 8a. Spomni se zgodbe iz Cicibana z homoseksualno vsebino→ Literatura o LGBT
- 8b. Misli, da je bila tudi v medijih izpostavljena→ Medijsko izpostavljanje
- 8c. Zgodbo je trkrat prebrala→ Zanimanje za temo
- 9. Nima negativnega mnenja o tej temi→ Pozitiven odnos

3. Intervju

- 5a. Meni, da je tema pomembna→ Pomemben pogovor
- 5b. Treba se o tem v šoli pogovarjati→ Pomemben pogovor
- 5c. Treba je stvari malo širše osvetliti→ Razlaga

4. Intervju

- 4. Pomembno zato, da se družba odpre→ Odpiranje družbe
- 5a. Starejši ne sprejemajo tega→ Ne sprejemanje starejših
- 5b. Družba je zaprta→ Zaprtost družbe
- 5c. Družba ne odobrava→ Neodobravanje družbe
- 5č. Eni bi jih celo pobili→ Iztrebljanje
- 5d. Strašno so proti→ Neodobravanje družbe
- 6a. Pove, da so si ljudje različni→ Različnost ljudi
- 6b. O tem se veliko pogovarjajo→ Pogovor
- 6c. Če smo drugačni ni nič narobe. → Sprejemanje

5. Intervju

- 3. Zelo pomembna tema→ Pomembna tema
- 4. Treba se je pogovarjati o tem→ Pomemben pogovor
- 5. Nima nič proti istospolnim osebam/družinam→ Sprejemanje
- 6a. Čez par let bodo otroci teh družin prišli v šolo→ Otroci mavričnih družin v šoli
- 6b. Lažja vključenost, če otroke pripravimo→ Vključevanje otrok iz mavričnih družin

6. Intervju

- 5. Se ne nagiba v nobeno smer→ Nevtralnost učiteljice
- 6. Zdi se ji pomembno, da se ne obsoja→ Pomembno, da se ne obsoja
- 7a. Slovenija postaja nazonjaška→ Nazadnjaška Slovenija
- 7b. Katoliške organizacije→ Širjenje nestrpnosti do LGBT
- 7c. Kristusovi vojaki med učitelji→ Širjenje nestrpnosti do LGBT
- 7č. Katoliški izobraženci→ Širjenje nestrpnosti do LGBT

- 7d. Katoliške šole proizvajajo katoliške izobražence→ Širjenje nestrpnosti do LGBT
- 7e. Vedno bolj na delu→ Širjenje nestrpnosti do LGBT
- 7f. Imajo veliko, denarja da spreminjajo družbo→ Spreminjanje družbe
- 8. Tak kot je bilo z splavom→ Kot je bilo za splav
- 9. Kdo jim daje pravice→ Pravice
- 10. Začne se ko mislijo, da imajo pravice→ Pravice
- 11a. Jih vidiš že v šoli→ Širjenje nestrpnosti do LGBT
- 11b. Štirinajst petnajst letne → Štirinajst/petnajst letniki
- 11c. Sodijo nekom→ Obsojanje
- 11č. Ki ni tak kot oni→ Zaradi drugačnosti
- 12. Razlikovanje gre po spisku→ Razlikovanje otrok
- 13. Na podeželju me preseneča→ Podeželje
- 14a. Ona ni iz podeželja→ Podeželje
- 14b. Je iz mesta→ Mesto
- 14c. Šokirana nad miselnostjo→ Šok na miselnostjo
- 14č. Težko predela življenje v Sloveniji v taki kot je→ Nestrpnost Slovenije

7. Intervju

- 4a. Pozitivno mnenje→ Pozitiven odnos
- 4b. Nima nič proti→ Sprejemanje
- 5a. Prav, da se borijo za svoje pravice→ Boj za pravice
- 5b. Jih ne diskriminiramo→ Nediskriminacija
- 6a. Odprta družba in vidnost→ Odprtost družbe
- 6b. Počasi se sprejemajo→ Sprejemanje
- 7. Dosti ljudi je zelo proti→ Nesprejemanje

8. Intervju

- 4. Nima nič proti → Sprejemanje

9. Intervju

- 4. Nima nič proti → Sprejemanje
- 5a. Tega je zmeraj več → Zmeraj več
- 5b. Je bolj vidno → Bolj vidno
- 6. Sama nima problemov s tem → Sprejemanje
- 7. Družba je dokaj zaprta do teh ljudi → Zaprtost družbe
- 8. Ko je bil referendum je bilo veliko negativnega slišati v medijih → Negativnost medijev

10. Intervju

- 7. Misli, da je to v redu → Sprejemanje
- 8. Če nanese tema v šoli se je treba pogovoriti → Pomemben pogovor
- 9. Otroke naučiti kaj je prav → Pravičnost
- 10. Če otroke tema zanima → Tema otroke zanima

Pogovor z otroci o LGBT

1. Intervju

- 20a. Redkokdaj → Redko
- 20b. Pri biologiji → Biologija
- 20c. Ko govorijo o razmnoževanju → Spolna vzgoja
- 20č. Ni naravno → Ni naravno
- 21a. Odobravanje takih zakonov → Odobravanje takih zakonov

- 21b. Istospolni par ne more imeti potomcev po naravni poti→ Če ne morejo imeti otrok po naravni poti
- 22. Narava to izloča→ Izločanje narave
- 23a. Iščejo odgovore→ Otroci iščejo odgovore
- 23b. Da to ni naravno→ Ni naravno
- 24a. Učiteljica razloži→ Razlaga učiteljice
- 24b. Obstoj drugače usmerjenih→ Obstajajo drugače usmerjeni
- 24c. To ni za obsojati→ Se ne obsoja
- 24č. Vsak človek ima nekaj drugačnega→ Vsak človek je drugačen

2. Intervju

- 10a. Ni imela še te izkušnje→ Nima izkušenj s pogovorom
- 10b. Je v podaljšanem bivanju v drugem razredu→ Drugi razred
- 10c. Ne vejo še veliko o tem→ Nepoznavanje otrok
- 10d. Z večjimi nima toliko stika→ Nima stika z večjimi
- 11a. V knjižnico pridejo→ Knjižnica
- 11b. Da bi iskali gradivo z tako tematiko še ni srečala→ Ni še srečala, da bi iskali LGBT tematiko

3. Intervju

- 6a. Ni veliko priložnosti→ Redko
- 6b. Poučuje likovno umetnost→ Likovna umetnost
- 6c. Nekaj vprašanj→ Spraševanje učencev
- 6č. Zanimanja učencev→ Učence tema zanima
- 6d. Ko je bil referendum o družinskem zakoniku→ Družinski zakonik
- 7a. Kaj si misli o referendumu→ Mnenje učitelja

- 7b. Ali podpira istospolne družine→ Ali podpira istospolne družine
- 7c. Kako na to gleda→ Mnenje učitelja
- 8. Vprašanja so bila pokazatelj mnenja doma→ Vprašanja so pokazatelj mnenja doma
- 9. Povedal svoje mnenje→ Mnenje učitelja
- 10a. Vprašanja ali zagovarja istospolne družine→ Mnenje učitelja
- 10b. Ali zagovarja pravice istospolnih→ Pravice LGBT
- 10c. Vprašanja okoli družinskega zakonika→ Družinski zakonik
- 11a. Nima nič proti→ Sprejemanje
- 11b. Podpira njihov boj za pravice.→ Boj za pravice
- 12. Otroci začeli spraševati→ Vprašanja učencev
- 13a. Večinoma osmi razred→ Osmi razred
- 13b. Večinoma deveti razred→Deveti razred

4. Intervju

- 7. Knjigice o različnih družinah→ Literatura o LGBT
- 8a. Razširjene družine→ Razširjene družine
- 8b. Enočlanske družine→ Enočlanske družine
- 8c. Dve mamici→ Mavrične družine
- 8č. Dva očeta→ Mavrične družine
- 9. Odprti do tega→ Odprtost
- 10a. Odpor staršev→Odpor staršev
- 10b. Odpor drugih→ Odpor drugih
- 11a. Mlajša generacija→ Mlajša generacija
- 11b. Malo bolj→ Bolj odprta
- 11c. Tisti, ki ne jemljejo versko→ Ne jemljejo versko

- 12. Se pogovori z njimi→ Pogovor z otroci
- 13a. Vprašanja ob istospolnih držočih se za roke→ Vprašanja o LGBT
- 13b. Jim je čudno→ Otrokom je čudno
- 13c. Se o tem pogovorijo→ Pogovor z otroci
- 14a. Se rodimo taki→ Rodimo se taki
- 14b. Si spolne usmerjenosti ne izberemo→ Spolne usmerjenosti ne izberemo
- 15a. Niso srečni v življenju→ Nesrečno življenje
- 15b. Se skrivajo→ Skrivanje
- 16. Nebo presojala če naj imajo otroke→ Presojanje o otrocih
- 17a. Kako nastane otrok→ Spolna vzgoja
- 17b. Se uči dosti podrobno→ Podrobno učenje
- 17c. Otrokom ni nerodno→ Sramežljivosti ni
- 18a. Bolj odprto→ Bolj odprto
- 18b. Njih so učili, do drugega razreda, da jih je štoklja prinesla→ Njih so učili, da jih ne štoklja prinesla
- 19a. Zdaj vse vedo→ Poznavanje otrok
- 19b. Človekov izgled→ Človeko izgled
- 19c. Anatomija→ Anatomija
- 19č Otrokom ni nerodno→ Sramežljivosti ni
- 20a. Najprej jim da knjige→ Literatura o spolni vzgoji
- 20b. Se smejijo novemu→ Smeh
- 21a. Ni jim nerodno vprašat→ Sramežljivosti ni
- 21b. Ne poznajo pojmov→ Nepoznavanje pojmov
- 22a. Družba ustvarja stereotipe→ Stereotipi v družbi
- 22b. Otroci jih bodo razbili→ Razbijanje stereotipov
- 22c. Iz generacije v generacijo→ Generacije

- 22č. Mi smo bolj odprti→ Bolj odprta
- 22d. Bolj kot generacije pred nami→ Bolj odprta
- 23a. Ne pogovarja se dovolj→ Ni dovolj pogovora
- 23b. Na šoli homoseksualnosti ni opaziti→ Neopaznost homoseksualnosti na osnovnih šolah
- 23c. Na osnovnih šolah se ne opazi→ Neopaznost homoseksualnosti na osnovnih šolah
- 23č. V srednji se opazi→ Srednja šola
- 24. Verjetnost začetka v srednji šoli→ Začetek v srednji šoli
- 25a. Začetek spolnosti v osnovni šoli→ Spolnost v osnovni šoli
- 25b. Začnejo raziskovati→ Raziskovanje
- 25c. Se ne pogovarjajo veliko → Ni dovolj pogovora

5. Intervju

- 7a. V šoli je pomembno→ Pomembna tema
- 7b. Ker učijo otroke sprejemati drugačnost → Sprejemanje drugačnosti
- 8a. Skupine drugačnih→ Mavrične družine
- 8b. Enakovredni v družbi→ Enakovrednost
- 9a. Izhaja iz ustave→ Ustava
- 9b. Pred zakonom vsi enaki→ Pred zakonom enaki
- 9c. Ne glede na vero → Vera
- 9č. Ne glede na jezik→ Jezik
- 9d. Spolna pripadnost→ Spolna usmerjenost
- 10. Tak učimo otroke → Učenje otrok
- 11. V šoli bi se morali več pogovarjati→ Več pogovora
- 12a. Spregovori o tem pri etiki→ Pri etiki

- 12b. Jemljejo pravičnost→ Jemljejo pravičnost
- 12c. Vključenost→ Sprejemanje
- 12č. Sprejemanje drugačnosti→ Sprejemanje
- 12d. Ne ve koliko se pogovarja pri razredni→ Pogovor pri razrednih urah
- 12e. Govori o tem→ Pogovor z otroci
- 13a. Aktualizirajo novice preteklega tedna→ Mediji
- 13b. Najpomembnejše novice→ Pomembne novice
- 13c. Referendum v preteklem letu→ Referendum
- 13č. Istospolno usmerjeni → Istospolno usmerjeni
- 13d. Takrat so veliko razpravljali→ Pogovor z otroci
- 14a. Vsak teden novica v zvezku→ Vsak teden
- 14b. Jim je bila tema zanimiva→ Učence tema zanima
- 15a. Se pogovarjajo→Pogovor z otroci
- 15b. Kaj učiteljica misli→ Mnenje učitelja
- 16. Zanima jih mnenje učiteljice→ Mnenje učitelja
- 17a. Uči da so vsi enaki→ Enakovrednost
- 17b. Primeri → Primeri
- 18a. Vedno začne pri sebi→ Osebna izkušnja
- 18b. Ima dva sina→ Sprejemanje sinov
- 18c. Reakcija ob otrokovem razkritju→ Reakcija ob razkritju
- 19a. Bi ga sprejela→ Sprejemanje sinov
- 19b. Tudi če ji novica nebi bila všeč→ Novica ji nebi bila všeč
- 19c. Sprejela bi svojega otroka→ Sprejemanje
- 19č. Spoštovanje njegove spolne usmerjenosti→ Spoštovanje odločitve
- 20a. Razmišljanje otrok iz drugega vidika→ Drugačno razmišljanje

- 20b. Vidi kam pes taco moli→ Namera
- 21a. So zadržani→ Zadržanost otrok
- 21b. Povejo kar doma slišijo→ Kar slišijo doma
- 22. Naloga šole je predstavitev obeh smeri→ Šola predstavi objektivnost
- 23. Odločijo se sami skozi pot dozorevanja→ Odločitev ob dozorevanju
- 24a. Njen cilj ni usmerjanje→ Učiteljica ne usmerja
- 24b. Da so pošteni→ Poštenost
- 24c. Da sprejemajo drugačnost → Sprejemanje drugačnosti

6. Intervju

- 15a. Uči angleščino→ Angleščina
- 15b. Takih tem nimajo→ Ni tem o LGBT
- 16a. Prihaja do diskriminacije→ Diskriminacija
- 16b. Pri obravnavanju zgodovine→ Zgodovina
- 16c. Suženjstvo→ Suženjstvo
- 16č. Pravice črncev→ Pravice temnopoltih
- 16d. Rasna diskriminacija→ Rasna driskriminacija
- 16e. Te teme imajo v učnem načrtu→ Učni načrt
- 16f. Pravice žensk→ Pravice žensk
- 16g. Pravice istospolnih→ Pravice istospolnih
- 17a. Največkrat so se lani pogovarjali→ Pogovor z otroci
- 17b. Vrelo iz njih zaradi medijev→ Mediji
- 18. Kaj misli učiteljica→ Mnenje učitelja
- 19. Mnenje otrok, da učiteljica podpira istospolne→ Ali podpira istopolne družine
- 20a. Zakaj imajo tako mišljenje→ Mišljenje otrok

- 20b. Rečejo, da je učiteljica bol tak→ Občutek otrok
- 21a. Izraziti predsodki→ Izraziti predsodki otrok
- 21b. Zato se je odzvala na intervju→ Odziv na intervju
- 21c. Ker težko pozabiš→ Težko pozabiš
- 22. So se začeli pogovarjati→ Pogovor z otroci
- 23. Učiteljico vprašali za mnenje→ Mnenje učitelja
- 24a. Svojega mnenja ni razlagala→ Objektivnost
- 24b. Govori objektivno→ Objektivnost
- 24c. Poskus razlage→ Razlaga učiteljice
- 24č. Zelo težko→ Težka razlaga
- 24d. Eni imajo zakoreninjeno→ Zakoreninjeni predsodki
- 24e. Kot odrasle osebe→ Kot odrasli
- 25a. Začeli pogovor → Pogovor z otroci
- 25b. Začeli so takoj obsojati→ Obsojanje
- 25c. Da so taki pa taki ljudje→ Obsojanje

7. Intervju

- 8a. Ne ve če so imeli kdaj→ Ni pogovora
- 8b. Pogovor se ji ne zdi sporen→ Ni sporno
- 9. Nekateri zagovarjajo tradicionalno družino→ Tradicionalna družina
- 10. Dva moška naj nebi imela otrok→ Istospolni pari naj nebi imeli otrok
- 11a. Učiteljici se ne zdi to sporno→ Učiteljici ni sporno
- 11b. Živimo v svetu kjer se več o tem govori→ Bolj odprta družba
- 11c. Postaja sprejemljiv→ Sprejemanje
- 12a. Otroci o tem slišijo→ Otroci slišijo

- 12b. Pametno jim je razložiti→ Razlaga učiteljice
- 13a. Da vejo zakaj se gre→ Poznavanje
- 13b. Da niso narobe informirani→ Narobne informacije
- 14. Da ne slišijo enostranskega kritiziranja → Enostransko kritiziranje
- 15. Načeloma ni s tem nič narobe→ Nič narobe

8. Intervju

- 5. Tema je nanesla čisto slučajno→ Slučajno
- 6a. Pogovor o rasizmu→ Rasna diskriminacija
- 6b. Je tudi naneslo na LGBT→ LGBT
- 7a. O tej temi se pogovarjajo na razrednih urah→ Pogovor pri razrednih urah
- 7b. V drugih oblikah delavnosti→ Druge dejavnosti
- 8a. Sami so nakazali, da so drugačni ljudje na svetu→ Drugačnost ljudi
- 8b. Vsi smo vredni ljubezni→ Ljubezen
- 8c. Vredni spoštovanja→ Spoštovanje
- 8č. S tem ni nič narobe→ Nič narobe
- 9. Sem jih napeljal na to in so se strinjali→ Usmerjanje k strinjanju
- 10. Potem ni bilo več pogovora o tem→ Ni bilo več pogovora o em
- 11. Morali bi se več o tem pogovarjati → Moralo bi biti več pogovora
- 12a. Pomembno z vidika otrokovega razmišljanja → Otroško razmišljanje
- 12b. Splošna razgledanost → Razgledanost

9. Intervju

- 9.Enkrat na leto pogovor o taki temi→ Pogovor enkrat letno
- 10a. Pogovor o spolno prenosljivih boleznih→ Pogovor o spolno prenosljivih boleznih

- 10b. Okrog decembra → December
- 10c. Prišli do istospolno usmerjenih → Naneslo na istospolno usmerjene
- 11a. Pogovor okoli tega → Pogovor o LGBT
- 11b. Pogovor o drugačnosti → Drugačnost
- 12a. Strpnost do tega → Strpnost
- 12b. Normalno v družbi → Normalno v družbi

10. Intervju

- 11a. Ja → Pogovor z otroci
- 11b. Če so otroci predrzni → Ob predrznosti
- 11c. Opazke glede LGBT → Homofobni izrazi
- 11č. Se pogovarjajo → Pogovor z otroci
- 12a. Opazke tudi če ni taka tema → Homofobne izrazi
- 12b. So kdaj nesramni → Ob predrznosti
- 12c. Nikoli ne prezre opazke → Homofobne izrazi

Izognitev pogovoru o LGBT

1. Intervju

- 25a. Se spretno izogne debati → Izogibanje
- 25b. Premalo podučena, da bi jih učila → Neusposobljenost
- 26a. Svoja načela ne širi pri pouku → Načel ne širi
- 26b. Poskuša se strokovno omejiti → Strokovno delo

2. Intervju

- 12a. Se nebi izognila → Ne izogibanje

- 12b. Bi poskušala pomagati → Pomoč
- 13. Tudi če bi prišli v knjižnico po knjigo → Knjižnica
- 14a. Knjige o spolnosti na skrivaj berejo → Skrivanje
- 14b. Se skrivajo → Skrivanje
- 15a. Na skrivaj iščejo take tematike → Skrivanje
- 15b. Jim je nerodno → Sram
- 16. Vprašat nikoli ne pridejo → Ne vprašajo

3. Intervju

- 14. Pogovoru se ne izogiba → Ne izogibanje
- 15a. Nikoli ne načnem pogovora → Otroci prvi vprašajo
- 15b. Učenci → Otroci prvi vprašajo

4. Intervju

- 26. Se vedno pogovarjamo → Ne izogibanje
- 27a. Lažje z mlajšimi → Pogovor z mlajšimi
- 27b. Kot pa s starejšimi → Pogovor z mlajšimi
- 28. Mlajši lažje sprejmejo → Pogovor z mlajšimi
- 29a. Kasneje se hočejo dokazovati → Dokazovanje pred sošolci
- 29b. Fantje se kažejo pred puncami → Dokazovanje pred sošolci
- 29c. Hormoni začnejo svoje → Odraščanje
- 29č. Starejšim je težje razložiti tako stvar → Razlaga
- 30a. Čeprav vejo, da ni prav, se težko zadržijo → Pritisk vrstnikov
- 30b. Težko se vključijo med seboj → Pritisk vrstnikov

5. Intervju

- 25. Jaz ne → Ne izogibanje

6. Intervju

- 26a. Lani ko je bilo tolikokrat → Veliko pogovora
- 26a. Potem nisem vedno, ne moreš zdej to vedno govorit → Izogibanje
- 27a. Namensko, da ne bodo več o tem → Sprememba teme
- 27b. So se že zadnjič o tem pogovarjali → So se že dovolj pogovarjali
- 28. Veliko so prinesli od verouka → Verouk
- 29. To je opazila → Opazovanje
- 30a. Tisti, ki so hodili v osmi razred → Osmi razred
- 30b. So imeli bolj intenzivna birmanska predavanja → Birma
- 31a. Zdi se mi, da so morali tudi tam slišati → Negativno LGBT naravnana predavanja
- 31b. Sodelavka je rekla za hčerko → Hčer od sodelavke
- 31c. Nasprotovanje župniku → Nasprotovanje župniku
- 32. Se ni strinjala z njim → Nasprotovanje župniku
- 33a. Tisti ki so bolj pobožni → Pobožnost
- 33b. So bili zelo proti → Nasprotovanje LGBT
- 34a. Več fantov → Več fantov
- 34b. Treba je zaničevati → Homofobija
- 34c. Zmerjanje → Homofobija
- 34č. Agresivni pristop → Homofobija
- 35. Tak ima občutek → Občutek učiteljice

7. Intervju

- 16. Se temu ne izogne → Ne izogibanje
- 17. Se pogovarja o vsem kar pridejo otroci vprašat → Pogovor o vsem

8. Intervju

- 13. Ne → Ne izogibanje
- 14a. O temi se je treba pogovarjati → Veliko pogovora
- 14b. Bi se definitivno spet → Ponovni pogovor

9. Intervju

- 13a. Se ji ne zdi smiselno → Ne izogibanje
- 13b. Otroci zvejo malo v svoji družini → Pogovor doma
- 13c. Se malo pogovarjajo → Pogovor doma
- 13č. Enostavno treba v šoli → Pogovor v šoli
- 14a. Če se v šoli ne bodo srečali s tem → Srečanje z temo
- 14b. Se ne bojo znali soočati → Soočanje s temo

10. Intervju

- 13. Nisem take sorte → Ne izogibanje

Usposobljenost za pogovor

1. Intervju

- 27. Ne, gotovo ne → Neusposobljenost
- 28a. Zagovornik tradicionalne družine → Zagovarja tradicionalno družino
- 28b. Ker jo tudi sama ima → Zagovarja tradicionalno družino

- 29a. Poudarja če je ljubeča → Zagovarja tradicionalno družino
- 29b. Če je razumevanje → Zagovarja tradicionalno družino
- 29c. Spoštovanje med moškim in žensko → Zagovarja tradicionalno družino
- 29č. Zgled za otroke → Zagovarja tradicionalno družino 28a
- 30. Sprejema drugače usmerjene → Sprejemanje
- 31a. Če bi se njenim otrokom pokazala usmerjenost → Istospolna usmerjenost njenih otrok
- 31b. Bi poskušala razumeti → Razumevanje
- 32a. Sigurno bi bila naprej prestrašena → Strah
- 32b. Razočarana → Razočaranje
- 32c. Čustva bi prišla na plan → Čustva
- 32č. Otroku se nebi odpovedla → Sprejemanje
- 32d. Ali pa da mu nebi nudila podpore → Podpora
- 33a. Druge stvari bolj pomembne kot spolna usmerjenost → Vrednote
- 33b. Spodbujanje, da rastejo kot osebe → Osebna rast
- 33c. Kot pa spolna usmerjenost → Spolna usmerjenost

2. Intervju

- 17. Da bi bila kompetentna ne → Neusposobljenost
- 18a. Nekaj že ve → Poznavanje
- 18b. Ko sliši iz medijev → Poznavanje
- 19. Ne zdi se ji prav, da obsojamo ljudi → Obsojanje
- 20. Otrokom povemo, da so tudi drugačni → Drugačnost
- 21a. Da jim priučimo → Učenje
- 21b. Da jih ne smejo obsojati → Neobsojanje
- 22a. Nikol ne vemo kdo pa kje bo okrog nas tako čuto → Ozaveščanje

- 22b. Se ji zdi pomembno, da vejo → Vednost otrok

3. Intervju

- 16a. Za starejše 6-9 razred ja → Usposobljenost
- 16b. Pogovor o človekovih pravicah → Človekove pravice
- 16c. Zato se čuti usposobljenega → Usposobljenost
- 16č. Za mlajše ne preveč → Neusposobljenost

4. Intervju

- 31a. Ja, gledam dosti odprto → Usposobljenost
- 31b. Spremlja zadeve → Obveščenost
- 31c. Rada pogleda oddaje → Obveščenost
- 31č. Prebere kako zadevo → Obveščenost
- 31d. Zadeve kot parada ponosa v Beogradu → Obveščenost
- 32a. Pa mislim, da sem → Usposobljenost
- 32b. Dosti bolj kot marsikdo drug → Usposobljenost
- 33a. Odvisno od učitelja kako sprejme → Sprejemanje
- 33b. Niso vsi enako odprti do tega → Predsodki
- 34a. Bi bilo dobro, da tisti nebi o tem govorili → Predsodki
- 34b. Tisti bolj cerkveno nagnjeni → Cerkev
- 34c. Vera nima veze s tem → Cerkev
- 34č. Tisti težje to prenašajo → Predsodki
- 35a. To se od nekdanj dogaja → Zgodovina
- 35b. So že to stari Grki delal → Zgodovina
- 36a. Ko pravijo, da to ni naravno → Naravno

- 36b. Jaz sem videla živali, ki to delajo med sabo → Naravno
- 37a. Eni pravijo, da so to kromosomske napake → Naravno
- 37b. V to se ni poglobljala → Ne poglobljanje
- 38a. Noben se nebo odločil za težjo pot → Težja pot
- 38b. Ker to je težja pot za življenje → Težja pot

5. Intervju

- 26. Odvisno kaj sprašujejo → Spraševanje
- 27a. Včasih prebere kakšno aktualno stvar → Obveščenost
- 27b. Prebrala zakonik → Obveščenost
- 28. Najboljša je trezna presoja → Trezna presoja
- 29a. Kot starš najlažje razložiti otrokom tako stvar → Razlaga
- 29b. Vpletena čustva → Čustva
- 30a. Ti imaš otroka rad dvajset let → Ljubezen
- 30b. Pol boš pa rekel na svidenje in zaprt vrata → Odpoved otroku
- 31. Tu ne razume stvari → Nerazumevanje
- 32a. Vzgojena v družini, kjer sprejemajo drugačnost → Sprejemanje
- 32b. So jo tako vzgojili → Vzgoja
- 33. Verjame, da je nekomu težko, ki je drugače vzogjen → Vzgoja
- 34. Cerkev pravi, da to ni naravno → Cerkev
- 35a. Glede na to da izhajajo iz krščanskih družin → Krščanske družine
- 35b. Potem je otrokom hudo → Žalost
- 35c. Kot učitelj nima pravice kaj reči → Pravica
- 36a. Vsi učitelji smo na tanki meji → Previdnost
- 36b. Moreš premisliti kaj bo rekel → Previdnost

- 36c. Ker otroci doma povejo marsikaj → Otroci povejo doma
- 37a. Učitelji kar naprej na očeh → Previdnost
- 37b. Si lahko včasih jamo skoplješ → Previdnost
- 37c. Se rajši malo zadržiš → Previdnost

6. Intervju

- 36a. Usposobljenost kot nazorsko prepričanje → Usposobljenost
- 30b. Verodostojna oseba → Usposobljenost
- 36c. Ni niti v eno niti v drugo smer → Nevtralnost
- 37. Skušaj bi pač tisto, kar je prav → Pravičnost
- 38a. Vedno otrokom govorila, da se gre za pravičnost → Pravičnost
- 38b. Vsi otroci enake pravice → Pravica
- 39a. Veliko bere → Obveščenost
- 39b. Spremljanje → Obveščenost
- 39c. Mediji → Obveščenost
- 40a. Če si bolj levičarsko usmerjen → Sprejemanje
- 40b. Na studijo siti je bilo veliko → Obveščenost
- 40c. Objektivno predstavljeno → Objektivnost
- 41a. Sobotna priloga dela → Obveščenost
- 41b. Objektivni intervjuji → Objektivnost
- 42a. Si izoblikuješ neko mnenje → Mnenje
- 42b. Pogled na svet → Mnenje
- 43a. Ustavni sodniki odločajo glede svojega prepričanja → Prepričanje
- 43b. Se ji ne zdi prav → Pravičnost
- 43c. Ne moraš presojet po svojem prepričanju → Prepričanje

- 43č. Pravo ni prepričanje → Prepričanje
- 43d. Prepričanje je biblija → Prepričanje

7. Intervju

- 18. Po moje, da ja no. → Usposobljenost
- 19. Bi rekla, da ja → Usposobljenost

8. Intervju

- 15. Da → Usposobljenost

9. Intervju

- 15a. V koliko oni nič ne vejo → Nevednost otrok
- 15b. Najbrž dovolj usposobljeni → Usposobljenost
- 16a. Dobrodošlo didaktično znanje s tega področja → Dobrodošlo didaktično znanje
- 16b. Da se na boljši način vključiš v pogovor → Usposobljenost
- 17a. Vključitev v delavnico → Delavnica
- 17b. S kakim filmom → Film
- 18. Tega v šoli ni → V šoli tega ni

10. Intervju

- 14a. Mogoče ne → Neusposobljenost
- 14b. Uporabila bi sodelavko → Pomoč strokovne sodelavke
- 14c. Z veseljem bi pomagala → Pomoč strokovne sodelavke
- 14č. Bi izpeljale uro → Pomoč strokovne sodelavke

Usposobljenost drugih učiteljev za pogovor

1. Intervju

- 34. Po moje ne → Niso usposobljeni
- 35. Niso dovolj odprti za pogovor → Niso odprti

2. Intervju

- 23. Jas mislim, da ne → Niso usposobljeni

3. Intervju

- 17a. Tisti, ki temo bolj poznajo → So usposobljeni
- 17b. Drugače pa ne → Niso usposobljeni

4. Intervju

- 39. Ne bi rekla, da vsi → Vsi niso usposobljeni

5. Intervju

- 38. Splošne stvari znajo vsi povedat → So usposobljeni
- 39a. Učitelji že sami drugačni → Različnost učiteljev
- 39b. Njihova širina je drugačna → Različnost učiteljev
- 39c. Njihovi pogledi so drugačni → Različnost učiteljev
- 39č. Včasih o kaki temi boljše, da ne razpravljajo → Niso usposobljeni
- 39d. Eni bodo udrihali po njih → Diskriminacija
- 39e. Eni smo pa za enakost → Sprejemanje
- 40. Se vidi tudi pri političnih temah → Diskriminacija
- 41a. Tisti, ki nima predsodkov bo povedal → Razlaga

- 41b. Tisti, ki ima predsodke bo uporabila strokovnega delavca → Uporaba strokovnega sodelavca
- 41c. Lahko uporabijo šolsko psihologinjo → Šolska psihologinja
- 42. Napravi kako uro na to temo → Šolska psihologinja
- 43. Otrok naredi referat → Razlaga
- 44. Otroci raziščemo in se potem pogovorijo → Razlaga
- 45. Otroci veliko vejo → Otroci vejo veliko
- 46. Otroci vejo več kot pokažejo → Otroci vejo veliko

6. Intervju

- 44. Ne ve → Neopredeljen
- 45. Ne bi rekla, da so vsi → Vsi niso usposobljeni
- 46. Mislim, da ne → Vsi niso usposobljeni
- 47a. Ene ne zanima → Nezanimanje
- 47b. Premalo, da berejo → Nezanimanje

7. Intervju

- 20a. Zagotovo so → So usposobljeni
- 20b. Vsak je dovolj usposobljen → So usposobljeni
- 20c. Odvisno od stališč → Stališča
- 21a. Vsak ima druge izkušnje → Stališča
- 21b. Vsak ima druge poglede → Stališča
- 22. To vključimo v svojo razlago ne → Razlaga
- 23. V časih potem ni primerna razlaga → Razlaga
- 24. Občutljiva tema → Občutljivost teme
- 25a. Osebnost se ljudje zelo angažirajo → Razlaga

- 25b. V debate → Razlaga
- 26a. Pove svoje mnenje → Mnenje
- 26b. Njihovo mnenje je lahko drugačno → Mnenje
- 27. Vsak ima svoje mnenje → Mnenje

8. Intervju

- 16. Tudi ja → So usposobljeni

9. Intervju

- 19. Ne, to je velik problem → Niso usposobljeni
- 20a. Večina se rajši izogne → Izogibanje
- 20b. So sami tudi zavrti → Niso odprti
- 21. Večina učiteljev je zavrti → Niso odprti
- 22a. A bo prišel kdo drug dan v šolo zaradi tega → Previdnost
- 22b. Starši reagirajo na marsikatero stvar → Previdnost
- 23a. Včasih je že pogovor dovolj → Previdnost
- 23b. Bi prišli v šolo kaj jih učijo → Previdnost
- 24a. Tega še nisem doživela → Ni izkušenj z negativnim odzivom staršev
- 24b. Bilo bi pa čisto možno → Predvidevanje
- 25a. Zavijanje v vato → Prekomerna zaščita
- 25b. Ne dajo jim nič širine → Prekomerna zaščita
- 26. Popolnoma nič → Prekomerna zaščita
- 27a. Kot razrednik vpraša, o vsakdanjih zadevah, če se pogovarjajo doma → Pogovor doma
- 27b. Jih vpraša, če se doma ne pogovarjajo → Doma se ne pogovarjajo
- 28a. Se ne pogovarjajo → Doma se ne pogovarjajo

- 28b. Se ne pogovarjajo o ničemer → Doma se ne pogovarjajo
- 29a. To je svetlobna leta vstran → Doma se ne pogovarjajo
- 29b. Da se bodo začeli pogovarjati → Doma se ne pogovarjajo

10. Intervju

- 15a. Odvisno od učitelja → Različnost učiteljev
- 15b. Drugače na to gledajo → Različnost učiteljev
- 16. Drugačno razmišljanje od pričakovanega → Stališča
- 17. Dežele drugačna od mesta → Dežela
- 18a. Drugače na to gledajo → Dežela
- 18b. V Ločah imajo en par → Dežela
- 18c. Znan in uspešni par → Eden istospolni par
- 18č. Takšne ljudi čudno gledajo starejši → Starejši
- 19a. Vsi smo normalni in se normalno vedemo → Norma
- 19b. Sprejemamo → Sprejemanje
- 19c. Starejši pa samo kritizirajo → Starejši
- 19č. Zmigujejo z glavo → Starejši
- 20. V mestu je mogoče drugače → V mestu je drugače
- 21. Treba je doma začeti → Pogovor doma
- 22a. Če je doma normalno okolje → Pogovor doma
- 22b. Potem se normalno pogovarjajo → Pogovor doma
- 23a. Se slišijo komentarji staršev → Pogovor doma
- 23b. Jih prinesejo otroci in izustijo → Pogovor doma
- 24a. Nekatere družine so zelo odprte → Odprtost družin
- 24b. Nekatere pa niti slučajno → Neodprtost družin

- 25. V filmu o pračlovekih so videli nage moške → Film o goloti
- 26. Učiteljica jim je rekla zakaj jim je to tako čudno → Čudno
- 27a. Niste še nikoli videli nagega moškega → Čudno
- 27b. A niste nikoli v kopalnici skup → Skupaj v kopalnici
- 28. Ne mislim zdej skup → Skupaj v kopalnici
- 29. Pa so rekli ne → Zanikanje
- 30a. Učiteljica doma povedala svoji hčerki → Učiteljica pove hčeri
- 30b. Hčerka rekla, če nimajo bratcev → Začudena
- 31a. Vse gre tak → Vse gre tak
- 31b. To nebi smelo biti čudno → Ne sme biti čudno
- 32. Ampak tak so te teme → Občutljive teme
- 33. Se vprašaš kam študiramo → Razmišljanje
- 34a. Pomembno o tem pogovarjati → Pogovor
- 34b. Sploh če greš v svet je to normalno → Norma

Uporaba homofobnih zmerljivk

1. Intervju

- 36a Zelo pogosto → Pogosto
- 36b. Ponavadi bolj med fanti → Fantje več
- 36c. Bolj kot med dekleti → Dekleta manj
- 37. Naslavljanje da je nekdo peder → Homofobna zmerljivka
- 38. Uporabljenja kot žaljivka → Uporabljena kot žaljivka
- 39. Ni namenjena temu, da bi oseba kazala kakšne znake → Uporabljena kot žaljivka
- 40a. Namesto butelj reče peder → Peder

- 40b. Kot neka višja stopnja zmerljivke → Homofobna zmerljivka
- 41a. Ker je pač negativen izraz → Negativen izraz
- 41b. Se uporablja kot žaljivka → Uporabljena kot žaljivka

2. Intervju

- 24. Ja to pa → Pogosto
- 25a. Pri ta malih, ko sem imela več stika → Nižja stopnja
- 25b. Uporabljajo besedo peder → Peder
- 25c. Ne vejo kaj pomeni → Pomena ne poznajo
- 26. Jih vpraša kaj to pomeni → Pomen ne poznajo
- 27a. Oni nekje slišijo → Nekje slišali
- 27b. Uporabijo → Uporaba
- 27c. Ne vejo kaj pomeni → Pomen
- 27č. Ta mali še ne no → Mlajši pomena ne poznajo
- 28a. Tut pri večjih sliši → Predmetna stopnja
- 28b. Po hodniku besede letijo → Homofobne zmerljivke
- 29a. Potem pa ga vprašaš → Učiteljica vpraša kaj pomeni
- 29b. Ga pa kr šokira → Šok
- 29c. Kaj pa zdej to pomeni → Ne vejo

3. Intervju

- 18a. Ja, se pojavljajo → Se pojavljajo
- 18b. Predvsem gej → Homofobne zmerljivke
- 18c. Peder → Peder
- 19a. V smislu navadne zmerljivke → Uporabljena kot žaljivka

- 19b. S tem ne mislijo, da je oseba homoseksualna → Uporabljena kot žaljivka
- 20a. Vseeno ali reče bedak ali peder → Uporabljena kot žaljivka
- 20b. Gre za zmerjanje kot tako → Uporabljena kot žaljivka
- 21. Uporabljajo zaradi slabšalnega izraza → Zaradi slabšalnega izraza
- 22a. Zmerljivka ne glede na to kaj pomeni → Pomen ni pomemben
- 22b. Beseda peder slabšalni izraz za homoseksualca → Homofobne zmerljivke
- 23a. Prepove jih ravno ne → Prepove jih ne
- 23b. Ne bi kaj prida dosegel → Prepove jih ne
- 23c. Se ne zmerjamo ne glede na naravo zmerljivke → Razloži, da se ne zmerjamo
- 24a. Včasih obrne na hec → Hec
- 24b. V smislu: "ali veš kaj to pomeni" → Vprašanje če pozna pomen
- 25. Večinoma jim je nerodno → Sram
- 26a. Spolna usmerjenost sošolca jih ne briga → Spolna usmerjenost sošolcev jih ne briga
- 26b. Potem so sploh tiho → Sram

4. Intervju

- 40a. Zna se zgoditi, da nekdo nekom reče peder → Se dogaja
- 40b. Ampak ne vejo kaj to pomeni → Pomena ne poznajo
- 40c. Primer tretji razred → Nižja stopnja
- 41a. Vpraša če ve kaj to pomeni → Učiteljica vpraša kaj pomeni
- 41b. Nič dobrega → Negativno
- 41c. In se pogovorijo → Pogovor
- 42a. Na splošno se pogovarjajo → Pogovor
- 42b. Se ne zmerjamo → Razloži, da se ne zmerjamo

5. Intervju

- 47. Ne zadnja leta zelo malo → Zelo malo
- 48. Pred dvajsetimi leti je bilo tega več → Včasih
- 49a. Si gej → Gej
- 49b. Lezbijka → Lezbijka
- 49c. Družba proti njim obrnjena → Zaprtost družbe
- 49č. Živimo v preriferiji → Zaprtost družbe
- 49d. Izhajajo iz precej vernih družin → Vera
- 49e. Gledajo drugače na te stvari → Drugačnost
- 50a. Tisti, ki niso versko usmerjeni → Niso versko usmerjeni
- 50b. Poskušajo biti objektivni → Objektivnost
- 50c. Jim pokažemo še drugo plat → Obe plati
- 51a. Zadnja leta redko sliši homofobne zmerljivke → Redko
- 51b. Si gej → Homofobna zmerljivka
- 51c. Ali lezbijka → Homofobna zmerljivka
- 51č. Da si peder → Homofobna zmerljivka
- 52a. Peder mogoče še kako leto nazaj → Lansko leto
- 52b. Da je kak otrok reko → Uporaba kot žaljivka
- 52c. Kot zmerljivko → Uporaba kot žaljivka
- 52č. Vpraša če vejo kaj to pomeni → Učiteljica vpraša kaj pomeni
- 53. Prva triada so uporabljali besedo peder → Nižja stopnja
- 54. Sploh niso vedeli kaj pomeni → Pomena ne poznajo
- 55. Uporabi kot frazo, brez da ve kaj pomeni → Pomena ne poznajo
- 56. Pol jim so razlagale učiteljice → Razlaga
- 57a. Zadnja leta se je iztrebilo → Iztrebilo

- 57b. Ni več toliko tega → Redko

6. Intervju

- 48a. Je blo kar nekaj → Se pojavljajo
- 48b. To so pedri → Homofobna zmerljivka
- 48c. Kako bodo imeli otroke → Kako bodo imeli otroke
- 49a. Veliko je blo tega → Velikokrat
- 49b. Mogoče bolj na moške → Bolj na moške
- 50a. Žensk niso imeli v uvidu → Ženske niso v uvidu
- 50b. Da so lahko skupaj dve ženski → Ženske so lahko skupaj
- 51a. Med sabo če se uporabljajo → Uporaba
- 51b. Ti si peder → Peder
- 51c. Ali pa on je peder → Peder
- 51č. To sem tudi slišala → Učiteljica jih je slišala

7. Intervju

- 28a. Ja to pa se dogaja → Se pojavljajo
- 28b. Se zmerjajo s pedrom → Peder
- 29. Najprej razčistijo pomen → Pomen
- 30a. Večinoma so potem tiho → Sram
- 30b. Al jim je nerodno ali pa ne vejo povedati → Sram
- 31a. Razčistijo pomen besede peder → Pomen
- 31b. Žaljivka ni v redu → Žaljivka
- 32a. Tut če bi nekdo bil peder → Usmerjenost
- 32b. Ni v redu da se to govori → Uporaba ni v redu

- 32c. Razložimo → Razlaga
- 32č. Osvesti otroka o čem govori → Razlaga
- 33. To imajo pa kar pogosto → Uporaba
- 34. Tisti, ki ne vejo pomena, nekje slišijo → Pomen
- 35a. Ali pri odraslih učencih → Predmetna stopnja
- 35b. Mogoče v kakem filmu → Slišijo v filmih
- 36a. Tiski, ki pa vejo kaj pomeni → Poznajo pomen
- 36b. So prevzeli, da je to nekaj negativnega → Prevzeli negativnost

8. Intervju

- 17. Nisem še naletel → Se ne pojavljajo

9. Intervju

- 30a. Se sliši po hodniku → Se pojavljajo
- 30b. Ti si peder → Peder
- 31. Saj ne vem, karkoli takega → Homofobna zmerljivka
- 32. Bolj se sliši kakšno zmerjanje s kakimi prasci → Druge zmerljivke
- 33a. Ne spomnim se kdaj sem nazadnje prišla v stik s tem, da bi kdo koga zmerjal kot pedra → Homofobne zmerljivke
- 33b. Jim razloži kaj pomeni peder → Razlaga
- 34. Vpraša če je primeren za ta izraz → Primernost
- 35. Pojma nimajo → Pomena ne poznajo
- 36. Kaj veš kaj to pomeni → Učiteljica vpraša kaj pomeni
- 37a. Ne znajo odgovoriti → Pomena ne poznajo
- 37b. Pokaže v slovarju → Razlaga
- 38a. Velikokrat na tak način reagira → Reakcija

- 38b. Si preberejo → Razlaga
- 39a. Je to on počel → Pomen
- 39b. In če reče ne → Zanikanje
- 39c. Jim razložit → Razlaga
- 39č. Dejansko sploh ne vejo kaj govorijo → Ne poznajo pomena
- 40. Oni slišijo peder in kar ponavljajo → Peder
- 41a. Vedno se sliši pri fantih → Fantje več
- 41b. Punce si niso nikoli zmerjale → Punce manj
- 42. Še v osmem razredu ne vejo kaj pomeni → Pomen

10. Intervju

- 35. Ja seveda → Se pojavljajo
- 36. Mimogrede → Se pojavljajo
- 37a. Vedno kaj reče → Opozorilo
- 37b. Odvisno od nega → Priložnost
- 38. Nikol ne več kaj ga čaka → Razlaga
- 39a. Kak se bo on obrnilo → Usmerjenost
- 39b. Kak se mu življenje obrnilo → Usmerjenost
- 40a. Nikol ne moreš zbadat → Uporaba ni v redu
- 40b. Nekaj pač rečeš → Opozorilo
- 41a. Odvisno koliko sodelujejo → Sodelovanje
- 41b. Koliko so stari → Starost
- 41c. Od vsega je odvisno → Dejavniki

Primerna starost otrok za pogovor

1. Intervju

- 42. Če je to v učnem načrtu se mora učitelj dotaknit → Učni načrt
- 43. Pri desetih letih bi bilo že to v redu → Deset let
- 44. Če je izraz uporabljen v učnem načrtu morajo ga otroci poznati → Učni načrt
- 45. Gre za osebna stališča, koliko je kdo odprt → Stališča
- 46. Izraz bi morali učenci osvojiti → Razlaga
- 47. Kar je v učnem načrtu napisano, ni vedno tisto kar morajo znati → Učni načrt
ni vedno skladen s šolskim delom
- 48. Učbeniki so napisani s strani različnih avtorjev → Učbeniki
- 49a. Če je to v petem razredu, če čisto smiselno že → Peti razred
- 49b. Se zavedajo pomena družine → Pomen družine
- 49c. Začnejo o tem razmišljati → Družina11
- 49č. Je prav, da se seznanijo z drugimi oblikami → Mavrične družine
- 49d. Verjetno opažajo okrog sebe → Opažanje
- 49e. Mavrične zastave → LGBT
- 49f. Do vseh znakov, ki nas obdajajo → LGBT
- 50a. Tut sama ne pozna vseh pomenov → Nepoznavanje vseh pomenov
- 50b. Ve, da gre za konotacije z homoseksualnostjo → LGBT
- 51a. Ko odraščajo → Odraščanje
- 51b. Spono dozorevajo → Spolno dozorevanje
- 51c. Sedmi – osmi razred → Razredna stopnja
- 52a. V sedmem začnejo deklice → Sedmi razred deklice
- 52b. V osmem fantje → Osmi razred fantje
- 52c. Takrat bi se morali o tem pogovarjati → Razredna stopnja

- 52č. Mogoče če je kdo tak usmerjen → Usmerjenost
- 52d. Lažje sprejme → Sprejemanje
- 53a. Če se čaka do dvajsetega leta in prideš v odprto okolje → Odprto okolje
- 53b. Najbrž za frustrira osebno → Frustracije

2. Intervju

- 30a. V petem razredu → Peti razred
- 30b. Pri desetih leti primerno → Peti razred
- 31a. Skušamo omiliti predsodke → Omiliti predsodke
- 31b. Da nebi toliko naprej raslo → Omiliti predsodke

3. Intervju

- 27a. To pa ne vem → Neodločenost
- 27b. To bi morali psihologi določiti → Določitev psihologa
- 28. Vsekakor ne prehitro → Ne prehitro

4. Intervju

- 43a. Hitro → Hitro
- 43b. Takoj se lahko začneš pogovarjati o tem → Hitro
- 44a. Otroci vse opazijo → Opazijo
- 44b. Že v vrtcu opazijo → Vrtec
- 44c. Razložiti na primeren način → Primeren način
- 45a. Obstajajo knjižice → LGBT literatura
- 45b. Mavrični slon → LGBT literatura
- 45c. Zakaj pa ne no → Zakaj nebi
- 46. Prej ko jih odpremo, boljše je → Hitro

- 47a. Pomembno je, da se pogovori → Pogovor
- 47b. Da sploh vejo zakaj se gre → Razumevanje
- 48. Marsikdo od odraslih ne ve v čem je problem → Odrasli ne vejo v čem je problem
- 49a. Marsikateri istospolni starš bi bil boljši kot heteroseksualni → Nekateri istospolni starši boljši od heteroseksualnih
- 49b. Marsikomu od heteroseksualnih staršem, bi vzela otroke → Marsikomu bi vzela otroke
- 50. Družba tega ne sprejema → Sprejemanje družbe
- 51a. Tudi otrok se začne spraševati in je izločen → Sprejemanje družbe
- 51b. Z otrokom o tem spregovoriš → Pogovor

5. Intervju

- 58a. V prvi triadi uporablja beseda peder → Razredna stopnja
- 58b. Dobro, da se o tem govori → Pogovor
- 59a. Moja dva sinova sta tudi uporabljala besedo peder → Homofobna zmerljivka
- 59b. Tam sedmi razred → Predmetna stopnja
- 60a. Potem smo se pogovarjali o tem → Pogovor
- 60b. Ja kaj bi pa ti mami naredila → Mnenje
- 60c. Če si moj te imam rada → Ljubezen
- 60č. Te bom sprejela → Sprejemanje
- 61a. Otrok mogoče takrat ne razume → Nerazumevanje otroka
- 61b. Preveč čustveno pa najstniško razdražen → Čustvena razdraženost
- 62. Danes gledajo čisto drugače → Drugačen pogled

6. Intervju 6

- 52a. Saj najbrž v redu, da se tam začne → Peti razred
- 52b. Saj to je z namenom → Peti razred
- 52c. Da človek sprejme drugačne → Sprejemanje
- 53a. Prej ko slišiš → Kmalu
- 53b. Otroci to prej ločijo → Razumevanje
- 53c. Kasneje se začnejo predsodki → Predsodki pridejo kasneje
- 54a. Otroci nimajo predsodkov → Otroci nimajo predsodkov
- 54b. Kasneje se izoblikujejo → Predsodki pridejo kasneje
- 54c. Na podlagi okoja → Družba
- 54č. Razni predsodki → Predsodki
- 54d. Prav je da se takrat → Peti razred
- 54e. Kasneje so predsodki že dograjeni → Predsodki
- 55. Ko hodijo v osmi/deveti razred je konec → Osmi/deveti razred je prepozno

7. Intervju

- 37. Lahko že mali sprejmejo → Kmalu
- 38a. Šestletnica doma → Šest let
- 38b. Ima tut taka vprašanja → Vprašanja
- 39a. Pa glede ločenih staršev → Ločitev
- 39b. Ko je kdo v vrtcu in šoli bil → Ločitev
- 40. Da se lepo razložit že triletniku → Se da že razložiti tri letniku
- 41. Otroci zelo sprejemljivi → Otroci sprejmejo
- 42a. Če ne gledajo, potem pa ne poslušajo same negativne stvari → Negativnost
- 42b. Po vzoru prevzamemo stališča → Stališča

8. Intervju

- 18. Učenci še v petem razredu ne razumejo te tematike → Nerazumevanje v petem razredu
- 19. Od sedmega razreda naprej → Predmetna stopnja
- 20. Peti razred so premajhni za take pogovore → Premajhni za pogovor

9. Intervju

- 43a. Ko imajo spolno vzgojo → Spolna vzgoja
- 43b. V šestem razredu → Šesti razred
- 43c. Bi mogli dobit informacije → Spolna vzgoja
- 44. Ne ve na kak način bi bilo to v petem razredu predstavljeno → Premajhni za pogovor
- 45a. Otroci v petem razredu za nekaj dotični → Dotičnost
- 45b. Da se jih dotakne → Dotičnost
- 45c. Dovolj da se prvič srečajo z njo → Dovolj stari za prvo srečanje
- 45č. Premali, da se jim vse naloži → Premajhni za več
- 46a. Mogli vzgajat skozi → Predmetna stopnja
- 46b. Skozi vsa štiri leta naprej → Predmetna stopnja
- 47. V srednji šoli se že srečajo → Srečanje v srednji šoli
- 48a. Mam tut primere nečakinj → Srečanje v srednji šoli
- 48b. Ki imajo sošolce → Srečanje v srednji šli
- 48c. Ki so istospolno usmerjeni → Sošolci
- 49a. Se srečajo s tem na gimnaziji → Srečanje v srednji šoli
- 49b. Ali kjerkoli → Okolica
- 50a. Pa so intelektualci pa šele takrat srečajo → Srečanje v srednji šoli
- 50b. Definitivno govorimo premalo → Premalo pogovora

- 51. Če jim poveš, jim je smešno → Smešno
- 52. Dobijo posmehljiv obraz → Smešno
- 53. Češ kaj bo zdaj on neki tukaj → Izpostavljanje
- 54. Poveš, da je isti človek kot oni → Razlaga
- 55a. Oni imajo iste pravice → Pravice
- 55b. Dejansko sta si popolnoma ista → Pravice
- 56. Tega doma ne poznajo → Nepoznavanje od doma

10. Intervju

- 42a. Šesti sedmi razred so premajhni → Premajhni
- 42b. Ne razumejo stvari → Ne razumejo
- 43a. Čeprav če primerjam moje otroke → Primerjanje z njenimi otroci
- 43b. Imam hčer staro šest let pa bo vedla → Razumevanje
- 43c. Da se lahko poročijo drugih državah → Poroke istospolnih partnerjev
- 43č. Da se v Sloveniji ne morejo → Poroke istospolnih partnerjev
- 44. Pa bo tut razumela → Razumevanje
- 45a. Nekak že od malega → Od malega
- 45b. Treba se je o vsem pogovarjat → Pogovor
- 46a. Po moje bo veliko otrok tudi razumelo → Veliko otrok bi razumelo
- 47a. To je odraz staršev → Odraz staršev
- 47b. Kaj se doma normalno pogovarjajo → Odraz staršev
- 47c. Bojo se tut otroci normalno pogovarjali → Pogovor
- 48a. Tisti ki se pa doma am ne vzamejo → Ne ukvarjanje
- 48b. Se pa znajo zbadat pa zmerjat → Otroci se zbadajo

Način poučevanja otrok o LGBT

1. Intervju

- 54a. Vpeljati v učni načrt → Učni načrt
- 54b. Da se seznani, da obstajajo tudi drugačne družine → Seznajenost
- 55a. Kasneje pri etiki → Etika
- 55b. Verjetno etika edini predmet kjer je sociologija zravne → Etika
- 55c. So smeri kjer bi lahko vpletli → Etika
- 56. Zdej koliko pa je tega pri etiki pa ne ve → Etika
- 57. Jaz bi namenila več ur → Etika
- 58a. Ker otroci ne znajo komunicirati med sabo → Manjka komunikacija
- 58b. Elektronika je prinesla veliko slabega → Elektronika
- 59. Lažje se je zmerjati preko interneta → Zmerjanje preko interneta
- 60a. Bolje da bi si zausnico dali → Zausnica bi bila boljša
- 60b. Zmerjanje po internetu → Zmerjanje preko interneta
- 61. Dost bolj boli kot pa fizično nasilje → Bolj boli kot fizično nasilje
- 62. Fizično nasilje ni tak problem kot psihično → Fizično nasilje ni tak problem
- 63. S tem uničujemo otroke → Uničujemo otroke
- 64a. Ni vidno → Ni vidno
- 64b. Ko udari vidimo → Vidno
- 65a. Starši težko vidijo → Starši ne vidijo
- 65b. Učitelji težko vidijo → Učitelji ne vidijo
- 65c. Težko vidimo → Ni vidno
- 65č. Moraš biti dober opazovalec, da opaziš → Dober opazovalec
- 66. Da se otrok zaupa mora biti pa zelo hudo → Otrok zaupa ko je že hudo

2. Intervju

- 32a. Da je v učnih načrtih → Učni načrt
- 32b. Z nekim pogovorom → Pogovor

3. Intervju

- 29. V smislu pogovora o človekovih pravicah → Človekove pravice

4. Intervju

- 52a. Povabiti par v razred → Gosti
- 52b. Da vejo v kaki stiski lahko živijo → Razumevanje
- 53a. Ne rabi imeti družine → Družine ne rabi
- 53b. Samo, da se razkrije → Gosti
- 54a. Takrat ko se začne adolescence → Razredna stopnja
- 54b. Marsikdo, ko odkriva lahko drugače čuti → Razumevanje
- 55. Pride nekdo, ki jim zna povedati → Gosti
- 56a. Težave ker niso srečni → Sreča
- 56b. Niso to oni → Skrivanje
- 56c. Imajo družine in niso srečni → Skrivanje
- 56č. Se ločujejo ko ugotovijo → Ločitev
- 56d. Se razrijejo → Razkritje
- 57. Pride do samomorov → Samomori
- 58a. Prileteli na odpor staršev → Odpor staršev
- 58b. Niso vsi zato odprti → Niso vsi odprti
- 58c. Starši se preveč vtikajo → Vtikanje
- 58č. Drugi problem je, da nimajo enakih učbenikov po šolah → Problem je, da nimajo vsi istih učbenikov

5. Intervju

- 63a. Mogoče s kako knjigico → LGBT literatura
- 63b. S kakšno zgodbico → Zgodbica
- 63c. Si jo zmisliš → Zgodbica
- 63č. Če je kakšna → Zgodbica
- 64a. Razmišljam če je na šoli kakšna knjiga o LGBT → LGBT literatura
- 64b. Mislim, da je → Obstaja
- 65. To je tudi taka zanimiva stvar → Zanimivo
- 66a. Kadarkoli, ko imaš drugačnega otroka → Drugačen otrok
- 66b. Imamo deklico, ki zelo slabo vidi → Slabovidna deklica v razredu
- 66c. Od prvega razreda že z njimi → Z njimi šla v prvi razred
- 66č. Za njih ni drugačna → Sprejemanje otrok
- 66d. So jo sprejeli → Sprejemanje otrok
- 66e. So navajeni na njo → Navada
- 67a. Enako z takimi otroci → Enako bi bilo z otroci mavričnih družin
- 67b. Ne piše na čelu, da sta starša istospolna → Istospolna usmerjenost staršev ne piše na čelu otroka
- 68a. Starši se pogovarjajo → Starši se pogovarjajo
- 68b. Starši naredijo več škode kot koristi → Naredijo škodo
- 69a. Če imajo starši predsodke → Predsodki staršev
- 69b. Bojo te predsodke prenašali na otroke → Prenos predsodkov
- 69c. To raste potem z njimi → Ponotranjenje
- 70. To se mi zdi večji problem → Problem
- 71. Verjetno bo morala družba nekaj narediti za vključevanje teh otrok in družin → Družba mora nekaj narediti za vključitev teh otrok

6. Intervju

- 56a. S pogovori → Pogovor
- 56b. Igra vlog → Igra vlog
- 57. O tem pa res nisem razmišljala → Ni razmišljala
- 58a. Recimo kak zgodba → Zgodbica
- 58b. Pri slovenščini → Zgodba pri slovenščini
- 58c. Je blo v Cicibanu → Zgodba v Cicibanu
- 58č. Zgodbica otroka z dvema mamama → Otrok z dvema mamama
- 58d. Zgodbica z dvema očetoma → Otrok z dvema očetoma

7. Intervju

- 43a. Najboljše pogovor s starši → Pogovor s starši
- 43b. Doma recimo → Pogovor doma
- 44. Da jim starši razložijo, oni so prvi → Razlaga staršev
- 45a. Če je to v šoli, da pristopijo do učitelja → Pristop do učitelja
- 45b. Do svetovalne službe → Svetovalna služba
- 45c. Do kogarkoli → Kdorkoli
- 45č. Da se jim tukaj razloži → Razlaga v šoli
- 45d. Al pa ob priložnostih ko pride do zmerjanja → Ob uporabi homofobnih zmerljivk
- 46. Ob tej priložnosti se razložit → Razlaga ob uporabi homofobnih zmerljivk

8. Intervju

- 21a. Takrat ko se o tej temi govori drugje → Ko se govori o LGBT drugje
- 21b. V medijih → Govor o LGBT v medijih
- 21c. Ko je svetovni dan LGBT → Svetovni dan LGBT

- 22a. Kakšen film → Film o LGBT
- 22b. Potem sledi pogovor → Pogovor o filmu

9. Intervju

- 57a. Ja ne vem → Ne ve
- 57b. Iz konkretne situacije → Konkretna situacija
- 58a. Če jih želimo nekaj naučiti → Učenje o LGBT
- 58b. Pripraviti neko shemo → Shema o LGBT
- 58c. Nek načrt → Načrt o LGBT temi
- 58č. Kakšne dve ali tri ure pri družbi → Učenje o LGBT pri družbi

10. Intervju

- 49a. Starši bi že mogli → Starši
- 49b. Tisto osnovno znanje → Osnovno znanje
- 49c. Mogli bi od doma prinesli → Starši
- 49d. Ne da jih bom jaz o tem učila → Ne Učiteljica
- 50a. Tu se pač razvije pogovor ali v eno ali drugo stran → Pogovor
- 50b. Na razrednih urah → Razredne ure
- 50c. Kot razrednik v višjih razredih → Višji razredi
- 51. Zagotovo imajo take teme tut vključene → Zagotovo vključene take teme.

8.4 Osno kodiranje

SEZNANJENOST UČITELJEV O LGBT

Učitelji poznajo izraz LGBT oziroma so že za njega slišali

- Poznavanje (1a_3)
- Že slišano (1a_5), (1_6)

- Slišano v medijih (2a_3), (1c_5), (3_6)
 - Pred časom (2b_3)
- Kontekst LGBT (3a_3), (3a_3) , (2b_6), (2c_6)
- Prvič slišano (1a_7), (1b_8)
 - Prošnja za intervju (1b_7)
- Zasleditev (4a_10)
- Ni srečanja v šoli (4b-10)
- Srečanje z LGBT v vsakdanjem življenju (5a_10)

Učitelji ne poznajo izraza oziroma še za njega niso slišali

- Nepoznavanje (1_1), (2_1), (1b_5), (2a_6), (1a_8), (1_9), (1_10)
- Nepoznavanje pomena kratice (2č_6), (1b_3)
- Nikoli slišano (2_1), (2_2), (1_4), (1a_7)
- Ni asociacij (2_4), (2a_7), (2a_8), (2_9),
- Lahko ima veliko pomenov (2b_8), (2č_8)
 - Kratica testa (2b_7)
 - Kratica bolezni (3a_1),
 - Kratica podjetja (2c_8)
 - Kontekst (3b_1)

Učitelji se za temo niso zanimali in predvidevajo kaj bi lahko pomenilo

- Nezanimanje za temo (1c_7),
 - Uide (5b-10)
- Predvidevanje (2a_10)
 - Tema intervjuja (2b_10)
 - Lezbijke (3_10)

Učitelji poznajo izraz mavrična družina

- Mavrične družine (6a_1), (6b_1), (4a_6), (4b_6), (3a_7), (3b_7), (3_8), (3b_9), (3c_9), (3č_9), (6_10)
- Poznavanje izraza mavrična družina (3a_2), (4_3), (3a_4),
 - Slišano (2_5)
 - Slišano v šoli (3b_2)
 - Pogovor v šoli (3b_4)
- Različne družine (5_1), (4b_2),
 - Vrste družin (5b_2)
 - Odprte družine (4_1)
 - Ne tradicionalne družine (3a_9)

Učitelji poznajo literaturo z LGBT vsebino

- Literatura o LGBT (4a_2),
 - Literatura za otroke (5a_2)

ODNOS UČITELJEV DO LGBT IN POMEMBOST POGOVORA

Učiteljem se zdi pogovor o LGBT temah pomemben

- Pomemben pogovor (7a_1), (6a_2), (5a_3), (5b_3), (3_5), (4_5), (8_10),
- Sprejemanje (6c_4), (5_5), (4b_7), (6b_7), (4_8), (4_9), (6_9), (7_10),
 - Pozitiven odnos (4a_7), (9_2)
- Zanimanje za temo (8c_2)
 - Tema otroke zanima (7č_1), (10_10)
- Ne obsojanje (7_2)

Učiteljem se se ne zdi pomembno o tej temi pogovarjati

- Ni pogovora (7b_1), (12a_1), (14_1)
 - Se preleti (7c_1)
 - Izogibanje (13a_1)

Učitelji imajo subjektivna mnenja, nekateri se tudi ne počutijo usposobljene za pogovor

- Subjektivnost (8a_1)
- Mešana stališča (10a_1)
 - Nepoznavanje (10b_1), (17_1), (19_1)
- Usposobljenost (8b_1), (9_1),

Učitelji menijo, da je na podeželju istospolnost manj vidna in se zato tudi obsoja

- Podeželje (11a_1), (11a_6), (14a_6)
- Nevidno (11c_1)
 - Tabu tema (11b_1), (13b_1)
 - Šok na miselnostjo (14c_6)
- Obsojanje (11č_1), (12b_1), (15_1), (11c_6)
- Homofobne zmerljivke (16a_1), (16b)
- Negativno sprejeto (18_1)

Nekateri učitelji menijo, da je homoseksualnost v medijih negativno predstavljena

- Medijsko izpostavljanje (8b_2)
 - Negativnost medijev (8_9)

Nekateri učitelji menijo, da se družba počasi odpira

- Spreminjanje družbe (7f_6)
 - Odpiranje družbe (4_4), (6a_7)
 - Zmeraj več (5a_9)
 - Bolj vidno (5b_9)
- Mesto (14b_6)
- Vidnost LGBT zmeraj večja (6b_2)

Nekateri učitelji menijo, da je družba glede homoseksualnosti zaprta

- Zaprtost družbe (5b_4), (7_9)
 - Nazadnjaška Slovenija (7a_6)
 - Nestrpnost Slovenije (11č_6)
 - Ne sprejemanje (7_7)
 - Ne sprejemanje starejših (5a_4)
- Neodobravanje družbe (5c_4), (5d_4)
 - Iztrebljanje (5č_4)

Učitelji otrokom razložijo, da smo si ljudje različni

- Različnost ljudi (6a_4)
- Pogovor (6b_4)
- Razlaga (5c_3)
- Literatura o LGBT (8a_2)

Učitelji menijo, da treba otroke pripraviti na prihod otrok iz mavričnih družin v šolo

- Otroci mavričnih družin v šoli (6a_5)
 - Vključevanje otrok iz mavričnih družin (6b_5)
- Nevtralnost učiteljice (5_6)
 - Pomembno da se ne obsoja (6_6)

Nekateri učitelji menijo, da otroci v šoli širijo nestrpnost do LGBT

- Širjenje nestrpnosti do LGBT (7b_6), (7č_6), (7d_6), (7e_6), (11a_6)
 - Štirinajst / petnajst letniki (11b_6)
- Razlikovanje otrok (12_6)
 - Zaradi drugačnosti (11č_6)

Podpirajo njihov boj za pravice

- Pravice (9_6), (10_6),
 - Boj za pravice (5a_7)

- Kot je bilo za splav (8_6)
- Pravičnost (9_10)
- Nediskriminacija (5b_7)

POGOVOR Z OTROCI O LGBT

Učitelji se pogovarjajo z otroci o LGBT temah

- Pogovor z otroci (12_4), (13c_4), (12e_5), (13d_5), (15a_5), (17a_6), (22_6), (25a_6), (11a_10), (11č_10)

Učitelji pravijo, da se o LGBT temah o otroci zelo malo pogovarjajo

- Redko (20a_1), (6a_3)
- Slučajno (5_8)
- LGBT (6b_8)

Pogovor enkrat letno ob svetovnem dnevu AIDS-a

- Pogovor enkrat letno (9_9)
- Pogovor o spolno prenosljivih boleznih (10a_9)
- December (10b_9)
- Naneslo na istospolno usmerjene (10c_9)

Pogovor o drugačnosti in do strpnosti do drugačnih

- Pogovor o LGBT (11a_9)
- Drugačnost (11b_9)
- Strpnost (12a_9)
- Normalno v družbi (12b_9)

Nekateri učitelji nimajo izkušenj z pogovorom o LGBT temah z otroci

- Nima izkušenj z pogovorom (10a_2)
- Drugi razred (10b_2)
- Nepoznavanje otrok (10c_2)

- Z večjimi nima stika (10d_1)

Nekateri učitelji se nikoli ne pogovarjajo o LGBT temah z otroci

- Ni pogovora (8a_7)
- Ni sporno (8b_7)
- Zagovarjanje tradicionalne družine nekaterih (9_7)

Namigovanja otrok, da istospolni pari ne morejo imeti otrok po naravni poti

- Istospolni pari naj nebi imeli otrok (10_7)
 - Učiteljici ni sporno (11a_7)

Včasih otroci postanejo predrzni

- Ob predrznosti (11b_10), (12b_10)
 - Homofobni izrazi (11c_10), (12a_10), (12c_10)
 -
- Vprašanja o LGBT (13a_4)
- Otrokom je čudno (13b_4)
- Učenje otrok (10_5)
- Več pogovora (11_5)

V knjižnici si otroci nikoli ne sposodiijo literature z LGBT tematiko

- Knjižnica (11a_2)
- Ni še srečala, da bi iskali LGBT tematiko (11b_2)

Učitelji se pogovarjajo z otroci o LGBT pri različnih predmetih in dejavnostih

- Pogovor pri razrednih urah (12d_5), (7a_8)
- Druge dejavnosti (7b_8)
- Pri etiki (12a_5)
- Jemljejo pravičnost (12b_5)
- Mediji (13a_5), (17b_6)
 - Pomembne novice (13b_5)
 - Referendum (13c_5)
 - Istospolno usmerjeni (13č_5)
 - Vsak teden (14a_5)
- Likovna umetnost (6b_3)

- Angleščina (15a_6)
- Ni tem o LGBT (15b_6)
- Zgodovina (16b_6)
 - Diskriminacija (16a_6)
 - Suženjstvo (16c_6)
 - Pravice temnopoltih (16č_6)
 - Rasna diskriminacija (16d_6), (6a_8)
 - Pravice žensk (16f_6)
 - Pravice istospolnih (16g_6)
- Učni načrt (16e_6)
- Biologija (20b_1)
- Spolna vzgoja (20c_1), (17a_4)
 - Podrobno učenje (17b_4)
 - Sramežljivosti ni (17c_4), (19č_4), (21a_4)
 - Bolj odprto (18a_4)
 - Njih so učili, da jih je štoklja prinesla (18b_4)
 - Poznavanje otrok (19a_4)
 - Človekov izgled (19b_4)
 - Anatomija (19c_4)
 - Literatura o spolni vzgoji (20a_4)
 - Smeh (20b_4)

Otroci iščejo odgovore v smislu, da homoseksualnost ni naravna

- Otroci iščejo odgovore (23a_1)
- Ni naravno (20č_1), (23b_1)
- Odobravanje takih zakonov (21a_1)
- Če ne morejo imeti otrok po naravni poti (21b_1)
- Izločanje narave (22a_1)
- Nepoznavanje pojmov (21b_4)

Učitelji razložijo otrokom, da smo vsi drugačni in da se tega ne sme obsojati

- Razlaga učiteljice (24a_1), (24c_6), (12b_7)

- Otroci slišijo (12a_7)
- Težka razlaga (24č_6)
- Sprejemanje (11a_3), (12c_5), (12č_5), (11c_7)
- Obstajajo drugače usmerjeni (24b_1)
- Se ne obsoja (24c_1)
- Vsak človek je drugačen (24č_1)
- Rodimo se taki (14a_4)
 - Spolne usmerjenosti ne izberemo (14b_4)
 - Nesrečno življenje (15a_4)
 - Skrivanje (15b_4)

Učitelji menijo, da otroci dobijo narobne informacije in slišijo samo enostransko kritiziranje

- Poznavanje (13_7)
- Narobne informacije (13b_7)
- Enostransko kritiziranje (14_7)
- Nič narobe (15_7), (8č_8)

Eden od učiteljev otroke usmerja k strinjanju, da si istospolni zaslužijo enako obravnavanje kot vsi drugi

Usmerjanje k strinjanju (9_8)

Ni bilo več pogovora o tem (10_8)

Učitelji menijo, da bi se o LGBT morali več pogovarjati

- Moralo bi biti več pogovora (11_8)
 - Otroško razmišljanje (12a_8)
 - Razgledanost (12b_8)

Otroke tema zanima in tudi o tem sprašujejo

- Spraševanje učencev (6c_3)
- Učence tema zanima (6č_3), (14b_5)

a. Spraševanje ko se je sprejemal družinski zakonik

- Družinski zakonik (6d_3), (10c_3)

b. Starost otrok, ki so spraševali

- Osmi razred (13a_3)
- Deveti razred (13b_3)

c. Otrokova vprašanja so bila pokazatelj kakšno imajo mnenje o tem doma

- Vprašanja so pokazatelj mnenja doma (8_3)

Otroke je zanimalo kako mnenje imajo o tem učitelji

- Mnenje učitelja (7a_3), (7c_3), (9_3), (10a_3), (15b_5), (16_5), (18_6), (23_6)
 - Objektivnost (24b_6)
- Ali podpira istospolne družine (7b_3), (19_6)
- Mišljenje otrok (20a_6)
 - Občutek otrok (20b_6)
- Pravice LGBT (10b_3)
- Boj za pravice (11b_3)

Ena od učiteljic je menila, da presojanje o otrocih iz mavričnih družin ni na njenem mestu

- Presojanje o otrocih (16_4)

Ena od učiteljic svojim učencem pokaže knjižice z LGBT vsebino

- Literatura o LGBT (7_4)
- Razširjene družine (8a_4)
- Enočlanske družine (8b_4)
- Mavrične družine (8c_4), (8č_4), (8a_5)

Učiteljica meni, da so otroci odprti do LGBT

- Odprtost (9_4)

Učitelji menijo, da imajo starši odpor do LGBT

- Odpor staršev (10a_4)

Učiteljica meni, da je mlajša generacija bolj odprta do LGBT in da bo ta razbila stereotipe v družbi

- Mlajša generacija (11a_4)
- Bolj odprta (11b_4), (22č_4), (22d_4)
- Ne jemljejo versko (11c_4)
- Bolj odprta družba (11b_7)
- Stereotipi v družbi (22a_4)
 - Razbijanje stereotipov (22b_4)
 - Generacije (22c_4)

O LGBT se ne pogovarja dovoli

- Ni dovolj pogovora (23a_4), (25c_4)
- Pomembna tema (7a_5)

Homoseksualnosti na osnovnih šolah ni opaziti

- Neopaznost homoseksualnosti na osnovnih šolah (23b_4), (23c_4)
- Srednja šola (23č_4)
 - Začetek v srednji šoli (24_4)
- Začetek spolnosti v osnovni šoli (25a_4)
 - Raziskovanje (25b_4)

Učitelji učijo svoje otroke, da je treba sprejemati drugačnost

- Sprejemanje drugačnosti (7b_5), (24c_5),
 - Drugačnost ljudi (8a_8)
 - Enakovrednost (8b_5), (17a_5)
 - Ljubezen (8b_8)
 - Spoštovanje (8c_8)

Učiteljica se opira na ustavo

- Ustava (9a_5)
 - Pred zakonom enaki (9b_5)
 - Vera (9c_5)
 - Jezik (9č_5)
 - Spolna usmerjenost (9d_5)

Ena od učiteljic se rada opira na primere

- Primeri (17b_5)
 - Osebna izkušnja (18a_5)
 - Sinovi (18b_5)
 - Reakcija ob razkritju (18c_5)
 - Novica ji nebi bila všeč (19b_5)
 - Sprejemanje sinov (19a_5), (19c_5)
 - Spoštovanje odločitve (19č_5)

Učiteljica meni, da so otroci ob pogovoru o LGBT zelo zadržani

- Zadržanost otrok (21a_5)
 - Namera (20b_5)
 - Kar slišijo doma (21b_5)
 - Šola predstavi objektivnost (22_5)
 - Odločitev ob dozorevanju (23_5)
 - Poštenost (24b_5)

Učiteljica je opazila izrazite predsodke pri otrocih zato se je tudi odzvala na intervju

- Izraziti predsodki otrok (21a_6)
 - Odziv na intervju (21b_6)
 - Težko pozabiš (21c_6)
 - Zakoreninjeni predsodki (24d_6)
 - Kot odrasli (24e_6)
 - Obsojanje (25b_6), (25c_6)

IZOGNITEV POGOVORU O LGBT

Učitelji se včasih izognejo pogovoru o LGBT z otroci

- Izogibanje (25a_1), (26a_6),
 - So se že dovolj pogovarjali (27b_6)
 - Sprememba teme (27a_6)

- Neusposobljenost (25b_1)

Učitelji se ne izogibajo pogovoru o LGBT z otroci

- Ne izogibanje (12a_2), (14_3), (26_4), (25_5), (16_7), (13_8), (13a_9), (13_10)
- Veliko pogovora (20a_6), (14a_8)
- Pogovor o vsem (17_7)
- Ponovni pogovor (14b_8)

Učitelji menijo, da otroci premalo izvejo o tej temi doma

- Pogovor doma (13b_9), (13c_9)

Zato se je treba o tem pogovarjati v šoli

- Pogovor v šoli (13č_9)
- Srečanje s temo (14a_9)
- Soočanje s temo (14b_9)

Učiteljica temo predstavi objektivno in ne razlaga svojih načel

- Strokovno delo (26b_1)
 - Načel ne širi (26a_1)
 - Pomoč (12b_2)

Ena od učiteljic meni, da otroci v knjižnici na skrivaj berejo knjige z tako vsebino

- Knjižnjica (13_2)
 - Skrivanje (14a_2), (14b_2), (15a_2)
 - Sram (15b_2)

Učiteljica pravi, da o LGBT otroci ne sprašujejo

- Ne vprašajo (16_2)

Učiteljica pravi, da otroci o LGBT sprašujejo

- Otroci prvi vprašajo (15a_3)
- Pogovor z mlajšimi (27a_4), (27b_4), (28_4)

Učiteljica pravi, da se starejši otroci med sabo dokazujejo in težje sprejmejo drugačnost

- Dokazovanje pred sošolci (29a_4), (29b_4)
 - Pritisk vrstnikov (30a_4), (30b_4)

Starejšim je te stvari težje razložiti

- Odraščanje (29c_4)
- Razlaga (29č_4)
- Opazovanje (29_6)

Učiteljica meni, da so otroci pri verouku deležni negativnega usmerjanja proti LGBT osebam

- Osmi razred (30a_6)
 - Birma (30b_6)
 - Verouk (28_6)
 - Negativno LGBT naravnana predavanja (31a_6)
- Nasprotovanje LGBT (33b_6)
 - Homofobija (34b_6), (34c_6), (34č_6)
 - Pobožnost (33a_6)
 - Več fantov (34a_6)
 - Občutek učiteljice (35_6)

a. Ena od učenk je nasprotovala župniku

- Hčer od sodelavke (31b_6)
 - Nasprotovanje župniku (31c_6), (32_6)

USPOSOBLJENOST ZA POGOVOR

Učitelji menijo, da niso dovolj usposobljeni za pogovor z otroci

- Neusposobljenost (27_1), (17_2), (18_7), (19_7), (15_8), (14a_10)

Ena od učiteljic je menila, da bi bilo didaktično znanje na tem področju dobrodošlo

- Dobrodošlo didaktično znanje (16a_9)
- Delavnica (17a_9)

Nekateri učitelji bi prosili pomoč strokovne sodelavke

- Pomoč strokovne sodelavke (14b_10), (14c_10), (14č_10)

Učitelji menijo, da so dovolj usposobljeni za pogovor

- Usposobljenost (16a_3), (16c_3), (16č_3), (31a_4), (32a_4), (32b_4), (36a_6), (30b_6), (15b_9), (17a_9)
- Trezna presoja (28_5)
- Nevtralnost (36c_6)
- Objektivnost (40c_6), (41b_6)
- Sprejemanje (33a_4), (32a_5), (40a_6)
- Mnenje (42a_6), (42b_6)

Učitelji menijo, da so o tem dovolj obveščeni in se sami o tem pozanimajo

- Obveščenost (31b_4), (31c_4), (31č_4), (31d_4), (27b_5), (39a_6), (39b_6), (39c_6), (40b_6), (41a_6)

a. Odvisno tudi od tega kaj sprašujejo

- Spraševanje (26_5)

Učiteljica meni, da otroci nič o tem ne vejo

- Nevednost otrok (15a_9)

Učiteljica meni, da se moreš odločati glede na svoje prepričanje

- Prepričanje (43a_6), (43c_6)
- Pravičnost (37_6), (38a_6), (43b_6), (43č_6), (43d_6)

Učiteljica pravi, da vedno otrokom govori, da gre za pravičnost

- Razlaga (29a_5)
- Pravičnost (37_6), (38a_6), (43b_6), (43č_6), (43d_6)
- Človekove pravice (16b_3)

- Poznavanje (18a_2), (18b_2),

Učiteljica pravi, da odvisno od posameznikovega prepričanja

- Predsodki (33b_4), (34a_4), (34č_4)
 - Cerkev (34b_4), (34c_4), (34_5)
 - Krščanske družine (35a_5)

Učiteljica pravi, da zagovarja tradicionalno družino

- Zagovarja tradicionalno družino (28a_1), (28b_1), (29a_1), (29b_1), (29c_1), (29č_1)

Če bi njeni otroci razkrili, da so istospolno umerjeni bi jih sprejela

- Istospolna usmerjenost njenih otrok (31a_1)
- Sprejemanje (30_1), (32č_1)
- Razumevanje (31b_1)

a. Predvideva, da bi najprej imela mešane občutke

- Strah (32a_1)
- Razočaranje (32b_1)
- Čustva (32c_1), (29b_5)
- Podpora (32d_1)
- Vrednote (33a_1)
- Osebna rast (32b_1)
- Ljubezen (30a_5)
- Spolna usmerjenost (33c_1)

Nerazumevanje staršev, ki se zaradi spolne usmerjenosti odpovejo otroku

- Nerazumevanje (31_5)
- Obsojanje (19_2)
- Žalost (35b_5)

- Odpoved otroku (30b_5)

Učiteljica meni, da je treba otroke poučiti o drugačnosti

- Drugačnost (20_2)
- Učenje (21a_2)
- Neobsojanje (21b_2)
- Ozaveščanje (22a_2)
- Vednost otrok (22b-2)

- Film (17b_9)

- V šoli tega ni (18_9)

Učiteljica meni, da je otrokom, ki so drugače vzgojeni težko

- Vzgoja (32b_5), (33_5)

Učiteljica meni, da se to že od nekdaj dogaja

- Zgodovina (35a_4), (35b_4)

a. Če pa je to naravno, se ni v to poglobljala

- Naravno (36a_4), (36b_4), (37a_4)
- Ne poglobljanje (37b_4)

b. Meni, da se noben sam ne odloči za težjo pot

- Težja pot (38a_4), (38b_4)

Učitelj nima pravice v šoli kaj veliko reči

- Pravica (35c_5), (38_6)
- Otroci povejo doma (36_5)

- Previdnost (36a_5), (36b_5), (37a_5), (37b_5), (37c_5)

USPOSOBLJENOST DRUGIH UČITELJEV Z POGOVOR

Nekateri učitelji menijo, da so drugi učitelji usposobljeni za pogovor

- So usposobljeni (17a_3), (38_5), (20a_7), (20b_7), (16_8)

Nekateri učitelji menijo, da drugi učitelji niso usposobljeni za pogovor

- Niso usposobljeni (34_1), (23_2), (17b_3), (39č_5), (19_9)

Nekateri menijo, da niso usposobljeni vsi

- Vsi niso usposobljeni (39_4), (45_6), (46_6)

Menijo, da se nekateri izogibajo

- Izogibanje (20a_9)

Nekateri niso za to dovolj odprti

- Niso odprti (35_1), (20b_9), (21_9)

Nekateri menijo, da morajo biti previdni zaradi staršev, vendar še niso imeli negativnih izkušenj s strani staršev

- Previdnost (22a_9), (23a_9), (23b_9)
- Ni izkušenj z negativnim odzivom staršev (24a_9)
- Predvidevanje (24b_9)
- Prekomerna zaščita (25a_9), (25b_9), (26_9)

Ena od učiteljic ni opredeljena o usposobljenosti drugih učiteljev

- Neopredeljen (44_6)

Nekateri menijo, da se doma ne pogovarjajo dovolj

- Pogovor doma (27a_9), (21_10), (22a_10), (22b_10), (23a_10), (23b_10)
- Doma se ne pogovarjajo (27b_9), (28a_9), (28b_9), (29a_9), (29b_9)

Učitelji menijo, da družine niso odprte do drugačnosti

- Odprtost družin (24a_10)
- Neodprtost družin (24b_10)
- Film o goloti (25_10)
- Čudno (27a_10), (26_10)

- Skupaj v kopalnici (27b_10), (28_10)
 - Zaničanje (29_10)
- Učiteljica pove hčeri (30a_10)
 - Začudena (30b_10)
 - Vse gre tak (31a_10)
 - Ne sme biti čudno (31b_10)

Eden od učiteljev meni, da se drugi učitelji za to temo ne zanimajo

- Nezanimanje (47a_6), (47b_6)

Učitelji menijo, da imajo drugi učitelji različen odnos do teme

- Različnost učiteljev (39a_5), (39b_5), (39c_5), (15a_10), (15b_10)
- Stališča (20c_7), (21a_7), (21b_7), (16_10)
- Diskriminacija (39d_5), (40_5)
- Starejši (18č_10), (19c_10), (19č_10)

Na deželi je še zmeraj homoseksualnost tabu

- Norma (19a_10), (34b_10)
- Dežela (17_10), (18a_10), (18b_10)
- Eden istospolni par (18c_10)
- Občutljivost teme (24_7), (32_10)
- V mestu je drugače (20_10)
- Sprejemanje (39e_5), (19b_10)
- Razmišljanje (33_10)
- Pogovor (34a_10)

Tisti, ki nima predsodkov bo o tem govoril

- Razlaga (41a_5), (43_5), (44_5), (22_7), (23_7), (25a_7), (25b_7),

Razložijo, da ima lahko vsak svoje mnenje

- Mnenje (26a_7), (26b_7), (27_7)

Tisti, ki imajo predsodke, lahko uporabijo strokovnega sodelavca

- Uporaba strokovnega sodelavca (41b_5),
· Šolska psihologinja (41c_5), (42_5)

Ena od učiteljic pove, da otroci veliko vejo

- Otroci vejo veliko (45_5), (46_5)

UPORABA HOMOFOBNIH ZMERLJIVK

Uporablja se zelo malo zmerljivk

- Zelo malo (47_5)
- Včasih (48_4)
- Redko (51a_5), (57_5)
- Lansko leto (52a_5)
- Iztrebilo (57a_5)

Eni menijo, da se uporabljajo

- Se pojavljajo (18a_3), (40a_4), (48a_5), (28a_7), (30a_9), (35_10), (36_10)
- Pogosto (36a_1), (24_2)
- Učiteljica jih je slišala (51č_9)
- Homofobna zmerljivka (37_1), (40a_1), (25b_2), (28b_2), (22b_3), (51b_5), (51c_5), (51č_5), (48b_6), (31_9), (33a_9)

a. Vrste homofobnih zmerljivk

- Gej (18b_3), (49a_5)
- Peder (18c_3), (51b_6), (51c_6), (28b_7), (30b_9), (40_9), (40b_1), (25b_2)
- Lezbijka (49b_5)

b. Pojavljajo se v nižji stopnji

- Nižja stopnja (25a_2), (40c_4), (53_5)
 - Mlajši pomena ne poznajo (27č_2)

c. Pojavljajo se na predmetni stopnji

- Predmetna stopnja (28a_2), (35a_7)
 - Slišijo v filmih (35b_7)

c. Fantje več uporabljajo homofobne zmerljivke kot punce

- Fantje več (36b_1), (41a_9)
- Punce manj (36c_1), (41b_9)

č. Homofobne zmerljivke ponavadi letijo na moške

- Bolj na moške (49b_6)
- Ženske niso v uvidu (50a_6)
- Ženske so lahko skupaj (50b_6)

Homofobne zmerljivke uporabljajo kot navadne zmerljivke

- Uporabljena kot žaljivka (38_1), (39_1), (19b_3), (41b_1) (19a_3), (20a_3), (20b_3), (52b_5), (52c_5)
- Negativen izraz (41a_1)
- Zaradi slabšalnega izraza (21_3)
- Pomen ni pomemben (22a_3)
- Druge zmerljivke (32_9)

Učiteljice menijo, da ponavadi pomena ne poznajo

- Pomena ne poznajo (25c_2), (26_2), (40b_4), (54_5), (55_5), (35_9), (37a_9), (39č_9)
- Nekje slišali (27a_2)
 - Uporaba (27b_2), (51a_6), (33_7)
 - Učiteljica vpraša kaj pomeni (29a_2), (41a_4), (52č_5), (36_9)

Učiteljica po navadi vpraša kaj zmerljivke pomenijo

- Šok (29b_2)
- Ne vejo (29c_2)
- Negativno (41b_4)

Eden od učiteljev je rekel, da se homofobne zmerljivke ne pojavljajo

- Se ne pojavljajo (17_8)

Učiteljica pravi, da se ob uporabi homofobnih zmerljivk o tem pogovorijo in jim razloži pomen

- Reakcija (38a_9)
- Pogovor (41c_4), (42a_4),
 - Razlaga (56_5), (32c_7), (32č_7), (33b_9), (37b_9), (38b_9), (39c_9), (38_10)
 - Pomen (29_7), (31a_7), (39a_9), (42_9)
 - Žaljivka (31b_7)
 - Usmerjenost (32a_7), (39a_10), (39b_10)
 - Uporaba ni v redu (32b_7), (40a_10)
 - Primernost (34_9)
 - Sram (30a_7), (30b_7), (25_3), (26b_3)
 - Zanikanje (39b_9)
 - Dejavniki (41c_10)
 - Starost (41b_10)
 - Sodelovanje (41a_10)

Nekateri otroci poznajo pomen homofobnih zmerljivk

- Poznajo pomen (36a_7)
- Prevezeli negativnost (36b_7)

Eden od učiteljev pravi, da ne prepove uporabo homofobnih zmerljivk, ampak jim razloži, da se ne zmerjamo

- Prepove jih ne (23c_3), (23b_3)
- Priložnost (37b_10)
- Opozorilo (37a_10)
- Obrne na hec (24a_3)
- Vprašanje če pozna pomen (24b_3)
 - Razloži, da se ne zmerjamo (23c_3), (42b_4)
 - Spolna usmerjenost sošolca jih ne briga (26a_3)

Eni učitelji menijo, da je družba zaprta

- Zaprtost družbe (49c_5), (49č_5)
 - Vera (49d_5),
- Drugačnost (49e_5)

Tisti, ki niso versko usmerjeni bolje sprejemajo

- Niso versko usmerjeni (50a_5)
- Objektivnost (50b_5)

Otrokom je treba pokazati obe plati

- Obe plati (50c_5)

Pogosto vprašanje otrok je, kako bodo imeli istospolni otroke

- Kako bodo imeli otroke (48c_6)
- Velikokrat (49a_6)

PRIMERNA STAROST OTROK ZA POGOVOR

Učitelji menijo, da je primeren čas takrat, ko je to zapisano v učnem načrtu

- Učni načrt (42_1), (44_1)
 - Učni načrt ni vedno skladen s šolskim delom (47_1)
 - Učbeniki (48_1)

Starost/razred

- Deset let (43_1)
- Peti razred (49a_1), (30a_2), (30b_2), (52a_6), (52b_6), (54d_6)
- Pomen družine (49b_1)
- Osmi/deveti razred je prepozno (55_6)
- Omiliti predsodke (31a_2), (31b_2)
- Sprejemanje (52c_6)
- Predsodki (54č_6), (54e_6)
- Predmetna stopnja (19_8), (46a_9), (46b_9)
- V prvi triadi (58a_5)
 - Pogovor (58b_5), (60a_5)
 - Drugačen pogled (62_5)
- Se da že razložiti tri letniku (40_7)
- Otroci sprejmejo (41_7)
 - Kmalu (37_7)
- Šest let (38a_7)
- Vprašanja (38b_7)
- Ločitev (39a_7), (39b_7)
 - Spolna vzgoja (43a_9), (43c_9)
 - Šesti razred (43b_9)
 - Premajhni (42a_10),
 - Ne razumejo (42b_10)

Učitelji menijo, da bi veliko majhnih otrok temo razumelo

- Hitro (43a_4), (43b_4), (46:4)
 - Opazijo (44a_4)
 - Vrtec (44b_4)
 - Primeren način (44c_4)

- Pogovor (47a_4), (51b_4)
- Razumevanje (47b_4)
- LGBT literatura (45a_4), (45b_4),
- Zakaj nebi (45c_4)
- Primerjanje z njenimi otroci (43a_10)
- Razumevanje (43b_10), (44_10), (
 - Poroke istospolnih partnerjev (43c_10), 43č_10)
- Od malega (45a_10)
 - Pogovor (45b_10)
- Veliko otrok bi razumelo (46a_10)
 - Odraz staršev (47a_10), (47b_10)
 - Ne ukvarjanje (48a_10)
 - Otroci se zbadajo (48b_10)

Otroci veliko opazijo okrog sebe

- Opažanje (49d_1)
 - LGBT (49e_1), (49f_1), (50b_1)
- Mavrične družine (49č_1)

Učitelji menijo, da predsodki pridejo kasneje

- Predsodki pridejo kasneje (53c_6), (54b_6),
 - Družba (54c_6)
 - Otroci nimajo predsodkov (54a_6)

Učitelji menijo, da so otroci v petem razredu dovolj stari za prvo srečanje s to temo

- Dovolj stari za prvo srečanje (45c_9)
- Premajhni za več (45č_9)

Učitelji menijo, da so otroci v petem razredu premajhni za prvo srečanje s to temo

- Nerazumevanje v petem razredu (18_8)

- Premajhni za pogovor (20_8), (44_9)
 - Dotičnost (45a_9), (45b_9)

Eni učitelji menijo takrat, ko se začnejo pojavljati homofobne zmerljivke

- Homofobne zmerljivke (59a_5)
 - Predmetna stopnja (59b_5)
 - Mnenje (60b_5)
 - Ljubezen (60c_5)
 - Sprejemanje (60č_5)
 - Nerazumevanje otroka (61a_5)
 - Čustvena razdraženost

Otroci se z homoseksualnostjo srečajo v srednji šoli

- Srečanje v srednji šoli (47_9), (48a_9), (48b_9), (49a_9), (50a_9)
 - Sošolci (48c_9)
 - Okolica (49b_9)
- Premalo pogovora (50b_9)
 - Smešno (51_9), (52_9)
- Izpostavljanje (53_9)

Eden od učiteljev meni da bi mogli starost določiti psihologi

- Neodločenost (27a_3)
- Določitev psihologa (27b_3)
- Ne prehitro (28_3)

Starši ne vejo v čem je problem ker se z otroci ne pogovarjajo

- Odrasli ne vejo v čem je problem (48_4)
 - Nekateri istospolni starši boljši kot heteroseksualnih (49a_4)
 - Marsikomu bi vzela otroke (49b_4)

Ne sprejemanje družbe

- Sprejemanje družbe (50_4), (51a_4)
- Nepoznavanje vseh pomenom (50a_1)
- Stališča (45_1), (42b_7)
 - Negativnost (42a_7)

Primerna starost za tak pogovor ko začnejo odraščati in spolno dozorevati

- Odraščanje (51a_1)
- Spolno dozorevanje (51b_1)
- Razredna stopnja (51c_1), (52c_1)
 - Osmi razred fantje (52b_1)
 - Sedmi razred deklice (52a_1)
- Usmerjenost (52č_1)
- Sprejemanje (52d_1)

Kasneje lahko to privede do frustracij če teme ne poznajo

- Odrto okolje (53a_1)
 - Frustracije (53b_1)
- Razlaga (46_1), (54_9)
- Pravice (55a_9), (55b_9)
- Nepoznavanje od doma (56_9)

POUČEVANJE OTROK O LGBT

Učitelji menijo, da mora biti tema vpeljana v učni načrt

- Učni načrt (54a_1), (32a_2)
- Seznanjenost (54b_1)

Primeren način s pogovorom

- Pogovor (32b_2), (56a_6), (50a_10)

- Človekove pravice (29_3)

Eni menijo, da bi se morali otroci pogovarjati že doma s starši

- Pogovor s starši (43a_7)
 - Pogovor doma (43b_7)
 - Razlaga staršev (44_7)

Če otroci pristopijo do učitelja, svetovalne službe ali drugih

- Pristop do učitelja (45a_7)
- Svetovalna služba (45b_7)
- Kdorkoli (45c_7)

Razlaga takrat ko pride do homofobnih zmerljivk

- Razlaga v šoli (45č_7)
 - Ob uporabi homofobnih zmerljivk (45d_7), (46_7)
- Igra vlog (56b_6)

Pri različnih predmetih in priložnostih

- Etika (55a_1), (55b_1), (55c_1), (56_1), (57_1)
- Pri slovenščini (58b_6)
- Razredne ure (50b_10)
 - Višji razredi (50c_10)
 - Zagotovo vključene take teme (51_10)
- Ne ve (57a_8)
- Konkretna situacija (57b_9)
- Učenje o LGBT (58a_9)
 - Shema LGBT (58b_9)
 - Načrt o LGBT temi (58c_9)
 - Učenje o LGBT pri družbi (58č_9)
- Ni razmišljala (57_6)

Ena od učiteljic pravi, da velikokrat homofobija ni vidna zaradi elektronike ter da manjka komunikacije

- Manjka komunikacija (58a_1)
- Elektronika (58b_1)
- Zmerjanje preko interneta (59_1), (60b_1)
- Ni vidno (64a_1), (65c_1)
- Starši ne vidijo (65a_1)
- Učitelji ne vidijo (65b_1)
- Dober opazovalec (65č_1)
- Otrok zaupa ko je že hudo (66_1)
- Zaušnica bi bila boljša (60a_1)
- Bolj boli kot fizično nasilje (61_1)

a. Fizično nasilje je bolj vidno

- Fizično nasilje ni tak problem (62_1)
- Vidno (64b_1)
- Uničujemo otroke (63_1)

Učitelji menijo, da bi lahko pripeljali v šolo goste

- Gosti (52a_4), (53b_4), (55_4)
- Razumevanje (52b_4), (54b_4)
- Sreča (56a_4)
- Skrivanje (56b_4), (56c_4)
- Ločitev (56č_4)
- Samomori (57_9)
- Družine ne rabi (53a_4)
- Razkritje (56d_4)

Vidijo priložnost takrat, ko se LGBT tema pojavlja drugje

- Ko se govori o LGBT drugje (21a_8)
- V medijih (21b_8)
- Svetovni dan LGBT (21c_8)
- Kakšen film (22a_8)
- Pogovor o filmu (22b_8)

Takrat ko se začne adolescence

- Razredna stopnja (54b_4)

Previdnost zaradi staršev

- Odpor staršev (58a_4)
- Niso vsi odprti (58b_4)
- Vtikanje (58c_4)

Starši primerjajo učbenike z drugimi šolami

- Problem, da nimajo vsi istih učbenikov (58č_4)

Ena od učiteljev meni, da bi bilo dobro začeti s knjigami

- LGBT literatura (63a_5), (64a_5)
- Zgodbica (63b_5), (63c_5), (63č_5), (58a_6)
 - Obstaja (64b_5)
 - Zanimivo (65_5)
- Zgodba v Cicibanu (58c_6)
 - Otrok z dvema mamama (58č_6)
 - Otrok z dvema očetoma (58d_6)

Otroci sprejemajo drugačnost

- Drugačen otrok (66a_5)
- Slabovidna deklica v razredu (66b_5)
 - Z njimi šla v prvi razred (66c_5)
- Sprejemanje otrok (66č_5), (66d_5)

- Navada (66e_5)
- Enako bi bilo z otroci iz mavričnih družin (67a_5)
- Istospolna usmerjenost staršev ne piše na čelu otroka (67_5)

Predsodki staršev se prenašajo na otroke

- Starši se pogovarjajo (68a_5)
- Naredijo škodo (68b_5)
- Predsodki staršev (69a_5)
- Prenos predsodkov (69b_5)
- Ponotranjenje (69c_5)
- Problem (70_5)

Družba mora nekaj ukreniti za vključitev otrok iz mavričnih družin

- Družba mora nekaj narediti za vključitev teh otrok (71_5)

Menijo, da bi morali najprej se o tem pogovoriti z starši

- Starši (49a_10), (49c_10)
- Osnovno znanje (49b_10)
- Ne učiteljica (49d_10)

9 POVZETEK

V teoretskem uvodu so predstavljena poglavja z osnovnimi pojmi (homoseksualnost v Sloveniji in LGBT gibanje, izgradnja spolne identitete v družini, izgradnja homoseksualne identitete v družini, izgradnja spolne identitete v šoli) Kratko obravnavam Osnovno šoli Šmarje pri Jelšah, na kateri sem opravljala raziskavo. Moja raziskava se osredotoča na pouk oziroma na pogovor o LGBT temah pri pouku v osnovni šoli. Zanimalo me je, koliko se tema pojavlja v pogovoru z otroci, ali se pojavlja homofobija ter kakšna so mnenja učiteljev o primerni starosti otrok za pogovor kdaj menijo, da je primerna starost otrok za pogovor in kakšen naj bi bil način vpeljevanja teh tem v pogovor.

S pomočjo raziskave sem ugotovila, da se učitelji z otroci premalo pogovarjajo o LGBT in da neprimerno ukrepajo ob uporabi homofobnih zmerljivk. Nekateri učitelji se ne počutijo dovolj usposobljene za pogovor o LGBT ter so mnenja, da tudi drugi učitelji niso vsi dovolj usposobljeni za tak pogovor. Obstaja strah pred starši in njihovimi reakcijami, če bi temo bolj intenzivno vpeljali v šolsko delo. Dosti učiteljev ne pozna osnovnih izrazov, povezanih z LGBT. Nekateri učitelji se pogovoru raje izognejo.

Potrebno bo še veliko časa in izobraževanja, da bodo lahko učitelji sproščeno govorili o LGBT v šoli in tudi, da bosta šolski sistem in učni načrt manj heteronormativna. Prve korake pa mora storiti družba in končno omogočiti LGBT osebam popolno enakopravnost.